

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Tevhid ve Tevessül

Ebu Muaz

TAKDİM

Şüphesiz Hamd, Allah içindir. O'na hamd eder, O'ndan hidayet ve bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden, kötü amellerimizden Allah Teala'ya sığınırız. Şüphesiz Allah'ın hidayet eylediğini saptıracak, O'nun saptırdığını da hidayete ulaştıracak yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına, O'nun birliğine ve ortağı olmadığına, Muhammed (Sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)'in O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şahadet ederim. Bundan sonra;

Muhakkak ki; sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitabı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin şerlisi sonradan ortaya çıkarılanlardır. Her sonradan çıkan şey; bid'at, her bid'at; dalalet (sapıklık) ve her dalalet de ateştedir. Tevhid; uluhiyet, rububiyet, malikiyet, hakimiyet, hakiki tasarruf ve bütün alemin tedbirini Allah teala'ya tahsis ederek zatında, sıfatında, fiilinde O'nu bir ve tek bilmek ve inanmaktır, zihinlerin hayal edebildiği şeylerden Zat-ı İlahiyi ayırd etmektir.[1] Tevessül; lugatte; vasita, sebep, yol, yakınlık, derece, kendisiyle başkasına ulaşılan şey manalarına gelen vesile kelimesinin tefa'ul babına nakledilmiş sigasıdır. Allah'a yakın olmak için bir vesileye sarılmak demektir.[2]

Bir de bu çalışmamızın konusu ile alakalı istiğase terimi vardır ki; Allah'tan yardım talep etmek manasınadır. Sufiler Allah'tan başkasından yardım istemeyi caiz görmekte ve mazeret olarak şöyle demektedirler;

“İstigasenin Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem'e veya bir veli zata isnad edilerek kullanılması halinde bu mecaz olarak anlaşılmalıdır.[3] Nitekim lugat ilminde, fiilin hakiki fail ve müessirine değil de, o failin mekân, zaman, sebep gibi alakalı bulunduğu bir şeye isnad edilmesine “mecaz-ı akli” denilmektedir.[4] Bu edebi san'ata göre mesela; “Yeryüzü ağırlıklarını dışarı çıkardığı zaman...”(Zilzal, 2) ayetinde, ağırlıkları dışarı çıkaran Allah olduğu halde, fiil hakiki faile değil, fiilin mekânına isnad edilmiş, ancak Allah murad edilmiştir. İşte istiğase edenler, kendisiyle istiğase edilen zatın hakiki fail değil, hakikatte yardım edenin Allah olduğuna inandıklarını ve O'ndan istediklerini, aksi halde bunun apaçık bir şirk olduğunu kabul ederek söylemektedirler.[5]

Yani onlar mecazen şirk işlediklerini söyler gibiler!! Delil getirdikleri bu ve benzeri ayetlerin tevessül ve istigase ile hiç alakası olmayıp, böyle bir batıl istidlal, kendilerini Allah'a yaklaştırmaları için putlara tapan müşrikleri bile mazur gören bir yorum tarzıdır. Nitekim Allah Teala Zümer suresi 3. ayetinde; “...O'nu bırakıp da putlardan dostlar

edinenler; “onlara Allah’a yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz” derler.” Buyurmaktadır. Yukarıda geçen Zilzal suresi 2. ayetinde anlatılanın mecaz olduğu herkes tarafından bilinir, fakat sufiler şeyhlerine öyle mertebeler vermişlerdir ki, onların kâinatta tasarruf sahibi olduklarını bile söylemektedirler. Bunu her sufi bilir. Şu halde sufilerin Allah’tan başkasına sığınmalarının, “Medet ey hazreti falan!” demelerinin mecazî olduğunu kim söyleyebilir?

Ayrıca bir şeyi mecaz ile ifade etmek başkadır, Allah’a mahsus bazı sıfatları, mecazen de olsa şahıslara isnad etmek başkadır. Misal vermek gerekirse, tevhid ehli bir mü’minin; “başım ağrıdı” demesiyle, bir ateistin bunu söylemesi arasında dağlar kadar fark vardır. Mümin, her şeyin müsebbibinin Allah olduğu inancındadır. Ama Allah’tan başkasından yardım isteme hususunda bir sufi ile bir müşrik arasında fark yoktur. Çünkü Allah Azze ve Celle, kendisinden başkasından gaybî yardım istenmesini yasaklamıştır; “O halde, Allah ile birlikte kimseye yalvarmayın”(Cin 18)

“Yalvarmaya lâıyk olan ancak O’dur. O’nun dışında dua ettikleri onların isteklerini hiçbir şeyle karşılamazlar.”(Rad 14)

“Onlar Allah’ı bırakıp kendilerine ne zarar ne de fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve: Bunlar, Allah katında bizim şefaathçılarımızdır, diyorlar.”(Yunus 18)

Sahihayn’de rivayet edilen hadiste Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuşlardır ki :

«Kim Allah’tan başka bir eş ve benzere dua etmiş olarak ölürse ateşe girer»[6]

Taberani Mucemul Kebir’de rivayet ediyor; Peygamber (s.a.v.) zamanında mü’minlere eziyet eden bir münafık vardı. Hz. Ebû Bekir: «Kalkın, bu münafık hususunda Resûlullah (s.a.v.)’den istiğasede bulunalım» dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) :

«Benden istiğasede bulunulmaz; ancak Allah’tan istiğasede bulunulur» buyurdu.[7] Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu sözyle ancak Allah’ın güç yetirdiği bir şeyin kendisinden istenilmesini reddetmiştir.

Biz, bir yaratıktan onun gücünün yeteyeceği (yapabileceği) şeyi istemeyi inkâr etmeyiz. Zira Cenabı Allah da Hz. Musa’nın kıssasında "kendi kavminden' (soyundan) olan, düşmanına (galip gelebilmek için) ondan (Mûsadan) yardım istedi."(Kasas: 28/15) buyurmuştur.

Meselâ; insan, harpte veya başka zamanlarda dostlarından güçlerinin yeteyeceği şey hususunda yardım isteyebilir... Fakat kabul etmediğimiz; evliyanın kabirleri başında veya onların bulunmadıkları bir yerde Allah’tan başkasının gücü yetmeyeceği meselelerde onlardan yardım istemek ve hele bunu ibadet kabul etmektir.

Dinlerinde aklı ve keşfi esas alıp İblis’in Allah’a karşı delil getirmesi gibi delil getiren sufiler, çok önemli bir hususu gözdardı etmektedirler! Dikkat edin! O, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetidir! Onların yaptığı şeylerin çoğunun sahih sünnette yeri yoktur. Hiçbir sahabe de, “Medet ya Rasulullah!” dememiştir. İşte o sahih sünnette şöyle buyrulur;

“Kim bizim sünnetimizde olmayan bir şeyle amel ederse, o reddolunmuştur.”

“Sonradan çıkan her şey bidattir, her bidat sapıklıktır ve her sapıklık ateştedir”

Fakat sufilerin sünnet anlayışı, Allah’ın koruması altındaki zikirde, yani Kur’an ve

sünnette geçenden farklıdır. Onlara göre sahih olan hadisler, sadece şeyhlerinin rüyada aldıkları hadisler ve keşiflerdir. Bu yüzden onlar, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in tamamını sapıklık olarak nitelediği bidatlerden bazılarının "güzel bidat" olduğuna inanırlar. Allah'ın kendileriyle sünneti korumuş olduğu hadis imamları, sufilere göre ölümlerden ibaret olduğu için onlardan ilim alınmaz, ama kendileri kalpleriyle Allah'tan ilim almaktadırlar(!)

Onların bu iddialarının batıl oluşuna hadis ehlinin, Sahabelerin itikadı üzere sadece tek bir ehli-sünnet fırkası oluşu, kalpleriyle Allah'tan ilim aldığını söyleyen sufilerin ise 12 tarikata (hakikatte 500den fazla tarikata) bölünmüş olması yeter. Onlara sorsanız, bu tarikatlerin hepsi de haktır derler(!).

Allah Azze ve Celle; «Eğer onlar, Allah ve Resulü kendilerine ne verdiyse buna razı olsalardı ve 'bize Allah yeter; yakında bize lûtfundan Allah verir; Resulü de verir. Biz ancak Allah'a yönelmiş olanlarız' deselerdi (ne olurdu?)» (Tevbe 59) buyurarak, onların, Allah ve Resulünün kendilerine verdikleriyle hoşnut olmaları ve «bize Allah yeter; yakında bize lûtfundan Allah da verir Resulü de. Biz ancak Allah'a yönelmişleriz» demeleri gerektiğini açıklamıştır. Burada 'Allah ve Resulünün verdiğiyle hoşnut olmaktan' bahsetmişse bu, Resulün, Allah'ın emir ve nehiylerini, helâl ve haramlarını, mükâfat ve cezalarını tebliğ etmede bizimle Allah arasında vasıta olmasındandır. Helâl, Allah ve Resulünün helâl kıldığı, haram Allah ve Resulünün haram kıldığı, din de Allah ve Resulünün teşri (meşru) kıldığıdır. Bunun içindir ki, Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

«Peygamber size ne verdiyse onu alın; sizi neden nehyettiye onu bırakın» (Haşr 7) Dolayısıyla, hiç kimse, Allah ve Resulünün helâl kıldığı mallar dışında bir şey alamaz. Yine, fey, ganimet ve zekât gibi kendisinin de müşterek olduğu mallardan alma hakkına sahip değildir. Allah ve Resulünün, kendisine o mallardan hakkı kadar verdiğine razı olmak zorundadır. Ondan fazlasını isteyemez.

Şurasına dikkat edilmeli ki, yukarıdaki ayet-i kerimede: «Bize Allah yeter, demeliydiler» (Tevbe 59) ifadesi yer almakta, fakat «Bize Allah ve Resulü yeter demeliydiler» denilmemektedir. Çünkü hasb: «yeten, kâfi gelen» demektir. Mü'min kullarına ise, ancak ve yalnız Allah yeter. Nitekim:

«Ey Peygamber, sana ve beraberindeki müminlere Allah yeter» (Enfâl 64) buyurulmaktadır. Bu ayetin, selef ve halef âlimlerinin cumhurunca kabul edilen sahih manası budur.

Allah, Peygambere ve O'na tâbi olanlara kâfidir. Dolayısıyla, kim peygambere tâbi oluyorsa, Allah ona yeter; o kimsenin hidayete erdiricisi, yardımcısı ve rızık vericisi Allah'tır. Üzerinde durduğumuz ayette: «Yakında bize lûtfundan Allah verir; Resulü de verir» (Tevbe 59)[8] buyuruluyor ve Allah ve Resulünün vermesinden bahsediliyor. Fakat «fazl» lâfzı, Allah lâfzından hemen sonra ve Allah lafzıyla Resul kelimesi arasında zikrediliyor; çünkü fazl (lütuf) ancak ve yalnız Allah'ındır. Nihayet ayet «Bizler yalnız Allah'a yönelenleriz» diye bitiyor. Ve rağbet (yönelme, bağlanma), ne peygambere ve ne de yaratıklardan herhangi birine değil de, ancak Allah'a nisbet ediliyor. Anlaşılmıştır ki, Allah Teâlâ, bu hükümlerde bütün yaratılmışları eşit kılmış; peygamber olsun, melek olsun hiç kimseye yemin, tevekkül, rağbet, korku (haşyet) ve sakınma

(ittika) edilemeyeceğini belirtmiştir.

Şeyhul İslam İbni Teymiye der ki; «Ona(Herhangi bir peygamber veya meleğe)olan imanım ve sevgimle, bu iman ve sevgi hakkı için senden istiyorum» anlamında: «Onun hakkı veya câhı için senden istiyorum» dese, bu, vesilelerin en büyüğüdür; binaenaleyh:

Bu sahih manayı kasdettiği için, böyle tevessül eden kişinin bu tevessülü meşrudur denecek olursa, deriz ki: İyi ama şu insanların hepsinin kasdettiği bu değil ki!”

“Allah Teâlâ’ya, Hz. Peygamber’e olan imanımız, O’na olan sevgi ve bağlılığımız ve sünnetine ittiba etmemiz sebebiyle tevessül edersek, işte bu, vesilelerin en büyüğüdür. Lâkin O’na (s.a.v.) iman ve itaat tevessülü bulunmaksızın, O’nun şahsıyla tevessül edersek, bunun vesile olması caiz (mümkün) değildir. Yaratığa tevessül eden kimse, ona olan iman ve itaatıyla tevessül etmiyorsa, hangi şeyle tevessülde bulunuyor, sorarım?

İnsan, bir başkasına herhangi bir vesileyle tevessül ettiği zaman, ya vesile olan şahıstan kendisi için diğer kimse nezdinde şefaathçi olmasını ister; meselâ bir kimsenin babası veya dostuna, ya da hatırını sayan birine, «onun nezdinde bize şefaathçi ol» demesi gibi. Bu caizdir.

Yahut da, vesile olan şahsa karşı yemin eder; meselâ «oğlun falancanın hayatına yemin olsun ki (oğlunun hayatı için)», «baban falancanın toprağı hakkı için», «şeyhin falancanın hürmetine» gibi veya buna benzer sözlerle yemin ederek onun şefaathçiliğini ister. Ne Allah Teâlâ’ya karşı yaratıklarla yemin etmek, ne de bir yaratığa karşı bir yaratıkla yemin etmek caiz değildir. “

“Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: «De ki: Allahın dışında ilâh sandığınız şeyleri çağırın bakalım. Onlar sizden sıkıntıyı ne kaldırabilirler, ne de başka tarafa çevirebilirler. Sizin yakardıklarınız (peygamberler, melekler ve sâlihler) var ya, onların (Allah’a) en yakın olanları bile, bizzat Rablerine (yaklaşmak için) vesile arar, O’nun rahmetini umar ve azabından korkarlar. Gerçekten Rabbinin azabı, sakınılacak bir şeydir» (17 İsrâ 56-57). Seleften bir cemaat, (bu ayetin tefsiriyle ilgili olarak) şöyle demişlerdir:

«Birtakım kimseler vardı; meleklerle ve peygamberlere yakarırlardı. Bunun üzerine Allah Teâlâ buyurdu ki: «O sizin dua ettikleriniz var ya, nasıl sizler benim kullarımsanız, onlar da öyledirler. Sizler nasıl benim rahmetimi umar ve beklerseniz, onlar da benim rahmetimi umarlar; sizler nasıl benim azabımdan korkuyorsanız, onlar da korkarlar ve sizin bana yaklaşmağa yol aradığınız gibi, onlar da yol ararlar.»

Böylece Cenâb-ı Hak, meleklerle ve peygamberlere dua etmeyi (yakarıp istemeyi) yasaklamıştır. Hâlbuki O (c.c.), meleklerin bizim için dua ve istiğfarda bulunduklarını haber veriyor; fakat buna rağmen bizim onlardan bunu istememizi caiz görmüyor.

Peygamberler ve salihler de böyledir. Onlar her ne kadar kabirlerinde diri olsalar ve yaşayanlar için dua ettikleri tasavvur olursa ve buna dâir bir takım haber (eser) ler olsa da, hiç kimsenin onlardan bunu istemesi caiz değildir. Seleften hiç kimse böyle bir şey yapmamıştır. Çünkü bu, insanı şirke ve Allah’ın yanı sıra onlara ibadet etmeye götüren bir vesile (zeria, yol) dir. Hâlbuki hayatlarında onlardan bunu (bize dua ve istiğfar etmelerini) istememiz böyle değildir. Çünkü bu, şirke götürmez. Hem sonra, meleklerin ve öldükten sonra peygamberler ve salihlerin yaptıkları, Allah Teâlâ’nın, tabiatta hâkim olan kanunu (kevnî emir) olup, isteyenlerin istemelerinin bu işlerde herhangi bir tesiri olmaz. Hâlbuki hayatlarında onlardan herhangi birinden istekte bulunmak böyle değildir. Zira o durumda isteyen isteyeğine cevap vermek (icabet etme), meşrudur.

Ama öldükten sonra kendilerinden mükellefiyet kalkar.

Allah Teâlâ buyurmuştur ki: «Allah'ın, beşerden birine kitab, hüküm ve nübüvvet verip de, onun tutup insanlara 'Allah'ı bırakıp bana kul olun' demesi mümkün değildir. Fakat o beşer der ki: 'Ey insanlar! Kitabdan öğrettikleriniz ve okuduklarınız sayesinde rabbaniler olun'. Evet, o size, melekleri ve peygamberleri rablar edinmenizi emretmez. Müslüman olmanızdan sonra size hiç küfrü emreder mi?» (Âl-i İmrân 79).

Görülüyor ki, Allah Sübhanehû ve Teâlâ bu ayette melâike ve enbiyayı rab edinenlerin kâfir olduklarını beyan etmektedir.

Allah (c.c.) buyurmuştur ki: «De ki: Allah'tan başka kendilerinde birşeyler sandıklarınızı çağırın bakalım! Onlar, ne göklerde, ne yerde, zerre miktar şeye sahip değildir. Oralarda onların Allah'la ne bir ortaklıkları vardır, - ne de Allah'ın onlardan bir yardımcısı vardır. O'nun yanında, kendilerine izin verdiklerinden başkasına şefaata fayda vermez» (Sebe' 22-23).

«Kim O'nun katında O'nun izni olmadan şefaata edebilir?» (Bakara 255)

«O'nun izni olmadan hiçbir şefaataçı yoktur» (Yunus 3)

«O'ndan başka sizin ne veli, ne de şefaataçınız vardır» (Secde 4)

«Allah'tan başka, kendilerine ne zarar, ne fayda vermeyen şeylere ibadet ediyorlar ve 'bunlar bizim Allah yanında şefaataçilerimizdir' diyorlar. De ki: 'Göklerde ve yerde, Allah'ın bilmediği şeyleri mi O'na haber veriyorsunuz?!' Hâşâ! Allah münezzehtir ve onların koştukları ortaklıktan uzaktır» (Yunus 18)

Yasin Suresi'nde sözü geçen zatın "sözlerini Kur'an-ı Kerim şöyle hikâye eder:

«Beni yoktan var eden ve sizin kendisine döndürüleceğiniz (Allah)a niçin ibadet etmiyeyim? Şayet, çok esirgeyen Allah bana bir zarar murad edecek olsa, hiçbirinin şefaatinin beni kurtaramayacağı birtakım ilâhlar mı edineceğim? O takdirde apaçık bir dalâlete düşmüş olurum. Doğrusu ben, sizin (gerçek) Rabbinize iman ettim; dinleyin benden» (Yasin 22-25) .

«O'nun yanında şefaata ancak izin verdiklerine fayda verir» (Sebe' 23)

«O gün ancak Rahmân'ın kendilerine izin verdiği ve sözlerinden hoşnut olduğu kimselerin şefaataları fayda verecektir» (Tâhâ 109)

«Onlar, ancak Allah'ın kendilerinden razı olduğu kimselere şefaata edeceklerdir. O'nun haşyetiyle ürpermektedir onlar» (Enbiyâ 28)

Bir yaratılmış öbüründen, gücünün yetebileceği şeyi ister. Yaratışın Allah'a dua etme ve O'ndan istemeye gücü yeter. Bundan dolayı, nasıl ki başkasından, gücünün yeteceği yardım ve yapabileceği işler isteniyorsa, ondan dua istemek de caizdir.

Allah'tan başkasının gücünün yetmeyeceği şeylere gelince, bunları Allah'tan başkasından istemek caiz değildir. Bunlar, ne meleklerden, ne peygamberlerden, ne de başkalarından istenir. Allah'tan başka birinden: «Bana mağfiret et», «Bize yağmur yağdır», «Kâfirlere karşı bize yardım et», «Kalblerimize hidayet ver» gibi şeyler istemek caiz değildir.

Teveessülün caiz olanı ve olmayanı vardır. Teberrük, Salih amel ile teveessül, Salih zatın duası ile teveessül çeşitleri ittifakla caiz kabul edilmektedir. Bu yüzden sadece üzerinde ihtilaf edilen teveessülü araştıracağız.

Gayemiz, ümmet arasında ihtilafa sebep olan bu meselede ifrat ve tefritten uzak olarak doğruyu bulmaktır. Muvaffak kılacak olan ancak Allah'tır.

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğan

Çubuk/Ankara 2003

ZAT İLE TEVESSÜL VE İSTİĞASE İLE İLGİLİ HADİSLER

Cabir bin Süleym radiyallahu anı dedi ki; “Ben Medine’de halkın, O’nun görüşlerini beğendiklerini, kendisine müracaat ettiklerini gördüm ve sordum; “Bu kimdir ki o kadar insanlar sözlerini ve ahlakını beğeniyor?” Dediler ki; “Bu Allah’ın Rasulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’dir” Yanına gittim ve iki sefer “Aleykes selam” dedim. Bana; “Aleykes selam deme! Zira bu ölümlere selamdır. "Esselamu aleyke" de.” Buyurdu. Derhal ben "Esselamu aleyke" diyerek; “Sen hakikaten Allah’ın Rasulü müsün?” dedim. Bunun üzerine bana;

إذا و لك ان ب تها ف دعوت ه سنة عام اصابك إن و عنك ك شف ف دعوت ه ضر اصابك إذا الذي ا لله رسول إذا
على يك ردها ف دعوت ه راحل تك ف ضللت ف لاة او ف فر ب أرض ك نت

“Ben Allah’ın öyle bir rasulüyüm ki, sana bir zarar isabet eder, sen de onu çağırırsan Allah Teala o zararı senden giderir. Kıtılık ve kuraklık sana isabet ederse, Onu çağırırsan Allah Teala onu(toprağı) sana yemyeşil kılar. Tenha, tehlikeli bir yerde veya sahrada bineğin kaybolursa, onu çağırırsan Allah Teala onu sana döndürür.” Buyurdu...[9]

Bu hadisi tevessüle delil gösteren İsmail Çetin der ki; “الذي” kelimesi Allah lafzına sıfat olabildiği gibi, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e de sıfat olabilir. Tercümede biz bu okunuşu tercih ettik. Bu takdirde “دعوت” ve “ك نت” muhatab sigaları olarak “ت” zamirinin haberi olup, lafza-i celal’in sıfatıdır. Böyle de olsa “ت” zamirleri ötre ile okunur fakat “ك شف” nin , “ان بت” nin ve “رد” nin müteallıkları olan “ب و سيد تي” veya “ب و سيد سب” lafızları mukadder olur. Hadisi şerh edenlerin çoğu takdirsiz, tercüme ettiğimiz gibi izah ettiler. Nitekim Aliyyül Kari, Mişkatul Mesabih şerhi Mirkatul Mefatih’te böyle izah etti...” [10]

İsmail Çetin’in bu sözleri hiçbir değeri ve delili olmayan merdud sözlerdir. Tevhide tamamen zıt olan bu sözleri söylerken hem tevhidi ve hem de Arap dilini iyi bilmediğini de ortaya koymaktadır. Hadiste geçen zamirlerin Allah lafzına raci olduğunu Arapçayı az bilenler bile anlar. Bu cahilce yorumunu Aliyul Kari’ye nisbet etmesi de ayrı bir saptırmadır. Şirke böyle delil çıkarmaktan Allah’a sığınırız.

Bu hadisin doğru anlaşılması için İmam Ahmed Bin Hanbel’in rivayetindeki metni verelim;

إن والذي عنك ك شف ف دعوت ه ضر مسك إن الذي وحده ا لله أدعو قال ت دعو الام ا لله رسول يا ق لت
على يك ان بت ف دعوت ه سنة أصابك تك إن والذي على يك رد دعوت ه فر ب أرض ضللت

“..dedim ki; Ey Allah’ın Rasulü! Kime dua edersin?” buyurdu ki; “Yalnız bir olan Allah’a dua ederim ki, O, sana zarar dokunduğu zaman kendisine dua ettiğin zaman senden bunu giderir. Bir yerde bir şey kaybettüğünde O’na dua etsen onu sana döndürür. Kıtılığa uğradığında O’na dua etsen sana yeryüzünü yeşertir...”[11] Görüldüğü gibi burada “ellezi” lafzı Allah lafzına sıfattır.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurmuştur ki: «Hristiyanların Meryem, Oğlu

İsa'ya yaptıkları gibi, beni göklere çıkarmayın (aşırı övmeyin). Nihayet ben de bir kulum. Binaenaleyh, benim hakkımda: 'Allah'ın kulu ve Resulüdür' deyin»[12]
Yine buyurmuştur ki: «Allah ve Muhammed isterse demeyin; fakat 'Allah isterse ve sonra da Muhammed isterse deyin.»[13]

Bir bedevi O'na demişti ki: «Allah ve sen istersen». Bunun üzerine o adama şöyle buyurmuşlardı; «Beni Allah'a denk (eş) mi tuttun! Hayır, öyle deme, yalnızca 'Allah dilerse' de»[14]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: «De ki, 'kendim için, Allah'ın dilediği dışında ne bir faydaya ne de bir zarara malik değilim. Eğer gaybı bilseydim, hep hayır (fayda) elde ederdim ve bana bir fenalık dokunmazdı» (A'raf 188; Yunus 49)

«Sen (ey Resulüm), sevdiklerini hidayete getiremezsin. Fakat Allah dilediğine hidayet verir» (Kasas 56)

«Senin elinde hiçbir şey yoktur» (Âl-i İmrân 128) .

Görüldüğü gibi, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Allah katında yaratıkların en üstünü ve en ileri derecede olmasına rağmen, tevhidin hakikati budur.

GÖZLERİ GÖRMEYEN SAHABENİN TEVESSÜLÜ

أن الله ادع ثم قال وسلم عليه الله صلى الله عليه وآتى البصر ضرير رجلا أن ذيف بن عثمان عن
ي تواضاً أن ف أمره قال ف ادعه قال لك خير ف هو صبرت شئت وإن دعوت شئت إن قال ي عاف يني
إني الرحمة نبي محمد ي كب نب إل يك وأت وجه أسألك إني إلهم الدعاء بهذا ويدعو الدفع ف يحسن
في ف شفعه إلهم لي ل تقضى هذه حاجتي في ربي إلى بك ت وجهت

Osman Bin Huneyf radiyallahu anh'den; “Gözleri görmeyen birisi Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek; “Ya Rasulullah! Gözlerimi iyileştirmesi için Allah’a dua et” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem; “İstersen dua edeyim, istersen sabret, sabretmen senin için daha hayırlı olur” buyurdu. O kimse, “dua et” deyince, ona güzelce abdest alıp şöyle dua etmesini emretti;

“Allah’ım! Rahmet peygamberi olan peygamberin Muhammed (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) ile senden istiyor ve sana yöneliyorum. Ey Allah’ın peygamberi! Ben seninle rabbime yöneldim. Allah’ım! O’nu hakkımda şefaatchi kıl!” O kişi böyle yapınca gözleri Allah’ın izni ile şifa buldu.”[15]

Hadis sahihtir. Bu hadisi zat ile tevessüle delil getirenlere karşı İbni Teymiye ve Elbani, buradaki tevessülün zat ile tevessüle değil, dua ile tevessüle delil olabileceğini söylemişlerdir. Bu hadis Ahmed ve Hâkim’in rivayetlerinde “ve şeffi’ni fih” ziyadesi ile gelmiş olduğundan, Elbani, İbni Teymiye’den etkilenerek bu ibare üzerinde durur ve der ki;

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in a’ma’ya öğrettiği; “Beni de O’nun için şefaatchi kıl” sözü, “Onun benim gözümün iyileşmesi hakkındaki duasını kabul et” demektir. İşte böyle bir mana taşıdığından dolayı bize muhalif olanların bu cümleye

uzaktan veya yakından temas etmediklerini görürsünüz. Zira bu cümle onların düşüncelerini temelden yıkmaktadır.” [16]

“...Şayet âmâ adam gerçekten Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in zatı ile tevessülde bulundu ise, bu tevessül, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e has bir hüküm olur...”[17]

Bu durumda Ahmed ve diğer rivayetinde Hakim’in kaydettikleri “ve şeffi’ni fih” ziyadesinde geçen “fih” zarf edatı - bu ziyade sahih ise - gözleri görmeyen adamın kendi nefesine raci oluyor. Yani toplu mana şöyle olur; “Allah’ım! O’nu bana (duasını kabul etmek suretiyle) şefaathçi eyle ve beni de kendim için (yaptığım duayı kabul ederek) şefaathçi eyle”.

Elbani, İmam Ebu Hanife’nin; “Ya Rabbi! Senden falanın veya bir peygamberin, Haremi şerifin v.b. şeyin hakkı için” diye kasem edilmesini kerih görmesini, tevessülün inkarı noktasında delil getirmiştir.[18]

Elbani, meşru olan tevessül çeşidine örnek verirken der ki; “Allah’ım! Muhammed’e olan sevgin için senden istiyorum” şeklinde dua etmekte tereddüt edilmemelidir. Zira sevgi, Allah Azze ve Celle’nin sıfatlarındandır” demektedir.[19]

Seyyid Ahmed er Rıfai r.a. der ki; “Allah’ın kulları ve velilerini vesile edinerek yardım isterseniz, yapılan yardım ve bereketi onlardan bilmeyiniz. Bu şıktır. Fakat Allah, onları sevdiğinden, siz de ihtiyaçlarınızı onları severek Allah’tan isteyiniz. Hadisi şerifte; “Nice başı açık, saçı dağınık, üstü başı yırtık, kapılardan kovulan kimseler vardır ki, Allah’a yemin etseler, onların yeminlerini yerine getirir”[20]

Ey kardeşim! “Allah’ım! Senin rahmetinle istiyorum” dediğin zaman; “Allah’ım! Senin kulun, şeyh Mansur ve başka velilerin velayetleri ile senden istiyorum” demiş gibi olursun. Zira, velayet, bir has kılınmadır; “Allah rahmetini dilediğine tahsis eder”(Bakara,105, Al-i İmran,84)

Öyle ise, acıyanın kudretini acınmağa muhtac kişiye izafe etmekten sakın! Tesir ve güç, masiyetten hakka çevirme kudreti Allah Azze ve Celle hazretlerindedir.” [21]

Dikkat edilirse bu hüküm, sufilerden Seyyid Ahmed Rıfai’nin sözleriyle tam bir mutabakat arz ediyor. Ancak Ahmed Rıfai’nin bu cümlelerin devamında söyledikleri tevhide zıt olduğu için nakletmedik. Hatadan masum olan yalnız Allah Rasulüdür.

OSMAN RADIYALLAHU ANH DÖNEMİNDEKİ KISSA

إِلَیْهِ لَتَفْتَلَحَنَّ ثَمَانٌ فَكَانَ لَهُ حَاجَةٌ فَيَعْنَاهُ اللَّهُ رَضِيَ عَنْ بَنِي ثَمَانَ إِلَى يَوْمِ خُلْفِ كَانَتْ رَجُلًا أَنْ
حَذِيفَةُ بْنُ ثَمَانَ لَهُ قَالَ إِلَیْهِ ذَلِكَ فَشَكَاهُ حَذِيفَةُ بْنُ ثَمَانَ فَالْقِي حَاجَتُهُ فَيَنْظُرُ وَلَا
إِلَیْكَ وَأَتَتْ وَجْهَ أَسْأَلَكَ إِنِّي أَلْهِمُ قُلُوبَ مَرَكَّعَتَيْنِ فِي يَوْمِ صَلَاتِي الْمَسْجِدِ أُنْتَ تُمْ تَوْضَأُ الْمِيْضَاءُ أُنْتَ

وعز جل ربي ربي بك إلى بك أت وجهه إنني محمد يا الرحمة نبي وسلم عليه الله صلى محمد بن يثاوب
معك أروح حتى إلى ورح حاجتك وتذكر حاجتي لي في يقضي
فأدخله بيده أخذ حتى إلى بواب ف جاء عثمان باب أتى ثم عثمان له قال ما ف صانع الرجل ف انطلق
نكرت ما له قال ثم له ف قضاها حاجته ف ذكر جتكها وقال الطنفسة على معه ف أجلسه ف فان بن عثمان
وقال إلا ساعة هذه كانت حتى حاجتك
الله جزاك له ف قال حنيف بن عثمان ف لقي عنده من خرج الرجل ان ثم ف أتنا حاجة من لك كانت ما
ما والله حنيف بن عثمان ف قال في كلمته حتى إلى ي لفت ولا حاجتي في ي نظر كان ما خيرا
له ف قال بصره ذهب عليه ف شكاه ضرير وأتاه وسلم عليه الله صلى الله رسول شهدت ولا كن كلمته
علي شق وقد قائل لي ليس إنه الله رسول يا ف قال أف تصبر وسلم وآله عليه الله صلى النبي
وسلم عليه الله صلى النبي له ف قال
بناوطال رقنا ف ما ف والله عثمان قال الدعوات بهذه ادع ثم ركعتين صل ثم ف توضع الميضأة إيت
قط ضرر به ي كن لم كأنه الرجل علينا دخل حتى الحديث

Yine Osman Bin Huneyf radiyallahu anh'den; Bir adam, bir haceti için Osman Bin Affan radiyallahu anh'a gelir, giderdi. Fakat Osman radiyallahu anh, ona aldırış etmezdi. Derken adam, Osman Bin Huneyf ile karşılaşır ve durumu ona arz eder. Bunun üzerine Osman Bin Huneyf, ona şunları söyler;

“Su kabını getir ve abdest al. Sonra mescide git ve iki rekât namaz kıl. Sonra da;
“Allah’ım! Peygamberimiz, rahmet Peygamberi Muhammed (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) ile senden istiyor ve sana yöneliyorum. Ya Muhammed! Seninle hacetimin yerine getirilmesi için rabbime yöneliyorum” diye söyle ve ihtiyacını arz et. Sonra bana gel ve beraber Osman radiyallahu anh’ın yanına gidelim.”

Nihayet adam gitti ve söylenileni yaptıktan sonra Osman Bin Affan radiyallahu anh’ın kapısına geldi. Kapıcı gelip adamın elinden tutarak, Osman R.a.’ın huzuruna götürdü ve onu sergi üzerine, Osman R.a.’ın yanına oturttu. Osman Radiyallahu anh;

“Nedir hacetin?” diye sordu. Adam hacetini söyledi ve Osman Radiyallahu anh da onun işini gördü... Adam sonra Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh ile karşılaştı ve ona;
“Allah seni hayırla mükâfatlandırısın! Benim hakkımda sen Osman ile konuşana kadar işime bakmıyordun” dedi.

Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh de; “Vallahi senin hakkında Hz. Osman(Radiyallahu anh) ile görüşmedim. Ancak a’ma bir adamın Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek duyduğu rahatsızlıktan şikayeti üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem ona;

“Sabreder misin?” dediğine şahit oldum. Adam; “Ya Rasulullah! Yanımda (elimden tutarak) beni götürecek kimse yok! Bu ise benim için zor oluyor.” Dedi. Bunun üzerine buyurdu ki;

“Su kabını getir ve abdest al. Sonra iki rekât namaz kıl. Daha sonra da şu şekilde dua et;” Vallahi biz aramızdaki konuşmanın uzaması sebebiyle henüz ayrılmamıştık, o a’ma zat, sanki daha önce hiçbir rahatsızlığı yokmuş gibi, şifa bulmuş olarak geldi.”[22]

Bu hadise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in vefatından sonra da Onunla tevessül edilmesi hususunda bunun cevazına delil gösterilmektedir.

Taberani bu rivayetin hemen ardından bunun başka bir tarikle geldiğini ancak onda Osman Bin Ömer Bin Faris bin Şube’nin teferrüd ettiğini, hadisin ise sahih olduğunu

belirtmiştir.[23] Taberani'nin bahsettiği diğer tarik, merfu olarak rivayet edildiği tariktir. Bu da, onun sadece merfu rivayete sahih dediğinin delilidir. Ancak hala bu sahih hükmünün, sadece hadisin merfu kısmına değil, Osman radiyallahu anh'ın hilafeti zamanında geçen hadiseyi de kapsadığını iddia edenler vardır. Şimdi bunu inceleyelim; Taberani bunu; Abdullah Bin Vehb - Şebib Bin Said el Mekki - Ruh Bin el Kasım - Ebu Cafer el Hutami el Medeni - Ebu Umame Sehl Bin Huneyf - Amcası Osman Bin Huneyf Radiyallahu anh senedi ile rivayet etmiştir.

Bu isnad, İbni Vehb'in Şebib bin Said'den rivayeti olması sebebiyle münkerdir. Benden öncekilerin değinmediği bir illet daha vardır ki, İbni Vehb'in güvenilir olmakla birlikte hadis ahzında gevşek oluşu ve müdellis oluşudur.[24] Bu rivayeti de tedlis sigası olan "an'ane" ile yapmıştır. Rivayet her bakımdan zayıf olup, delil olamaz.

Şebib hakkında; Ebu Hatem ve Ebu Züra; "beis yok, salihul hadis" dediler[25] İbni Hibban, İbnul Medini, Mizzi; "güvenilir" dediler.[26], Hakim; "güvenilir, me'mun",[27] Zehebi; "saduk" dedi.[28] İbni Ebi Hatem, Şebib'in Ruh Bin el Kasım, Yunus Bin Yezid ve Muhammed Bin Amr'dan rivayette bulunduğunu zikreder.

İbni Adiy Kamil'de şöyle der; "Onun yanında Yunus Bin Yezid'in Zühri'den rivayet ettiği düzgün bir nüsha vardı. İbni Vehb ondan münker rivayetler nakletmiştir. Sanki o, Mısır'a gelince ezberinden rivayet ederek hata ve vehmiştir. Umarımki kasten yalan söylememiştir. Oğlu Ahmed ondan rivayet ettiğinde sanki başka bir Şebib'den bahseder gibidir. Zira o, isnadı güzelleştirmeye çalışırdı." [29]

Şebib Bin Said; Buhari Ricalindendir.[30] Ancak Buhari ondan rivayetini bahsi geçen düzgün nüshasından olmak üzere tek bir yerde mutabi olarak yapmıştır.

İbni Hacer Takrib'de ve İbni Adiy Esamî'de derler ki; İbni Vehb'in Şebib'den rivayeti münkerdir.[31]

İbni Hacer, Fethul Bari Mukaddime'sinde der ki; "Buhari, İbni Şebib'in Yunus'tan rivayetini, İbni Vehb dışındaki rivayet yoluyla tahrir etmiştir." [32]

Bu sözlerden anlaşıldığına göre, Şebib'in rivayeti iki şartla kabul edilir; birincisi; rivayetin, oğlu Ahmed'in ondan yaptığı rivayet olması, ikincisi; Şebib'in Yunus'tan

yaptığı rivayet olmasıdır...[33]

İbni Ebi Hatem, babasından naklen Şebib'in Ruh Bin Kasım'dan rivayetini, merfu olarak şahid göstermek için rivayet etmiştir ve onda kıssa zikredilmemiştir.[34]

İbni Hayseme Tarih'inde; Müslim Bin İbrahim - Hammad Bin Seleme - Ebu Cafer el Hutami - Umara Bin Huzeyme - Osman Bin Huneyf radiyallahu anh senedi ile rivayet ediyor; “Bir a'ma adam Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve gözü için kendisine dua etmesini istedi. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; “Git abdest al, iki rekat namaz kıl ve sonra da şöyle söyle; “Rahmet peygamberin olan Muhammed ile senden istiyor ve sana yöneliyorum! Ey Muhammed! Rabbimden seninle gözüme şifa taleb ediyorum. Allah'ım! Duamı kabul et ve gözümün şifa bulması hakkında Peygamberin duasını da kabul eyle!” buyurdu. Ne zaman bir haceti olursa böyle yapar!”[35] Bu rivayetin isnadı sahihtir. Ancak son cümlelin ravinin ifadesi olduğu anlaşılmaktadır.

Elbani ve İbni Teymiye bu son rivayetteki ziyade kısım hakkında şaz olduğunu belirtmişlerdir; zira güvenilir bir ravi olan Hammad Bin Seleme, kendisinden daha güvenilir olan Şube'nin rivayetine muhalif bir ziyade ile rivayet etmiştir.

ABBAS RADIYALLAHU ANH İLE TEVESSÜL

Enes Bin Malik radiyallahu anh'den; “Halk kıtlığa maruz kaldığı zaman Ömer Bin Hattab radiyallahu anh, Abbas radiyallahu anh ile istiskada bulunarak; “Allah'ım! Peygamberimiz ile sana tevessül ederdik de bize yağmur verirdin. (şimdi ise) Peygamberimizin amcası ile sana tevessül ediyoruz, bize yağmur ver!” dedi. Bunun üzerine yağmur yağar ve halk suya kavuşurdu.”[36]

Bu hadis ittifakla sahihtir. Ancak âlimler, hadisın metninde geçen; “bi nebiyyina” (peygamberimiz ile) ve “bi ammi nebiyyina” (peygamberimizin amcası ile) ibarelerine, dua ve şefaet kelimelerini takdir etmişler, bunun; “peygamberimizin amcasının duasıyla...” manasına geldiğini, bu yüzden de Ömer radiyallahu anh'ın Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vesellem 'i bırakarak, amcası Abbas radiyallahu anh'ı vesile ettiğini ve bunun zat ile değil, dua nitelikli bir tevessül çeşidi olduğunu belirtmişlerdir.[37]

Bu hadis, vefatından sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile tevessül edilemeyeceğine dair bir delildir.

Zat ile tevessülü savunanlar şöyle bir delil getirdi; İbni Abdilberr'in birçok tarikten geldiğini belirttiği rivayette; “Ömer radiyallahu anh, istiskada bulunmak üzere Abbas'ı da yanına alarak (musalla'ya) çıktı ve şöyle dedi; “Allah'ım! Biz, peygamberimizin amcası ile sana yaklaşıyor ve Onun şefaetçi olmasını diliyoruz. Peygamberin için Onu gözet. Nitekim sen, ana babasını iyilik ve salahı sebebiyle iki (yetim) çocuğu gözetmiştin.(Bkz.: Kehf; 82) Biz, istiğfar ve istişfa ederek Onu sana aracı kıldık.” Sonra

Ömer radiyallahu anh, insanlara yönelerek şöyle seslendi;

“Rabbinizden mağfiret dileyin. Zira O, çok bağışlayıcıdır. (Mağfiret dileyin ki) üzerinize bol bol yağmur yağdırsın, mallarınızı ve oğullarınızı çoğaltsın, size bahçeler ihsan etsin, sizin için ırmaklar akıtsın!”(Bkz. Nuh; 10-12. ayetler) Sonra da Abbas radiyallahu anh ayağa kalkarak dua etti. Abbas radiyallahu anh’ın gözleri yaşlarla doluydu. (bu vesile ile Allah’ın yağmur vermesinden sonra) halk; “Seni tebrik ediyoruz ey Hameyn sakisi!” diyerek Abbas’a ellerini sürmeye başladılar.”

Buradaki “Peygamberin için onu gözet” ibaresini zat ile tevessüle delil getirmiştir.

Ancak burada terceme hatası olduğu için önce Arapça metni veriyorum; İbni

Kuteybe’nin metni;

ن ب يك ب عم إل يك ن تقرب إذا ال لهم سب ال ع با اس تسقى يوم خط ب ته في عنه الله رضي عمر وقال
ف كان الجدار وأما الحق وقد لك ت قول ف إنك رجاله وك براء أبائه وب قية وسلم عليه الله صلى
أشدها ي بلغا أن ربك ف أراد صالحا أبوها وكان لهما ك نز ت ته وكان المدي نة في ي تيمين ل غلامين
إل يك به دلونا ف قد عمه في كنز بي ال لهم ف اد فظ أب يهما ل صلاح ف د فظ تهما ك نزها وي س تخرجا
ومس تشغ فرين مس تشغ فرين

Buradaki doğru terceme şu şekilde olacaktır; “Ey Allah’ım! Amcası hakkında

peygamberini(n şerefini ve izzetini) koru! Nitekim biz onunla (amcası Abbas radiyallahu anh ile) bize şefaet etmesini ve bağışlanma dilemesini isteyerek sana yaklaştırmaya vesile ettik.”[38] İbni Abdilberr’in metni şöyle;

ل صلاح ال غلامين د فظت كما ن ب يك ف يه ف اد فظ به ون س تشغ فع ن ب يك ب عم إل يك ن تقرب إذا ال لهم
مس تشغ فعين مس تشغ فرين وأت ي ناك أب يهما

“Allah’ım! Şüphesiz bizler, sana peygamberinin amcasından şefaet etmesini iteyerek yaklaşıyoruz. Onun hakkında peygamberini(n şerefini), babaları sebebiyle koruduğun iki genci koruduğun gibi koru. Bağışlanma ve şefaet isteyerek sana geldik.”[39] Görüldüğü gibi burada Abbas r.a.’ın duası ile tevessül söz konusudur.

Mervezi, Müsned-i Ebubekr’de; Ahmed Bin Ali - Osman Bin Ebi Şeybe ve Ebu Hayseme - Yezid Bin Harun - Hammad Bin Seleme - Ali Bin Zeyd - Kasım Bin Muhammed - Aişe r.a. senediyle rivayet ediyor;

“Aişe radiyallahu anha dedi ki; “Ben babam Ebu Bekir halife iken, şu beyti okudum;

ب وجهه ال غمام ي س تسقى وأب يض
ل لأرامل عصمة ال ي تلمى ث مال

“Beyazdır, yüzü suyu hürmetine yağmur istenir.

Yetimlerin sığınağı, dul kadınların koruyucusudur.”

Ardından Ebu Bekr radiyallahu anh dedi ki; “O, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellemdir.”[40]

İbni Ebi Şeybe Yezid Bin Harun’dan aynı isnad ile rivayet eder. Heysemi bunu Ahmed ve Bezzar’a isnad edip ricalinin güvenilir olduğunu söylemiştir. Lakin Ali Bin Zeyd bin Cüdan zayıf olup bu rivayetlerde tek kalmıştır.

İbnu Ömer r.a de yağmur duasından sonra bol yağmur yağması üzerine, Rasulullah

sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzüne bakıp bu beyti hatırladığını söylemiştir.[41] Ancak bunda tevessüle delil olacak bir yön yoktur.

“HAYATIM SİZİN İÇİN HAYIRLIDIR..” HADİSİ

İbni Mes'ud radiyallahu anh'den merfuan rivayet edilen hadis;

خير من رأيت فما أعملكم عليّ تعرض لكم خير ووفائي لكم وحدثت حدثون لكم خير حياتي
لکم اللہ اسد تغفرت شر من رأيت وما عليّ اللہ حمدت

“Hayatım sizin için hayırlıdır. Siz konuşursunuz, biz de sizinle konuşuruz. Ölümüm de sizin için hayırlıdır. Çünkü amelleriniz bana arz edilir, hayırlı görürsem hamd eder, kötü görürsem sizin için istiğfar dilerim.” [42]

Rivayet, isnadındaki İbni Ebi Ravvad sebebiyle zayıftır. Bu hadisi Haris Bin Ebi Üsame de, Müsned’inde Bekr bin Abdullah el Müzeni’den mürsel olarak ve içinde hadis uyduran ravi bulunan başka bir tarikle, Enes r.a.’den rivayet etmiştir.

Abdülmecid Bin Abdülaziz Bin Ebi Ravvad hakkında; Buhari; “Hakkında konuşuldu”, Ebu Hatem; “Kavi değildir, hadisi yazılır” Darekutni; “İtibar için hadisi yazılır, huccet değildir” derken, Yahya Bin Main, Ahmed Bin Hanbel, Ebu Davud, Nesai, İbnu Şahin, Zehebi ve başkaları; “Süka(güvenilir)” demişlerdir.

İbni Hacer Takrib’de der ki; “Sadukdur. Hata eder, Mürcie’den idi. İbni Hibban’ın Onun hakkında metruk demesi ifrattır.”[43]

Görüldüğü gibi, bu değerlendirmeler ravinin zabtı hakkında cerh ifade eder. Sahih olduğu kabul edilse bile, burada kastedilenin berzah hayatında yapılan bir dua olduğu anlaşılır. — Şayet sahih olduğu kabul edilse bile - Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem burada kendisiyle tevessül ve istiğase edilmesini istemiyor, “amelleriniz bana arz edilir, ben dua ederim” buyurduğu söyleniyor!

TEVESSÜL DUALARI

Bu konuda bazı uydurma rivayetler varit olmuştur; Hatib el Bağdadi, Camiül Ahlakır Ravi’de naklediyor;

نا ال سلام عبد بن خلف بن محمد نا الدقاق أحمد بن عثمان نا الم توثي محمد بن الحسن بن محمد نا
عليه الله صلى الله عليه وسلم عن مسعود بن عن شقيق عن عبيدة عن وكيع نا المروزي ابراهيم بن موسى
بجعل نظيف إزاء في الدعاء ذاه في ليك تب العلم وحفظ القرآن حفظ الله يوتيه ان اراد من قال وسلم
ي حفظ فانه ايام ثلاثة الريق على ي شربه ثم الأرض الى ي قع ان قبل يأخذه مطر بماء يغسله ثم
وابراهيم ونبيك رسولك محمد بحق أسألكم تلك يسأل لم مسؤول بأك أسألك اني اللهم الله ب إذن
وتورا ابراهيم ابكت وأسألك وروحك ك لم تك ونصف ونجيك ك ليك وموسى و صديقك ذ ليك
وب كل قضيته حق وب كل اوديته وحكي ب كل وأسألك محمد وقرآن عيسى وإنجيل داود وزبور موسى
به ثبت الذي باسمك وأسألك لهم فاسد تجبت أن بياؤك به دعائك الذي باسمك وأسألك اعطيه ته سائل
عرشك به اسد تقل الذي باسمك وأسألك ك تابك في انزل ته لك هو اسم ب كل وأسألك العباد ارزاق
السموات به دعمت الذي باسمك وأسألك فاسد تقرت الأرض ضدن على وضعته الذي باسمك وأسألك
على وضعته الذي باسمك وأسألك فاسد تنار النهار على وضعته الذي باسمك وأسألك فاسد تقلت
الصمد الأحد الواحد باسمك وأسألك فرست الجبال على وضعته الذي باسمك وأسألك فاسد ظلم الديل
الكبير والشهادة الغيب عالم والأرض السماوات نور القويوم الحي المقدس المبارك الطهر ظاهوالاوتر
وشعري ق لبي في وت بتهما العلم أصدناف وحفظ القرآن ك تابك ك حفظ رزقني ان الم تعال

ولا لي حول لاف لذه ب تعبير لي في ج سدي بهما وت شغل ومخي ودمي ب لحمي وت خلطهما وب شري
ب الله الا قوة

Muhammed Bin el Huseyn Bin Muhammed el Metusi(ya da Mütevessi) - Osman Bin Ahmed ed Dekkak - Muhammed Bin Halef Bin Abdis Selam - Musa Bin İbrahim el Mervezi - Veki' - Ubeyde - Şakik - İbni Mes'ud radiyallahu anı senedi ile merfuan;

“Kim Kur'an'ı ve ilimleri ezberlemek istiyorsa, řu duayı temiz bir kaba bal ile yazsın, sonra yağmur suyunu yere düşmeden önce toplayıp onunla yıkasın ve üç gün onu içsin; (Taberani'nin rivayetinde; bal ve zaferan ile yazıp yağmur suyu ile yıkasın ve bir taraftan namazlarının ardından bu duayı okurken bir taraftan da üç gün oruç tutup bununla iftar etsin” diye geçer.);

“Allahım! Senin hiç kimseye ihtiyacı olmayarak kimseden talepte bulunmayan ve yaptıklarından hesaba çekilmeyen, isteklerin kendisine arz olunduğı Zatı Bari olduğunu anarak sana yalvarıyor, Peygamberin Muhammed, halilin İbrahim, sırdaşın Musa ve ruhun, kelimen, şerefli kulun İsa hakkı için sana yalvarıyorum...”[44]

Bu rivayet sahih değildir! senedindeki Musa Bin İbrahim el Mervezi metruktur. Ayrıca bu rivayeti uyduran kişi olmakla itham edilmiştir. [45]

Taberani, Kitabud Dua'da aynı dua metnini; Yahya Bin Eyyub el Allaf el Mısri - Ebu Tahir Bin es Serh - Ebu Muhammed Musa Bin Abdurrahman es San'ani el Müfessir - İbni Cüreyc - Ata - İbni Abbas radiyallahu anhum - merfuan senediyle ve Mukatil Bin Hayyan - Mücahid - İbni Abbas radiyallahu anhum - merfuan senediyle verir.[46]

Bu tarikte de Musa Bin Abdurrahman el Müfessir teferrüd etmiştir ve O, hadis uydurucudur.[47]

Aynı rivayet, Ebu Bekr Muhammed Bin Abdubaki el-Bezzar - Ebu Ya'la Muhammed Bin el-Huseyn el-Fakih - Ali Bin Ömer es-Sükkeri - Ebu Hamid Ahmed Bin Bilal - Muhammed Bin Abdullah el-Buhari - Bahr Bin en-Nadr - İsa Bin Musa - Ömer Bin Subh - Ebu Abdullah eş-Şami ve Muhammed Bin Ebi Aişe es-Sindi - Yezid Bin Ömer - Ömer Bin Abdülaziz - Mücahid Bin Cübeyr - İbni Mes'ud R. Anhum - merfuan senedi ile[48] rivayet olundu.

Bu isnadda geçen Ömer Bin Subh hadis uydurucudur, metruktur.[49]

Ebuş Şeyh el Esbahani, buna benzer bir rivayeti Ahmed Bin İshak el Cevheri'nin hadisi olarak; Ebul Eş'as - Züheyr Bin el A'la el Utbi - Yusuf Bin Yezid Zühri - merfuan tariki ile rivayet etti.[50] Bu isnad kopuk ve zayıftır. Emali'de Ebu Musa el Medini ve Ebu Abdullah Makdisi bunu kaydetmişlerdir.

Yine benzer dua metnini, Rezin bin Muaviye el Adberi, Tecrid'de; Ebu Şeyh el Asbahani

Fadailul A'mal'de; Ebu Musa el Medini - Muhriz Bin Hişam - Abdulmelik - Babası - dedesi - Ebu Bekr es Sıddık radiyallahu anh'den merfuan senedi ile,

Ve Ebu Musa el Medini - Zeyd Bin Hubab - Abdulmelik Bin Harun Bin Antera tarikiyle, rivayet etti.[51] Abdulmelik hadis uydurucudur.[52]

Ebul Abbas Bin Türkman el Hemedani, Kitabud Dua'da; Ebul Fadl Muhammed Bin el Hasen Bin Muhammed ed Dekkak - Muhammed Bin Osman Bin Halid el Ukberi - Ebuş Şeyh (es Sevab adlı eserinden) - Ubeydullah Bin Ahmed Bin Ukbe - Hasen Bin Arafe el Abdi - Zeyd Bin Hubab el Akeli - Abdulmelik Bin Harun Bin Anteratuş Şeybani - Babasından senedi ile; Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in Ebu Bekr radiyallahu anh'e Kur'an'ı ezberlemesi için öğrettiği bir dua olarak rivayet eder.[53] Bu da uydurmadır.

Teveşül ihtiva eden bir diğer duayı; İbni Neccar Tarih'inde; Yusuf Bin Mübarek - Ebu Said Ahmed Bin Muhammed el Bağdadi - Ebul Feth Abdulkerim Bin Abdulvahid Bin Mahmud Bin es Saiğ - Ebu Said Ahmed Bin Abdullah Bin Hasene - Ebul Abbas Ahmed Bin Muhammed Bin Zekeriya en Nesevi ve Ebu Sa'd Ahmed Bin Muhammed Bin Hafs Bin Halil el Herevi - Abdullah Bin Adiy el Cürcani - Ahmed Bin Cafer es Sa'di - Sa'd Bin Said el Enbari - Süleyman İbni Ebi Hevde - Süfyan es Sevri - İbrahim Bin Edhem - Musa Bin Yezid - Uveys el Kareni - Ömer Bin el Hattab ve Ali Bin Ebi Talib - merfuan senedi ile yaptığı rivayette uzun bir dua tavsiye edilmiş, orada; "Allahım... karada ve denizde, zorlukta ve kolaylıkta sana dua ve ibadet eden kulların hakkı için..." [54] İfadesi geçmektedir. Bu rivayet, aşağıda gelecek rivayet gibi batıldır. Hafız Ebu Nuaym ravilerinin meçhul olduğunu belirtmiştir.

Deylemi, Ömer ve Ali r.a.'dan merfuan rivayet ediyor; "Şeytan veya sultan seni üzerse şöyle dua et;

إلا الرجاء انقطع له سند لا من سند يا له أحد لا من أحد يا أحد منه ي ك في ولا أحد كل من ي ك في من يا
عليك محمد وب حق الكريم وجهك بجاه بي نزل قد مما علي يا أما ما علي وأعني ف يا أما مما فاك فني منك
آمين

"Ey kimsenin yetmediği yerde herkese yeten! Ey kimsesi olmayanların kimsesi! Ey yardımcısı olmayanların yardımcısı! Ancak senden ümid ederim. Kerim olan vechin hürmetine ve Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) hakkı için, içinde bulunduğum durumdan kurtar, başıma gelen şu işte bana yardım et! Âmin" [55]

İbni Hacer, Tesdidül Kavs'ta buhadisin isnadını şu şekilde verir; Ebu Abdullah Cürcani[56] - Şakik(Bin İbrahim el Belhi) - İbrahim Bin Edhem[57] - Musa Bin Yezid[58] -

İdris[59] - Ömer ve Ali radiyallahu anhuma senedi ile)

Bu rivayet batıldır. Bu isnadta geçen idris, aslında yukarıda geçtiği gibi Üveys el Karani olsa gerek. İstinsah hatası olarak böyle geçmiştir. Fakat Musa bin Yezid'in ne İdris'ten ne de Üveys el Karani'den rivayeti sözkonusu değildir. O, sadece Ebu Umame radiyallahu anh'den ve babasından rivayet etmiş, ondan da sadece Muaviye bin Salih rivayet etmiştir.

Hafız Ebu Nuaym, bu ravilerin bulunduğu isnadlar ile daha uzun münker metinler rivayet etmiş ve ravilerinin meçhul olduğunu belirtmiştir.[60] Başka bir yerde de bu rivayetlerin şüpheli olup sahih olmadığını belirtir.[61] Bahsi geçen rivayet metinleri birbirinden çok farklıdır.

İsnaddaki Şakik el-Belhi hakkında Zehebi ve İbni Hacer der ki; “Zahidlerin büyüklerindendir. Hadiste münkerdir denildi... Onun zayıf olduğuna hükmedilmesi tasavvur edilemez. Bahsedilen münkerlik, ondan rivayette bulunan ravi ciheti iledir.”[62] Zehebi, el Mugni Fid Duafa'da; “Şakik ile hüccet getirilemez” dedi.[63] Ebu Said radiyallahu anh'den merfuan rivayet edilen; “Kim evinden namaza doğru çıkarken; “Allahım! Senden isteyenlerin hakkı için istiyorum...”[64] Hadisi ise birkaç tarikten gelmiş olmasına rağmen, zayıf ve müdellis olan ravi Atıyyetül Avfi'nin teferrüd etmiş olması sebebiyle zayıftır.

Misbahuz Zücade'de Busayri der ki; “İbni Mace'nin isnadı zayıflar zinciridir; Atıyye (el Avfi), Fudayl Bin Merzuk, Fadl Bin Muvaffak zayıf ravilerdir. Lakin İbni Huzeyme bunu Sahih'inde Fudayl Bin Merzuk tariki ile rivayet etmiştir. Onun indinde bu sahihtir. Rezin bu rivayeti zikretmiş, Ahmed Bin Mün'i bunu müsnedinde Yezid - Fadl Bin Merzuk isnadıyla rivayet etmiştir.”

İbni Ebi Şeybe; Veki - Fudayl Bin Merzuk - Atıyye - Ebu Said senediyle rivayet etmiştir. İbnu Ebi Hatem; “mevkuf'a benziyor (peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüne benzemiyor)” demiştir.

Fudayl Bin Merzuk hakkında; İbni Uyeyne, Sevri, İbni Main, İcli, İbni Hibban, İbni Şahin ve Suyuti; “süka=güvenilir” dediler, İbni Adiy; “onda beis olmadığını umarım”, Nesai; “zayıf”, Ebu Hatem; “Saduk, salihul hadis”, Zehebi; “hadisleri hasendir” demişler, Müslim, ondan makrunen rivayet etmiştir.[65]

Atıyyetül Avfi hakkında ise; Yahya Bin Main, İcli, İbnu Şahin; “güvenilir”, Zehebi ve Nesai; “zayıf”, Ebu Zür'a; “leyyin”, Ebu Hatem; “zayıf, hadisi yazılır” İbni

Adiy; “hadisi yazılır, sikalar ondan hadis yazdılar”, İbni Hacer; “saduk, çok hata eder” demişlerdir.[66] Atıyye, Şiilikle itham edilmiştir ve tedlis yaptığı bilinmektedir. Şayet hadisin sahih olduğunu kabul edersek, bunun anlamı şudur: İsteyenlerin Allah (c.c.) üzerindeki hakları, Allah'ın onlara icabet etmesidir. Allah'ın, kendisine ibadet edenlere sevap vermesi, bir haktır. Allah, bunu kendi zatına bizzat kendisi yazmış (vâcib) kılmıştır:

«Kullarım beni sana soruyorlar: Ben Muhakkak ki yakınım. Bana dua ettiğinde dua edenin duasına icabet ederim» (Bakara 186).

Dolayısıyla, bu şekilde istemek, Allah'ın, kendi zâtına kendisinin vâcib kıldığı bir şeyle istemektir. Bu tıpkı:

«Ey Rabbimiz! Peygamberlerine va'dettiğin şeyi bize ver» (Meryem 93) diye dua edenlerin ve mağaraya kapanıp kalıp da, Allah'tan, sâlih amelleriyle isteyen üç kişinin duaları gibidir.

Rivayete göre Abdullah Bin Zübeyr r.a., İbni Ömer r.a.'nın da yanında bulunduğu bir mecliste; “...bihurmeti arşike ve hurmeti vechike ve hurmeti nebiyyike aleyhisselam...” şeklinde dua ve tevessül etmiştir.[67]

Bu çok zayıf olup metni münkerdir. Aynı rivayet tevessül içermeyen metni ile Ebu Nuaym tarafından daha sağlam isnad ile rivayet edilmiştir.[68]

İmam Cafer es Sadık radiyallahu anh'den şöyle rivayet edilmiştir; “Bir kimsenin bir haceti olursa, temiz bir kâğıt parçası üzerine Besmeleyi yazsın ve şu duayı eklesin;

ارحم انت و ارحم مسدني اذني رب اجد لي الرب الى الذل يل العبد من الرحيم الرحمن الله بسم
الرحمين

Sonra yazdığı kâğıdı temiz bir akarsuya bıraksın. Kâğıdı bırakırken şöyle dua etsin;

“Allah'ım! Habibin Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem hürmetine, Onun ehli beyti ve ashabı hürmetine, kendilerinden razı olduğun tertemiz yakınları ve senin yolunda olanlar hürmetine dileğimi kabul buyur. Ey keremi bol olan Rabbim! Beni de ikramına dahil kıldığın kullarından eyle”[69]

Bu rivayetin aslı yoktur. Bu rivayeti naklettiği Dürrun Nazım adlı kitabını büyü tılsımları ve hurafelerle dolduran imam Yafii de bunun isnadını zikretmemiştir.

ÖNCEKİ PEYGAMBERLER İLE TEVESSÜL

Enes Bin Malik radiyallahu anh'den; “Ali Bin Ebu Talib radiyallahu anh'ın annesi Fatıma Binti Esed radiyallahu anha vefat ettiğinde... Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kabrin içine girdi ve yan yatarak buyurdu ki; “Diriltin ve öldüren Allah'tır. O Hiç ölmeyen diridir. Rabbim! Annem Fatıma Binti Esed'i mağfiret eyle! Huccetini (Kelime-i Tevhidi) ona telkin et ve onun kabrini geniş eyle. Peygamberinin ve benden önceki peygamberlerinin hakkı için duamı kabul buyur. Şüphesiz sen merhametlilerin en merhametlisin!”

Nihayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, cenaze için dört tekbir getirdi ve onu

kendisi, Abbas ve Ebu Bekr radiyallahu anhuma kabre koydular.”[70]

Heysemi der ki; “Ravilerinden Ruh Bin Salah, İbni Hibban ve Hakim tarafından güvenilir görülmüştür. Ancak onda zayıflık vardır. Diğer raviler sahih ricalidir.” [71]

İbni Adiy Ruh Bin Salah’ı zayıf addetmiş, Zehebi ve İbni Cevzi bunu İbni Adiy’den naklen belirtmişlerdir.[72] İbni Hibban onu, meçhul ravileri de güvenilir saydığı kitabı; es Sükat’ta zikretmiştir.[73]

Zehebi, Mizanul İtidal’de; onu İbni Adiy’in zayıf saydığını, İbni Hibban’ın Sükat’ta zikrettiğini, Hakim’in onun hakkında; “Güvenilir”, dediğini nakleder.[74] İbni Hacer de bu bilgilere ilaveten şunları söyler;

“İbni Yunus onu Tarihul Guraba’da zikretti ve dediki; “Musul ehliendendir. Mısır’a gelmiş ve orada hadis rivayet etmiştir. Ondandır münker hadisler rivayet edilmiştir. Nisbeti İbni Siyabe’dir. Darekutni onun hakkında; “Hadiste zayıftır”, İbni Makula; “Onu zayıf saydılar” demişlerdir... İbni Adiy ondan iki hadis naklettikten sonra der ki; “Onun birçok hadis rivayeti vardır, bazı rivayetinde münkerlik vardır.”[75]

Ruh Bin Salah bu rivayette teferrüd etmiştir. Rivayet zayıftır. Delil olamaz.

Şu var ki, Elbani, bu hadis hakkında Taberani ve Ebu Nuaym’ın, zayıf hükmü verdiğini söyleyerek vehmetmiştir.[76] Halbuki her iki muhaddis de böyle bir hüküm belirtmemiş, sadece Ebu Nuaym, hadisin Ruh Bin Salah’ın teferrüdü (tek kalması) ile geldiğini söylemiştir. Şayet üstad Elbani; “Zayıf olduğuna işaret ettiler” deseydi daha doğru olurdu.

İbni Hibban ve Hâkim’in tesahül (ravilerin değerlendirilmesinde gevşeklik) ile meşhur oldukları bilinmektedir. Ayrıca İbni Hibban’ın cerhte (ravi hakkındaki olumsuz eleştiride) müteşeddid olduğu söylenmekle[77] birlikte meçhulül hal olan ravileri güvenilir saydığı da malumdur. Yani hakkında cerh ve tadil bilinmeyen raviler hakkında hüsnü zan kaidesi ile hareket etmiştir. Lakin Ruh bin Salah’ı muhaddis imamlar cerhetmiş olduğundan, İbni Hibban’ın hüsnü zannı bu rivayette bir şey ifade etmemektedir.

Önceki peygamberler ile ilgili bazı zayıf rivayetler daha vardır; İbni Ebid Dünya, Ahkamul Kubur’da (Ebu Bilal Muhammed Bin Haris Bin Abdullah Bin Bürde Bin Ebu Musa el Eşari - Ebu Muhammed el Kasım Bin Abdullah - Anbese Bin Said senedi ile); Ebu Musa el Eşari Radiyallahu anh, Tüster şehrini fethettiğinde Danyal’ı bir tabutta buldu. Danyal ile birlikte bir Mushaf ve içinde yağ, dirhemler ve yüzük bulunan bir

çömlek görmüştü. Ebu Musa bu durumu, Ömer radiyallahu anh'e bir mektupla bildirmişti. Ömer Radiyallahu anh, cevap olarak yazdığı mektupta şöyle diyordu; "Mushafa gelince, onu bize gönder. Yağın bir kısmını bize gönder, kalan kısmıyla da Müslümanlara, onunla şifa talep etmelerini emret. Dirhemleri onlara taksim et. Yüzüğü de sana ganimet olarak verdik." [78]

Benzerini İbni İshak, Megazi'de ve Yunus Bin Bükeyr, Ziyadat'ta rivayet ettiler. [79] Bu rivayette Ömer radiyallahu anh'ın Danyal aleyhisselam'ın kimsenin bilmediği bir yere gömülüp kabrini gizlemesi tavsiyesi de vardır.

Ancak İbni İshak ve Yunus Bin Bükeyr'in Ebul Aliye'den yaptıkları bu rivayetin tamamı dikkate alınırsa, orada; insanların, Danyal aleyhisselam'ın cesedini dışarı çıkararak onunla tevessül etmeleri sebebiyle onun cesedinin gizlenmek istendiği görülür. Yani Ömer radiyallahu anh, cesedinin çıkarılarak yanlış bir uygulama yaptıkları için, Onun kabrini gizlemek istemiştir! Bu da böyle bir tevessülün caiz olmadığına delildir.

Batıl bir rivayet şu şekildedir; Ali radiyallahu anh dedi ki; "Bir vadide yırtıcı hayvanlardan korkarsan de ki; "Korkaklıktan ve arslanın şerrinden Danyal'ın Rabbine sığınırım" buyurmuştur. [80]

Bu rivayetin tevessül ve istigase ile alakası yoktur. Ancak bu rivayet istinsah hatası olarak bazı kitaplarda "aslanın şerrinden Danyal'a sığınırım" şeklinde geçmiştir. Aşırı sapık sufilerden İsmail Hakkı Bursevi de bunu fırsat bilerek şirkine delil getirmeye çalışmıştır.

Bu rivayeti İbni Sünni ve Havatıful Cann'da Harâitî; (İbrahim Bin İsmail Bin Ebi Habibe - Davud Bin el Husayn - İkrime - İbni Abbas - Ali radiyallahu anhum senedi ile;) rivayet ettiler.

Söz konusu rivayette zayıf bir ravi olan İbrahim bin İsmail bin Ebi Habibe'nin Davud bin el Husayn'dan rivayetleri, buradaki örnekte olduğu gibi hadis imamları tarafından özellikle münker olarak değerlendirilmiştir. [81] İbnül Medini ve Ebu Davud derler ki; "Davud ibnul Husayn'ın İkrime'den rivayetleri münkerdir." İbni Uyeyne; "Davud bin Husayn'ın rivayetinden sakınırsınız" dedi. [82]

Ebu Abdurrahman Muhammed Bin Fudayl Bin Gazvan (vefatı h.195) bunu Kitabud Dua'da; Ebu Hazma Sabit es Sumali - Ebu Miskin Mevla Ali - Ali radiyallahu anh isnadiyla rivayet etti.

Ebu Hamza Sabit es Sumali metruktur. [83]

KABR-İ ŞERİF İLE TEVESSÜL VE İSTİSKA

Ömer radiyallahu anh'ın haznedarı Malik ed Dar Radiyallahu anh anlatıyor; "Ömer

radiyallahu anh'ın zamanında halk şiddetli bir kıtlığa maruz kalmıştı. Derken bir adam Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine gelerek; "Ya Rasulullah! Ümmetin için yağmur iste! Zira onlar helak oldular." Dedi. Bunun üzerine adama rüyasında şöyle buyruldu; "Ömer'e git, ona selam götür, halkın suya kavuşacağını haber ver ve ona şunu söyle; "Senin vazifen, iyi muamelede bulunmak, ölçülü ve güzel hareket etmektir"

Adam derhal giderek durumu Ömer radiyallahu anh'e bildirdi. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh ağladı ve; "Rabbim! Üstesinden gelemediğim şeyler hariç, çaba sarfetmekten geri durmuyor ve elimden geleni yapıyorum!" dedi.[84]

Hafız İbni Hacer, Ebu Salih es Semman'a kadar olan isnadının sahih olduğunu belirtmiş, kabre gelen adamın Bilal Bin Haris olduğunu belirtmiştir.[85]

Elbani (rahimehullah), üç gerekçe öne sürerek bu rivayeti kabul etmemiştir;

1. Ravi Malik ed Dar'ın zabt ve adaleti maruf değildir, o mechul bir ravidir. İbni Hacer, Malik'in mechul oluşuna işaret etmiştir

2. Hadisin metni şeriatta müstehab olan istiska namazına ve bazı ayetlerin ifade ettiği dua ve istiğfara aykırıdır.

3. Rivayetin sahih olduğu kabul edilse bile bu konuda hüccet olamaz. Çünkü rivayet ismi bilinmeyen bir adama dayanmaktadır. O da mechuldür. Seyf'in rivayetine dayanarak onun adının Bilal olduğunu söylemekte bir şey ifade etmez, zira seyf Bin Ömer et Temimi ittifakla zayıf bir ravidir..."

İbni Sa'd der ki; "Malik ed Dar, Ömer Bin Hattab'ın azatlısıdır. Cüblan'lı, Himyer kabilesindendir. Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhuma'dan hadis rivayet etmiştir.

Kendisinden de Ebu Salih es Semman rivayette bulunmuştur. O maruf idi." [86]

İbni Hibban, onu güvenilir ravilerin ismini saydığı Sükat adlı eserinde zikretmiş, İbni Sa'd'ın verdiği bilgileri vermiş, hakkında menfi bir söz söylememiştir.[87] Lakin İbni Hibban hakkında cerh varid olmamış meçhul ravileri güvenilir saydığından, buna itibar edilmemektedir.

Hafız İbni Hacer de şunları söyler; "Malik ed Dar diye bilinen zat, Malik Bin İyad'dır ve Asrı seadete yetişmiştir. Muaz ve Ebu Ubeyde'den rivayetleri vardır. Kendisinden iki oğlu; Avn ve Abdullah rivayette bulunmuştur. Buhari Tarih'te Ebu Salih Zekvan tarikiyle Malik ed Dar'dan, Ömer radiyallahu anh'ın kıtlık senesindeki sözünü (muhtasar olarak) rivayet etmiştir.[88] Aynı rivayeti tafsilatlı olarak İbni Ebi Hayseme de tahrir etmiştir... İbni Sad onu Medineli tabiilerin ilk tabakası içinde zikretmiştir. Ömer ve Osman radiyallahu anhuma onu mali işlerde görevlendirmiş ve bu yüzden de ona Malikud Dar adı verilmiştir. Ali İbnul Medini'den rivayete göre o, Ömer radiyallahu anh'ın haznedarı

idi.”[89]

İbni Ebi Hatem der ki; “Malik ed Dar, Ömer radiyallahu anh’ın azadlısıdır. Ebu Bekr ve Ömer radiyallahu anhuma’dan rivayeti vardır. Ondan da Ebu Salih es Semman rivayette bulunmuştur. Bunu babam(Ebu Hatem)dan böyle işittim.” [90]

Malik ed Dar’ın meçhulül aynlık vasfı kalkmış, lakin meçhulül hal (mestur) sıfatı devam etmektedir. Nitekim Hafız Münziri de; “Malik ed Dar’ın durumunu bilmiyorum” der.[91] Böyle bir ravinin rivayeti zayıf hadisler kapsamındadır.

Muhammed Bin Yahya ezZüheli der ki; “Meçhul ravi, kendisinden iki veya daha fazla kimselerin rivayette bulunması ile meçhullükten kurtulur.”[92]

Hatib el Bağdadi de der ki; “Meçhul olan bir ravi, ilimle şöhret kazanmış iki ve daha fazla kimsenin kendisinden hadis rivayet etmesi halinde meçhul olmaktan kurtulur.”[93] Bu durumdaki bir ravi, meçhulül ayn olmaktan kurtulur, fakat meçhulül hal (mestur) olma vasfı devam eder

Bazıları, Ömer radiyallahu anh’ın onu mali işlerde görevlendirmesini, Malik ed Dar’ın hıfz ve adalet bakımından güvenilir oluşuna delil getirmek istemiştir. Lakin bu rivayetin metninde de belirtildiği gibi, o sadece yiyecek dağıtımında görevlendirilmişti. Nitekim İbni Kuteybe der ki; “Ömer Bin Hattab’ın azatlılarından biri de Malik ed Dar idi. Ömer radiyallahu anh ona bir ev vermişti ki, o bu evde halk arasında bir şeyler bölerdi.” [94] Ebu Ya’la el Halili de, “Malik ed Dar’ın kadim bir Tabii oluşunda ittifak edilmiştir” der ve Tabiin’in ondan övgü ile bahsettiklerini belirtir. Sonra bu rivayeti aktararak Ebu Salih’in Malik ed Dâr’dan rivayetinin mürsel olduğunu söyler.[95] Nitekim Ebu Salih bunu tahdis sigası ile değil, an’ane ile rivayet etmiştir. Yani Ebu Salih’in Malik ed Dar’dan hadis işittiği şüphelidir.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kabrine gelen zatın isim olarak tesbiti konusunda İbni Hacer tarafından Seyf Bin Ömer’in rivayetine dayanılmasına gelince, asıl itibarıyla rivayetin sahih olarak tesbiti konusunda Seyf’in alakası yoktur. Seyf Bin Ömer, sadece gelen zatın kim olduğu sualine cevap ararken devreye girmektedir. Lakin yine de bu adamın kim olduğu önemlidir. Zira kabre gidip yağmur duası istemek sözkonudur. Mesela Buhari’nin Tarihul Kebir’de Ebu Salih Zekvan tarikiyle Malik ed Dar’dan rivayetinde sadece; Ömer radiyallahu anh’ın kıtlık senesinde; ““Rabbim! Üstesinden gelemediğim şeyler hariç, çaba sarfetmekten geri durmuyor ve elimden geleni yapıyorum!” dediğini rivayet etmiş, kıssadan bahsetmemiştir.[96]

ÂDEM ALEYHİSSELAM'IN TEVESSÜLÜ

Ömer radiyallahu anh'den merfuan; “Âdem aleyhisselam hatayı işlediğinde; “Ya Rabbi! Muhammed hakkı için senden beni bağışlamamı istiyorum” dedi. Allah Teala; “Ey Âdem! Henüz yaratmadığım halde Muhammed'i sen nasıl tanıdın?” diye sordu.

Âdem; “Ya Rabb! Sen beni elinle yaratıp bana ruhundan üflediğinde başımı kaldırdım. Arşın sütunları üzerinde “Lailahe illallah Muhammed rasulullah” cümlesinin yazılı olduğunu gördüm. Bildim ki sen, ismine ancak mahlûkatın en sevimlisini izafe edersin” dedi.

Bunun üzerine Allah; “Doğru söyledin ey Âdem! Hakikaten o bana mahlûkatın en sevgili olanıdır. Onun hakkı için bana dua et. Ben de seni bağışladım. Şayet Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım.” Buyurdu.[97]

Bu rivayetin isnadında cumhurun zayıf kabul ettiği ravi Abdurrahman Bin Zeyd Bin Eslem ve hadis uydurcu Ebul Haris el Fihri vardır. İbni Zeyd hakkında olumlu denebilecek tek değerlendirmeyi İbni Adiy yapmıştır.[98] Bu konuya sonra döneceğiz inşallah.

Adem aleyhisselam'ın tevessülü ile ilgili bu rivayet hakkında Zehebi ve İbni Hacer, Ebul Haris el Fihri'nin hal tercemesini verirken batıl demişler[99], İbni Teymiye ve Elbani de onlara tabi olarak mevzu olduğunu söylemişlerdir.

Taberani'den gelen rivayette Abdurrahman Bin Zeyd'e ulaşan isnad'da; Muhammed Bin Davud - Ahmed Bin Said el Fihri - Abdullah ibni İsmail el Medeni yer alır ve Taberani Mucemüs Sağır'da; Ahmed İbni Said'in teferrüd ettiğini söyler.[100] Taberani'nin Evsat ve Sağır'deki bu isnadı hakkında Heysemi; “Tanımadığım kimseler vardır” demiştir.[101]

Ahmed Bin Said el Fihri; Ahmed Bin Said Bin Yakub'tur. Zehebi, el Muktena Fi Serdil Kuna'da; “Ahmed Bin Said el Fihri'den Mekhul ve İbni Cevsa rivayette bulunmuştur”[102] derken İbni Hibban, Sükat'ta; “Ahmed Bin Said Bin Yakub'dan Mekhul (Ebu Abdurrahman Beyruti) ve başkaları rivayette bulunmuştur” der.[103] Ahmed Bin Said Bin Yakub el Fihri sadece İbni Hibban tarafından Sükat'ta zikredilmiş olup meçhuldür.[104]

Abdullah İbni İsmail el Medeni ise İbni Büveyh diye bilinen zat olup meçhul (mestur) bir ravidir. İbni Cevsa ile aynı senede(h.350) vefat etmiştir. İbni Ebid Dünya ve

başkalarından hadis rivayet etmiştir. Kendisinden de İbni Rızkaveyh rivayette bulunmuştur. İmam idi.[105] Yalnız bu “imam” ibaresi ile kastedilen mescid imamlığıdır.

Ebu Nuaym'ın Delail'inde ise İbni Zeyd'e ulaşan isnad şöyledir; Şeyh Ebul Ferec - Süleyman Bin Ahmed - Ahmed Bin Rüşdeyn - Ahmed Bin Said el Fihri - Abdullah Bin İsmail el Medeni. [106] Neticede zayıf olan Abdurrahman Bin Zeyd Bin Eslem teferrüd etmiştir.

Abdurrahman Bin Zeyd, hafızasının iyi olmaması sebebiyle cerh edilmiştir. Nitekim İbni Huzeyme; “Ehli İlm, hafızasının kötülüğü yüzünden onunla delil getirmez.” demiştir. Onun hakkında Ebu Hatem der ki; “Hadiste kavi değildir. Kendisi salih olup hadiste vâhî (zayıf)dir.” İbni Adiy; “hadisleri hasendir. Bazıları onu güvenilir bulup hadislerini yazdılar.” Der.[107] Ancak bu söz reddolunmuştur.

Hadisin sahih olduğunu iddia eden, Şihabuddin Hafaci, Celaledin Suyuti, İbni Allan es Sıddıki, Tacuddin Sübki, Zahid el Kevseri, Aliyyul Kari, Kastalani, Nebhani ve Semhudi, teferrüd eden zayıf ravi Abdurrahman Bin Zeyd ile delil getirmenin mümkün olduğunu, Hakim'in bu hadise sahih hükmü vermekte haklı olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır. Mahmud Said Memduh hasen olduğunu söylemiştir.

Sadece bu rivayet tarikine bakılırsa, hadisin sahih olduğunu söylemeye yol yoktur. Zira İbni Zeyd biraz zorlama ile makbul görülse bile -ki bu da imkânsızdır- ona kadar ulaşan sağlam bir zincir de yoktur.

Aslında Âdem aleyhisselam'ın tevessülü konusunda bir tarik daha vardır ki, Kaidetul Celile adlı eserinde, yukarıda kaydettiğimiz Ömer R.A. hadisini inkâr eden İbni Teymiye, başka bir hususta delil getirirken, (Tevhidi Rububiye adlı eserinde) bahsettiğimiz hadisi, senedini de vererek nakletmektedir! İşte o hadis;

İbni Teymiye naklediyor; “Üstad Ebul Ferec İbnül Cevzi'nin el Vefa Bi Fadailil Mustafa adlı eserinde verdiği rivayet zinciri ve hadis metni şöyledir; Ebu Cafer Muhammed Bin Amr[108] - Ahmed Bin İshak bin Salih - Muhammed Bin Salih - Muhammed Bin Sinan el Avfi[109] - İbrahim Bin Tahman[110] - Yezid Bin Meysera[111] - Abdullah Bin Süfyan[112] - Meyseratul Fecr[113] radiyallahu anh tarikiyle;

Meysera dedi ki; “Ben; “Ya Rasulullah! Ne zaman peygamber olmuştunuz? Diye sordum.

Cevap verdiler;

“Cenabı Hak, yeryüzünü yaratıp, göklere istiva ederek onu yedi kat halinde tanzim edince ve Arş’ı yaratınca, Arş’ın ayağına; “Muhammed Allah’ın Rasulüdür, son peygamberdir” cümlesini yazdı.

Âdem ile Havva’yı yerleştirdiği cennet’i yarattığı zaman da benim ismimi henüz Âdem daha ruh ile cesed arasında iken, cennetin kapıları, yaprakları, kubbeleri ve çadırları üzerine yazmıştı. Cenabı Hak, Âdem’e can verince o, Arşa baktı ve benim ismimi gördü; Allah teala da ona;

“O, senin evladlarının efendisidir” diye bildirdi. Şeytan, Âdem ve Havva’yı aldatınca onlar Cenabı Hakka benim ismimi şefaathı kılarak tevbe ettiler.” [114]

Daha sonra İbni Teymiye Ömer radiyallahu anh hadisini de kaydeder ve bu iki rivayetin ardından şunları söyler; “Bu hadis(Ömer R.a. hadisi), önceki (Meysera R.a.) hadisi desteklemektedir ve ikisi bu konuyla ilgili öteki sahih hadisleri adeta tefsir eder mahiyettedir.”[115]

Burada İbni Teymiye r.a., isnadların birbirini takviye ettiğini söylemek istediye, bu doğru değildir. Zira iki isnaddan biri batıl, biri mechuller zinciridir. Ancak İbni Teymiye’nin adı geçen eseri iyi incelenirse, onun kastettiği şey, rivayet metinlerinin, “peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in Âdem a.s. ruh ile cesed arasındayken peygamber olduğu” hususunda birbirini takviye ettiğidir.

Âdem aleyhisselam’ın tevessülü ile ilgili hadisi, içinde Abdurrahman Bin Zeyd’in isminin geçmediği bir senedle İbni Ebîdünya ve İbni Asakir, ismi belirtilmeyen iki ravi kanalıyla, benzer metinle, İbni Mes’ud radiyallahu anh’dan mevkuf olarak rivayet ettiler.[116]

Yine benzer bir metni, Ebuş Şeyh, İbrahim Bin Muhammed - Osman Bin Abdurrahman el Kuraşi - Abdulkerim el Kuraşi senediyle ve Muhammed Bin Yusuf - Muhammed Bin Cafer - Babasından senediyle rivayet etti.[117]

Deylemi de, İbni Hacer’in Züherül Firdevs’teki tesbitine göre; Abdus - Ali Bin Ömer el Bey’i - İbni Lal - Ebu Cafer Bin Abdullah Bin Yusuf - Ömer Bin Hafs el-Müstemli - Abbas Bin Davud el Enmatî - İmad Bin Ömer en Nasibi - Er Re’y Bin Halid - Cafer Bin Muhammed - Babasından - O da Ali Bin Ebi Talib radiyallahu anh’dan merfuan senedi ile rivayet etmiştir.[118]

İmam Suyuti, İbni Münzir’den naklen Muhammed Bin el Huseyn Bin Ali Bin Ebi Talib radiyallahu anhum tariki ile rivayet etmiştir.[119] Bu rivayetlerin hiçbirisi itibar edilecek bir seviyede değildir.

Acurri, Ebu Ahmed Harun Bin Yusuf Bin Ziyad et Tacir - Ebu Mervan el Osmani - İbni

Osman Bin Halid - Abdurrahman Bin Ebi Zinad - Babasından tariki ile rivayet etmiştir.[120] Bu rivayet mevkuf olup, ravilerinden Osman Bin Halid el Osmani, Buhari ve başkalarına göre münker, Nesai'ye göre güvenilir değil[121], Mizzi ve Saci'ye göre maruf [122] bir ravidir.

İMAM MALİK'İN KAVLİ HAKKINDA

Kadı İyaz'ın; Kadı Ebu Abdullah Muhammed Bin Abdurrahman el Eşari ve Ebul Kasım Ahmed Bin Baki el-Hakim - Ebul Abbas Ahmed Bin Ömer Bin Dilhas - Ebul Hasen Ali Bin Fihri - Ebu Bekr Muhammed Bin Ahmed el Ferec - Ebul Hasen Abdullah Bin Müntab - Yakub Bin İshak Bin Ebi İsrail - Muhammed Bin Humeyd senedi ile rivayetine göre; İmam Malik radiyallahu anh, Ebu Cafer el Mansur'a; "Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, senin ve baban Âdem'in kıyamet gününde Allah'a vesilesidir. O'na yönel ve O'ndan şefaât dile"[123] demiştir.

İmam Malik'ten gelen bu rivayet hakkında Hafaci; "sahih", Zafer Ahmed el-Osmanî; "ceyyid" hükmü vermiştir. İbni Teymiye, İbni Abdilhadi ve Elbani bu rivayeti inkâr etmiştir.

Zürkani, İbni Teymiye ve İbni Abdilhadi'nin İmam Malik'ten gelen bu rivayeti inkâr etmesine itiraz ederek der ki; "Ebul Hasen Ali Bin Fihri bunu; "Fadailu Malik" adlı kitabında beis olmayan bir senedle rivayet etmiştir." [124] Ancak onların sözü merduddur, zira bazı ravilerinin durumu bilinmemektedir!

Elbani ve İbni Teymiye, İmam Malik'ten rivayet eden zatın Muhammed Bin Humeyd er-Razi olduğunu iddia ettiler ve onun hakkında cerh'te bulunanların sözlerini nakledip bu rivayetin batıl olduğunu söylediler.[125] İbni Teymiye, ayrıca İbni Humeyd'in H.248'de vefat etmiş olduğunu, H.179'da vefat etmiş olan İmam Malik'e ve hele hele Ebu Cafer dönemine yetişmemiş olduğunu söylüyor.

Gerçekten İbni Humeyd er-Razi'nin İmam Malik'ten rivayeti yoktur. Lakin İbni Teymiye'nin yanlıgısı; Onun İbni Humeyd er-Razi olduğunu söylemesidir!

İmam Malik'ten rivayet eden kişi; İbni Humeyd er Razi değil(!), güvenilir olan[126] Buhari ve Müslim ricalinden, h.182'de vefat etmiş olan Ebu Süfyan Muhammed Bin Humeyd el Himyeri el Yeşkuri el Ma'meri'dir!

Nitekim İbni Hibban Sükat'ta der ki; "Muhammed Bin Humeyd el Himyeri Ma'mer ve Malik'ten rivayet etti..." asıl şaşırtıcı husus; Kevseri'nin, İbni Teymiye'nin verdiği bilgiyle yetinip İbni Humeyd'in, İbni Humeyd er-Razi olduğunu zannetmesi ve yalancı

olan bu ravinin güvenilir olduğunu ispatlamaya zorlamasıdır! [127]

Fakat bu rivayet, İbni Humeyd sebebiyle değil de, meçhul raviler yoluyla gelmiş olup, İmam Malik'in meşhur kavline de zıt olduğu için batıldır.

Şeyhulislam İbni Teymiye der ki; Kadı İyâz, «el-Mebsût» adlı eserde İmam Malik'in şöyle dediğini nakleder: «Kişinin Resûlullah'ın kabri başında durup dua etmesini doğru görmüyorum; selâm verip geçmelidir».

Kadı İyâz, Nafi'den de şunları kaydeder: «Belki yüz kere, belki daha fazla İbn Ömer'in Resûlullah'ın kabrine selâm verişini gördüm. O, kabre gelir, 'Selâm Allah'ın Resulü üzerine olsun, selâm Ebû Bekir'in üzerine olsun, selâm babamın üzerine olsun' der ve hemen ayrılıp giderdi. Elini Hz. Peygamber'in minberde oturduğu yere koyup sonra yüzüne sürdüğü görülmüştür». O, İbn Ebi Kusayt ve Ka'nebi'den naklen şunları da ekler: «Resûlullah'ın ashabı, mescid boşaldığında kabrin karşısında, sağ taraflarında bulunan minberin ortasına ellerini sürer, sonra dua ederken kibleye yönelirlerdi».

Ve nihayet şu bilgileri verir: «Muvatta'da yer alan Yahya b. Yahya el-Leysî'nin rivayetine göre İbn Ömer, Hz. Peygamber'in kabri başında durur, Resûlullah'a, Ebû Bekir'e ve Ömere salât ve selâmda bulunurdu (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 68). İbnü'l-Kâsım ve Ka'nebî: 'Ebû Bekir ve Ömer'e dua ederdi' demişlerdir. İbn Vehb'in rivayetine göre İmâm Mâlik: 'O, - Ey Peygamber, Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun - derdi' demiştir. Mebsût'ta ise: 'İbn Ömer, Ebû Bekir ve Ömer'e selâm verirdi' demektedir»

İbn Habîb el-Vadîha'da der ki: «el-Mebsût'ta İmâm Mâlik'in şu görüşü vardır; 'Medine halkından mescide girip çıkan kimsenin Hz. Peygamber'in kabrinin başında durması gerekmez. Ancak yabancılar bunu yapabilir', 'Bir yolculuktan gelen veya bir yolculuğa çıkan kimsenin Hz. Peygamber'in kabri başında durup O'na salâvat getirmesi, O'nun için, Ebû Bekir ve Ömer için duada bulunmasında bir mahzur yoktur'. İmam Malik'e: 'Medine halkından bazı kimseler bir yolculuktan gelmedikleri veya bir yolculuğa niyet etmedikleri halde günde bir veya birkaç kez bunu yapıyorlar. Belki de Cuma günleri veya başka zamanlar, bir-iki defa veya daha fazla gelip kabrin başında duruyor, selâm veriyor ve bir süre dua ediyorlar' denmişti, o şöyle cevap verdi: 'Ülkemizdeki fıkıh âlimlerinden böyle yapılabileceğine dair birşey duymadım; bunu terketmek daha iyidir. Bu ümmetin sonra gelenlerinin ıslâhı ve kurtuluşu ancak ve ancak önce gelenlerini ıslâh edip kurtuluşa erdiren şeylerle mümkündür. Ben bu ümmetin önce gelenlerinden ve efendilerinden böyle yaptıklarına dâir hiçbir şey bilmiyorum. Şu halde Resûlullah'ın kabri başında durmak bir yolculuktan gelen veya yolculuğa niyetlenen kimselerin dışında diğerlerine mekruhtur'».

Ebü'l-Velîd el-Bâci şöyle bir değerlendirme yapar: «İmam Malik, Medine halkı ile yabancıları ayrı tutmuştur. Çünkü yabancılar, Hz. Peygamber'in kabrini ziyaret amacıyla gelmektedirler. Medine halkı ise zaten orada oturmakta olup, mescide gelişleri kabri ziyaret ve selâm vermek için değildir.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: 'Ey Allah'ım, benim kabrimi, kendisine ibadet edilen bir put hâline getirme' (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 85) . 'Peygamberlerinin kabirlerini mescid edinen kimselere Allah'ın gazabı şiddetlidir' (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 85.).

'Benim kabrime ikide bir gelip orayı bayram yerine döndürmeyin' (Ebû Dâvûd, Menâsik 100).

Ahmed b. Şu'be 'nin kitabında, Hz. Peygamber'in kabri yanında duran kimsenin oraya fazla yaklaşmaması, el sürmemesi ve uzun süre, orada kalmaması gerektiği ifâde edilir. 'el-Utbiyye'-de ise İmam Malik: 'Ziyaretçi Mescid-i Nebvî'ye girdiğinde Hz. Peygamber'in kabrine selâmdan önce Tahıyyetü'l-Mescid namazı kılmalıdır. Burada nafile kılınacak en iyi yer, eski sütunun yanında Hz. Peygamber'in namaz kıldığı yerdir; farz namazlarda ise ön saflara geçmek daha faziletlidir. Yabancıların nafileleri orada kılmaları, bence evlerinde kılmalarından daha hayırlıdır' der.

İşte İmam Malik ve ashabının bu sözleri ile sahabeden naklettikleri, onların Hz. Peygamber'in kabrine sadece O'na selâm vermek ve O'nun için duada bulunmak üzere yöneldiklerini açıkça göstermektedir. İmam Malik, selâm ve dua sırasında kabrin yanında uzun süre durmayı da doğru görmemiş, aynı şekilde Medine halkının mescide girip çıktıkça kabre yönelmelerini de uygun bulmamıştır. İmam Mâlik'e göre Hz. Peygamber'i selâmlama mâhiyetinde olmak üzere Medine'den bir yolculuğa çıkanlarla bir yolculuktan dönenler ve bir de yabancılar ancak gelip kabrin başında kısa bir süre durabilirler.

Kişi bizzat kendisi için duada bulunmak istediği zaman, Hz. Peygamber'in Mescidinde, O'nun ashabının yaptığı gibi, ancak kibleye yönelerek dua edebilir. Resûlüllah'ın kabri yanında, kabre dönerek ashabın kendileri için dua ettiklerine dâir hiçbir rivayet yoktur. Hattâ kabri başında Resûlüllah için dua etmek üzere uzun süre duruş dahî doğru görülmemişken, kişinin kendisi için dua etmek üzere bunu yapması nasıl kabul edilebilir?!

Kabri başında, vefatından sonra Resûlüllah'a dua etmek, O'ndan bir takım ihtiyaçların karşılanmasını istemek ve şefaatinin talep etmek ise seleften hiç kimsenin yapmadığı bir şeydir. Bilindiği üzere Hz. Peygamber'in kabri başında duaya durmak meşru olsaydı, elbette sahabe ve tâbiûn orada durup dua ederdi. Resûlüllah'ın zâtıyla tevessülde bulunmak bu şekilde meşru olmayınca vefatından sonra O'ndan istemek ve O'na dua etmek nasıl meşru olabilir?!

İşte bu husus işaret etmektedir ki, yukarıdaki senedi kopuk hikâyede geçen: «O'na yönel ve O'ndan şefaati iste» sözü, İmâm Mâlik adına uydurulmuş bir yalandır; onun görüşlerine, sahabe ve tâbiûnün sözleri ile diğer âlimlerin nakledip İmâm Mâlik'in ve ashabının da uyguladığı sahabe ve tâbiûnün uygulamalarına aykırıdır. Çünkü sahabe ve tâbiûndan hiç kimse, kabre yönelip Hz. Peygamber'den şefaati istemek, «Ya Resûlâllah, bana şefaati et veya benim için dua et» demek, dünya ve din işlerinde uğradığı çilelerden O'na şikâyet etmek, Hz. Peygamber'den veya görmediği melekler, peygamberler ve sâlihler gibi vefat eden diğer zevattan kendisine şefaati olmalarını talep etmek veya bunlara uğradığı musibetlerden şikâyetle bulunmak şöyle dursun, kendileri için dua etmek üzere bile kabre yönelmemişlerdir. Çünkü bütün bunlar, hristiyanların, müşriklerin ve durum itibarıyla onlara benzeyen bu ümmetin bid'atçıları tarafından yaptıkları şeylerdir. Ve yine bütün bunlar, yakındakinin selâmını duyup, uzaktaki şahsın selâmı da kendisine iletildiği için Peygamber Efendimize her ne kadar selâm veriyorlardıysa da, ne önce gelen Muhacirler ve Ensâr ile hakkıyla onlara tâbi olanların yaptığı, ne de herhangi bir İslâm âliminin emrettiği bir şeydir, Resûlüllah'a selâm konusunda İmâm Ahmed ve bir başka zât, İmâm Ahmed'in ve Ebû Dâvûd'un «ceyyid» (sağlam) bir senedle rivayet ettikleri Hayve b. Şurayh el-Mısri

hadisini delil olarak almışlardır. Bu hadis şöyledir: Ebû Sahr, (Yezîd b. Kusayt tarikıyla) Ebû Hüreyre 'den Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

«Bana selâm veren hiç kimse yoktur ki, Cenâb-ı Hak bana ruhumu iade edip de, ben de onun selâmını almamış olayım» (Ebû Dâvud, Menâsik 100; İbn Hanbel 1 / 527).

Kabri başında Resûlullah (s.a.v.) Efendimize selâm konusunda müctehid imamlar bu hadisi esas almışlardır. Resûlullah'ın kabrini ziyaretle ilgili diğer bütün hadîsler ise «zayıf» olup, herhangi bir dinî mes'eledede delil teşkil etmezler. Bu sebeple de «Sahih» ve «Sünen» sahibi imamlar bu hadîsleri rivayet etmemiş, sâdece Dârakutnî ve Bezzâr gibi zayıf hadîslere yer veren hadisçiler rivayet etmişlerdir.

Bu konudaki en sağlam hadîs, yalanı bilinen ve «zayıf» bir râvî olan Abdullah b. Ömer el-Amrî'nin şu sözleridir:

«Vefatımdan sonra beni ziyaret eden kimse, sağlığımda, beni ziyaret etmiş gibidir» (Keşfü'l-Hafâ 2/ 251)

Burada da onun yalanı besbellidir ve söyledikleri İslâm'a zıttır. Çünkü O'nu sağlığında ziyaret edip O'na inanan kişi, özellikle O'nun için hicret edip gelen ve O'nunla beraber cihada katılanlardan ise O'nun ashabındandır. Ve Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde kaydettikleri bir hadîse göre Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun, O şöyle buyurmaktadır:

«Ashabıma sövmeyiniz. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizden birisi Uhud dağı kadar altın tasadduk etse onların yaptığı bir 'müdd', hattâ yarım müdd kadar hayrın derecesine ulaşamaz» (Buhârî, Fedâilü'l-Ashâb 5; Müslim, Fedâilü's-Sahâbe 221, 222).

Sahabeden sonra gelen bir şahıs, hac, cihâd, beş vakit namaz ve Resûlullah'a salâvat gibi farz olan amellerle sahabe derecesine ulaşamazken, farz olmadığına müslümanların ittifak ettiği ve hattâ onun için yolculukta bulunmak meşru kılınmayıp bilâkis yasaklanmış olan bir amelle nasıl ulaşabilir?!

Yalnız içinde namaz kılmak üzere Mescid-i Nebevî'ye ve Mescid-i Aksâ'ya gitmek müstehaptır; hac için Kabe'ye gitmek ise farzdır. Herhangi bir şahıs farz ve müstehab olan bu yolculukları gerçekleştirse, sağlığında bu yolculukları yapan ashâbtan bir şahıs derecesine ulaşamayacağına göre, yasaklanmış bir yolculukla bu nasıl mümkün olabilir?! Âlimler, Hz. Peygamber'in veya diğer bir peygamber ya da sâlih bir zâtın kabrini gidip ziyaret etmek üzere adakta bulunan bir kimsenin bu adağını yerine getirmek zorunda olmadığını ve hattâ onun bu yolculuğu yapmasına engel olunacağı hususunda ittifak etmişlerdir. Hz. Peygamber'in Mescid'ini veya Mescid-i Aksâ'yı ziyaret etmeyi adayan bu kişi hakkında İmâm Şâfiî 'ye ait iki fetva vardır.

Bu iki fetvadan daha tanınmış olanı, bu nezrin yerine getirilmesinin gerekli olduğu şeklindedir. İmâm Mâlik ve Ahmed 'in görüşleri de bu merkezdedir.

İmâm Şafii 'nin ikinci fetvası ise bu adağın yerine getirilmesinin gerekli olmadığı tarzında olup, İmâm Ebû Hanîfe'nin fetvası da böyledir. Çünkü onun usûlünde, yalnızca Şeriatın farz olarak belirlediği bir şey nezrolunduğu zaman önün yerine getirilmesi gerekli olur. Bu iki Mescid'e gelip ziyarette bulunmak ise Şeriatın belirlediği bir fariza değildir. Dolayısıyla bu adağın yerine getirilmesi, İmâm Ebû Hanîfe'ye göre gerekli değildir.

Çoğunluk ise bu adağı yerine getirmenin Allah için bir tâat olduğunu ve Sahih-i Buhârî'de Hz. Peygamber'e ait şöyle bir hadîsin bulunduğunu ifâde eder:

«Kim Allah'a itaat etmek üzere adakta bulunursa Allah'a bu itaatini yerine getirsin. Kim

de Allah'a isyanı ihtiva eden bir nezirde bulunursa Allah'a isyan etmesin» (Buhârî, Eymân 28, 31) .

İmdi, peygamberlerin ve sâlih kulların kabirlerini ziyaret etmek üzere nezrin ifası için yolculuğa çıkmak, mezheb imamlarının hiçbirine göre gerekli değildir. Çünkü bu, herhangi bir tâatı içermemektedir. Peki bu durumda herhangi bir tâatı da içine almayan böyle bir işi yapan kimse nasıl olur da Resûlullah'ın ashabından birine denk olabilir?! Bizzat İmâm Mâlik, kişinin: «Resûlullah'ın kabrini ziyaret ettim» demesini mekruh görmüş ve bunu vahim bir mes'ele telâkki etmiştir. İmâm Mâlik'in bu mütâlâasının, kabir ziyaretini mekruh görmesinden ileri geldiği söylenmiş; ziyaret eden, ziyaret edilenden daha faziletli olduğu için onun bu fikre sahip olduğu da ifâde edilmiştir. Ancak her iki husus da Mâliki fukahâsına göre zayıf kavillerdir.

Oysa ki bu konuda sahih olan husus, «kabir ziyareti» lâfzının mücmel bir ifade olup bu ifadenin şümulüne şirk türünden olan bid'at ziyaretlerin de girmesi sebebiyle İmâm Mâlik'in böyle davrandığıdır. Peygamberlerin ve diğer mü'minlerin kabirlerini ziyaret, daha önce de belirttiğimiz gibi «şer'î ziyaretler», «bid'at olan ziyaretler» olmak üzere iki kısımdır.

Şer'î ziyaretten, vefat ettiği zaman bu zevattan birisi için nasıl namaz kasedilip cenaze namazı kılmıyorsa, aynen o şekilde onlara selâm ve onlar için dua kasedilmektedir. İşte bu şer'î ziyarettir.

Bid'at olan ziyaret ise, kişinin kabirleri, aynen müşriklerin ve bid'at ehlinin yaptığı gibi ölüye yakarmak ve onlardan bir takım ihtiyaçların karşılanmasını istemek üzere veya bu zevattan herhangi birinin kabri başında yapılan duanın, cami ve evlerde yapılan duadan daha üstün olduğuna, veyahut da bu kimselere yemin ederek Allah'tan talepte bulunmanın ve onlar aracılığıyla Allah'tan istemenin, duaya icabeti gerektiren meşru bir husus olduğuna inandığından dolayı ziyaret etmesidir. Ve bu tür ziyaret bid'at olup yasaklanmıştır.

Böylece «ziyaret» kelimesi hak ve bâtıla ihtimali olan mücmel bir ifâde olduğu için, «selâm» gibi karışıklığa mahal vermeyecek bir ifâdenin kullanılması tercih edilmiştir. Hiç kimsenin de, vefatından sonra Hz. Peygamberi veya kabrini ziyaret konusunda yapılan rivayetleri İmâm Mâlik'in aleyhine delil olarak çıkarması mümkün değildir. Çünkü bu rivayetlerin tamamı «zayıf», hattâ «mevzundur. Şer'i ahkâmda bunlardan hiçbirisi delil olamaz.

Hız. Peygamber'den sabit olan husus, şöyle buyurduğudur:

«Evim ile minberim arasında Cennet bahçelerinden bir bahçe vardır» (Buhârî, Fadlû's-Salât fi Mescid-i Mekke 5, Rikâk 53; Tirmizî, Menâkîb 67) .

Evet, bu hadîs Hız. Peygamber'den sahih olarak sabit olmuştur. Yalnız bâzıları hadîsi mânâ ile rivayet edip «kabrimle minberim arasında...» demişlerdir. (Ahmed(3/64)

Oysa ki Peygamber Efendimiz bu sözü henüz kabri yokken söylemiştir. Bu nedenle de ashâbtan hiçbir kimse, vefatı üzerine Resûlullah'ın defnolunacağı yer konusunda tartışmaya giriştikleri zaman böyle bir hadîsi delil olarak ileri sürmemişlerdir. Şayet ashâb «kabrimle minberim arasında...» şeklinde bir rivayete sahip bulunsaydı, bu hadis onların tartıştığı noktada nass olurdu. Ama anam-babam O'na feda olsun, Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun Resûlullah Efendimiz, Hız.Âişe'nin odasında, vefat ettiği yere defnedildi.

Daha sonra Velîd b. Abdilmelik'in halifeliği döneminde mescid genişletilince Halîfe Velîd, Medine valisi Ömer b. Abdilazîz'e Resûlullah'a ait hücrelerin alınıp mescide ilâve

edilmesini emretti. Bu hücreler doğu ve kible istikametlerinde bulunuyordu. Neticede bunlar mescide eklendi. İşte o zaman Hz. Âişe'nin hücresi de mescid içine alınarak etrafı yüksek ve meyilli bir duvarla çevrelendi. Sahihi Müslim 'deki Ebû Mersed el-Ğanevî hadîsinde Peygamber Efendimiz buyurmaktadır:

«Kabirler üzerine oturmayınız ve oraya yönelerek namaz kılmayınız» (Müslim, Cenâiz 97)

Çünkü oraya doğru kılınan namaz, her ne kadar namaz kılan kimse Allah için namaz kılmayı kasdetse bile, bir noktada orası için secde etmek gibidir. Aynı şekilde namaz kılan kimse Allah için namaz ve Allah için duayı kasdetse bile kabirlerin mescid hâline getirilmesi ve kabirlerin yanbaşıda namaz kılınması yasaklanmıştır. Binaenaleyh yanında namaz kılmak ve dua etmek üzere peygamberlerin ve sâlih kulların kabirlerine yönelen kimse Allah ve Resulünün, yolunu tıkadığı bizzat haram birşeye yönelmiş demektir. Yalnız yukarıda geçtiği üzere kabirdekilere meşru olan selâmı vermek böyle değildir.

Süfyân es-Sevrî, (Abdullah b. es-Sâib - Zâzân - Abdullah b. Mes'ûd tarikıyla) Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: «Allah'ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır; onlar ümmetimin selâmlarını bana iletirler» (Nesâî, Sehv 46) .

Benzer bir hadîs de Ebû Hüreyre 'den rivayet edilmiştir. Bu hadîsten anlaşıldığına göre melekler, Hz. Peygamber'in kabrinden uzakta bulunan kişinin selâmını O'na iletmektedirler.

Ebû'l-Eş'as es-San'ânî'nin, Evs b. Evs'ten rivayet ettiği meşhur hadîste Hz. Peygamber buyururlar: «Her cuma günü bana çok çok salâvat getirin. Çünkü ümmetimin getirdiği salâvat bana cuma günü arz edilir. Ümmetimin bana en çok salâvat getireni, mertebeye bana onların en çok yakınlık sağlayanıdır» (Keşfü'l-Hafâ l /167)

İmâm Ahmed'in Müsned'inde ise şu hadîs mevcuttur: Şurayh bize (Abdullah b. Nâfi' - İbn Ebî Zî'b - Makbûrî tarikıyla) Ebû Hüreyre 'den Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu nakletti : «Benim, kabrimi (durmadan gelip gidilen) bayram yerine döndürmeyin; evlerinizi de kabir hâline getirmeyin. Nerede olursanız olun bana salâvat getirin. Çünkü sizin getirdiğiniz salâvat bana iletilir» (İbn Hanbel II/367; Ebû Dâvûd, Menâsik 100).

Ayrıca Kadı İyâz şu rivayeti verir: Ebûbekr b. Ebî Şeybe, Ebû Hüreyre'den Hz.

Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet etti : «Kabrimin yanında bana salâvat getiren her kişiyi iştirim; uzaktayken salâvat getiren herkese ise muttali kılınırım» (Kadı İyâz, eş-Şifa bi-Ta'rîfi Hukûk'l-Mustafa, Mısır 1950, II/63-64).

Bu hadîsi Muhammed b. Mervân es-Süddî de (A'meş - Ebû Sâlih - Ebû Hüreyre tarîkıyla) rivayet etmiştir. Bu sened zincirindeki Süddî, küçük Süddî olup sika (güvenilir) değildir; bu hadîs de A'meş 'in rivayet ettiği hadislerden değildir.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, Müsned'inde (Musa b. Muhammed b. Hibbân - Ebûbekr el-Hanefî - Abdullah b.,Nâfi' - Ala b. Abdurrahmân tarîkıyla) Hasen b. Alî 'den Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu nakleder:

«Evlerinizde namaz kılınız, oraları kabir hâline getirmeyiniz. Benim odamı da (gelegide) bayram yerine çevirmeyiniz. Bana salât ve selâm getiriniz. Şüphesiz getirdiğiniz salât ve selâmlar bana iletilir»(Keşfü'l-Hafâ 2/25)

Said b. Mansur, Sünen'inde Abdullah b. Hasen b. Hasen b. Alî b. Ebî Tâlib'in Hz.

Peygamber'in kabrine sık sık gelip giden bir şahsı görüp ona şöyle dediğini rivayet eder:

«Ey falanca, Peygamber Efendimiz şüphesiz 'Benim kabrimi bayram yerine çevirmeyiniz; nerede olursanız olunuz bana salâvat getiriniz; mutlaka getirdiğiniz

salâvat bana iletilir' buyurmuştur. Peygamber Efendimiz'e göre sen ve Endülüs'teki bir şahıs arasında hiç fark yoktur».

Aynı mana Alî b. el-Huseyn Zeynülâbidîn'den (Zeynülâbidîn'in babası - Alî b. Ebî Tâlib tarîkıyla) de rivayet edilmiş, ayrıca Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Vâhid el-Makdisî el-Hâfız da el-Hâkim'-in Sahîh 'inden daha güvenilir olan Muhtar 'ında bu hadîsi kaydetmiştir. Kadı İyâz, Hasen b. Ali'nin şöyle dediğini belirtir: «Mescide girdiğin zaman Hz. Peygambere selâm ver. Çünkü Peygamber Efendimiz: 'Benim evimi bayram yerine döndürmeyiniz; evlerinizi de kabir hâline getirmeyiniz. Nerede olursanız olunuz bana salâvat getiriniz. Şüphesiz getirdiğiniz salâvat siz nerede olursanız olunuz bana iletilir' buyurmuştur».

İmâm Mâlik ile Halîfe Mansûr arasında geçtiği belirtilen hikâyeye tekrar dönecek olursak, bu hikâyeyi çürüten hususlardan biri de şudur: Rivayete göre İmâm Mâlik: «Hz. Peygamber, kıyamet gününde Allah'a senin ve ceddin Âdem'in vesilesi iken niçin yüzünü O'ndan çevirecekmisin?!» demiş. Bu söz, sadece kıyamet günü insanların Hz. Peygamber'in şefaatiyle tevessülde bulunacaklarına delâlet eder ki bu nokta, birçok hadisin bulunmasından dolayı bir gerçektir. Fakat Ashâb-ı Kirâm'ın Resûlüllah'ın sağlığında O'nun duası ve şefaatiyle tevessülde bulundukları gibi insanlar da kıyamet gününde O'nun duası ve şefaatiyle tevessül ettiklerinde yapılan bu iş Hz. Peygamber'in dua ve şefaatinin talep etmektir. Bu duruma göre - eğer söz konusu hikâye doğru ise - henüz dünyada iken kabri başında Hz. Peygamber'den dua ve şefaât istemek de aynen buna benzer.

Hâlbuki bilinen birşeydir ki, Hz. Peygamber ne böyle birşeyi emretmiş, ne de ümmetine sünnet olarak bırakmıştır. Ne sahabe ve hakıyla onlara tâbi olanlardan biri bunu yapmış, ne de ister İmâm Mâlik olsun, ister bir başka imâm, İslâm ulemâsından herhangi biri bunu hoş görmüştür. Şu halde ancak şer'î delilleri de, şer'î delilleri belli edecek olan ahkâmı da, bilmeyen câhil birinin söyleyebileceği böyle bir sözü, yüce mertebesi, büyük üstünlük ve önderliği, sünnete tâbi olma, bid'atları ve bid'atçıları yerme konusundaki sonsuz arzusuna rağmen İmâm Mâlik'e nispet etmek nasıl caiz olabilir?! Bir bid'atçıdan başkası böyle birşeyi emreder veya meşru görebilir mi?! Şayet böyle birşeyi nefyeden İmâm Mâlik'e ait bir söz bulunmasaydı bile onun bunları söylemesinin mümkün olmadığı yine de mutlaka biliniirdi.

Sonra aynı hikâyede, güya İmâm Mâlik: «O'na doğru yönel ve O'ndan şefaât iste ki, Allah senin şefaât isteğini kabul etsin» demiş. Bu ibarede geçen lâfzın dildeki anlamı, kıyamet gününde insanların O'ndan şefaât istemeleri ve sağlığında Ashabın kendisinden şefaât istemelerinde olduğu gibi Hz. Peygamber'den şefaât talep etmek demektir. Ashabın, sağlığında Resûlüllah'tan şefaât talep ettiklerine dâir şu hadîs Sünen'lerde yer alır:

«Bir bedevi Hz. Peygamber'e: 'İnsanlar kuraklığa mâruz kaldılar; evlâd ü ıyâl aç kaldı, mal-mülk telef oldu. Bizim için Allah'a dua et. Biz sana karşı Allah'tan şefaât diliyor, Allah'a karşı senden şefaât istiyoruz dedi. Bunları duyunca Peygamber Efendimiz, ashabının yüzlerinden durumu vehâmeti anlaşılacak derecede 'Sübhânallah, fesübhânallah!' demeye başladı ve arkasından ilâve etti: 'Yazıklar olsun sana, ne söylediğinin farkında mısın? Allah'ın sâni bundan yücedir. Hiç şüphe yok ki mahlûkâtından birine karşı Allahtan şefaât istenmez...'» (Ebû Dâvûd, Sünnet 19). Görülüyor ki Hz. Peygamber, bedevinin «Sana karşı Allah'tan şefaât diliyoruz» sözünü reddetmiştir. Bilindiği üzere Allah'ın adını anarak yaratılardan istekte bulunmak veya

ona karşı Allah'a yemin etmek reddedilmez. Ancak reddedilen husus, Cenâb-ı Hakk'ın bir yaratılan nezdinde şefaathçi olmasıdır. İşte bu sebeple Peygamber Efendimiz bedevinin önceki sözünü takiben: «Allah'a karşı senden şefaath istiyoruz» demesini reddetmemiştir. Şüphesiz Allah Resulü şefaathçidir ve şefaath kabul edilendir.

- Şayet hikâye doğru ise - onlar Peygamber (s.a.v.) Efendimizin şefaathim talep etmek üzere gelirlerdi. Bu sebeple hikâyenin devamında : «Onlar kendilerine zulmettikleri vakit şayet sana gelselerdi...» (4 Nisa 64) diye başlayan âyet zikredilmiştir.

Eğer bu zevat için, vefatından sonra Hz. Peygamber'den şefaath ve istiğfar talep etmeleri meşru görülürse Hz. Peygamber onların isteklerine icabet ettiğinde onlar için istiğfarda bulunacak demektir. O'nun istiğfarı ise, Cenâb-ı Hakk'ın onları bağışlaması için dua ve şefaath etmesi demektir.

Binâenaleyh “el İstışfau minhu”l âfzı Hz. Peygamber'in şefathını talep etmek anlamına geldiğine göre bu noktada: “İsteşfea bihi feyeşfeahullahu fiyke” «Hz. Peygamber'den şefaath iste ki Cenâb-ı Hak O'nun senin hakkındaki şefaathını kabul etsin» demek lâzımdır; öyle değilse: “Feyeşfekallahu fiyhi” «Allah O'nun hakkında senin şefaath talebini kabul etsin» demek mümkün değildir. Şüphesiz bu, bilinen bir söz; Resûl-i Ekrem Efendimizin, ashabının ve diğer âlimlerin kullandığı dildir.

Bu kabilden olmak üzere «Falanca şahıs filânca hakkında şefaath etti ve onun hakkındaki şefaath kabul edildi» denilir. Şimdi burada, kendisine şefaath arzedilen tarafından şefaath kabul edilen şahıs, bizzat kendisinden şefaath talep edilip de şefaathkâr olan kişidir; yoksa başkasından kendisi için şefaathta bulunmasını talep edip isteyen değil... Kesinlikle talepte bulunan bu şahıs, şefaath kabul olunan kişi değildir. Hz. Muhammed (s.a.v.) de kendisinden şefaath talep olunup da bu talep dolayısıyla şefaath kabul edilen değil, bizzat şefaathkâr olup da şefaath kabul olunandır. Bu sebeple O, dualarında şöyle derdi: «Ya Rabbi, beni şefaathçi kıl». Şüphesiz Cenâb-ı Hak da O'nun şefaathim kabul edecektir. Böylece O, Allah Teâlâ'dan şefaathını talep eden kimselerin isteğini yerine getirmesini değil, kendisinin şefaathını kabul etmesini istemektedir.

Bütün bunlardan sonra İmâm Mâlik'in: «O'ndan şefaath iste ki Allah senin şefaath talebini kabul etsin» dediğini nasıl kabul edebiliriz?!”

DAVUD ALEYHİSSELAM'IN TEVESSÜLÜ

Abbas radiyallahu anh'den merfuan; “Davud aleyhis selam dedi ki; “Allahım! Babalarım İbrahim, İshak ve Ya'kub hakkı için istiyorum...”[128]

Bunu Bezzar; Küreyb - Zeyd Bin Hubab - Ebu Said - Ali Bin Zeyd - el Hasen - Ahnef Bin Kays - Abbas radiyallahu anh'den merfuan senedi ile rivayet etmiştir. Heysemi, isnadında, bilmediği ravi Ebu Said ve zayıf olduğu da, güvenilir olduğu da söylenen Ali Bin Zeyd'in bulunduğunu belirtmiştir. Elbani hadis hakkında; “cidden zayıf” dedi. Bezzar, bu rivayetin ardından, Ebu Said'in hadiste kavi olmayan Hasen Bin Dinar olduğunu söylemiştir.

Ayrıca Bezzar bu hadisi Hammad Bin Seleme - Ali Bin Zeyd - el Hasen - Ahnef Bin Kays senedi ile de mürsel olarak vermiştir.[129]

İbni Asakir bu rivayeti;

1- Ebul Kasım Bin Husayn - Ebu Talib Bin Gaylan - Ebu Bekr eş Şafii - Heysem Bin Halef -

Ebu Küreyb - Zeyd Bin Hubab - Hasen Bin Dinar - Ali Bin Zeyd Bin Cüdan - el Hasen - Ahnef Bin Kays - Abbas radiyallahu anh - merfuan senedi ile,

2- Ebu Abdullah Muhammed Bin Ahmed Bin Muhammed el Kasari - Ebu Tahir - Ebulkasım İsmail Bin Hasen Bin Abdullah es Sarsari - Huseyn Bin İsmail el Mehamili - Ebu Haşım er Rifai - Zeyd Bin el Hubab - Basralı bir şeyh'ten(ki bu Hasen Bin Dinar el Basri olsa gerek) - Ali Bin Zeyd Bin Cüdan - Ahnef Bin Kays - Abbas radiyallahu anh - merfuan senedi ile

3- Ümmül Baha Fatıma Binti Muhammed - Ebul Fadl er Razi - Cafer Bin Abdullah Bin Fenaki - Muhammed Bin Harun er Ruyani - Ebu Küreyb - Zeyd Bin Hubab - ismi belirtilmeyen bir raviden - Ali Bin Zeyd Bin Cüdan - el Hasen - Ahnef Bin Kays radiyallahu anh - Abbas radiyallahu anh - merfuan senedi ile olmak üzere üç tarik ile rivayet eder.

Taberi, bunu Zeyd Bin el Hubab - el Hasen Bin Dinar - Ali Bin Zeyd Bin Cüd'an - el Hasen - el Ahnef Bin Kays - Abbas Bin Abdulmuttalib senedi ile tahric etmiştir. Yani rivayeti huccet getirilemez bir ravi olan Ali Bin Zeyd (Bin Cüd'an) teferrüd etmiştir.

Ebu Züra, Ebu Hatem, Ahmed, Yahya Bin Main ve Nesai onu zayıf saymış, Müslim ondan makrunen rivayette bulunmuş, Buhari, Ebu Hatem, İbni Huzeyme ve başkaları; "Onunla huccet getirilemez" demiştir. Ebu Zür'a; "Kavi değil, o kadar çok vehmetti ve hatalar yaptı ki sonunda terk edilmeyi haketti." dedi.

İbni Huzeyme ayrıca onun hafızasının kötü olduğunu belirtir. İbni Uyeyne ve Darekutni; "Leyyindir", Şu'be; "Sahabe ve tabiin sözlerini merfu gibi rivayet ederdi. O bize bunamadan önce hadis rivayet etti." Dedi.

Hammad Bin Zeyd dedi ki; "Hadisleri değiştirdi." Fellas; "Yahya bin Said onun hadislerinden sakınırdı" der. Fesevi; "İhtilata (bunaklığa) uğramıştır." Dedi.

Yakub Bin Şeybe; "Güvenilir" demiş, el İclî; "Kavi değildir, şiiilik yapardı ancak ondan hadis yazılır" demiştir. Tirmizi; "saduktur" demiş hafızasını eleştirmiş ve hadislerini hasen saymıştır.[130]

Sufyan; "Ali bin Zeyd'den büyük bir kitap yazmıştım. Sonra ondan alakamı kesip terk ettim." Yezid bin Zürey'; "Ben onu gördüm. O bir Rafızı idi." Dedi. İbni Adiy; "Şiiilikte aşırı giderdi. Zayıf olmakla birlikte hadisi yazılır" dedi.

Zehebi; "Suveylîhul hadis, İmam, büyük âlim. Onda biraz şiiilik vardır. Hıfzının kötülüğü onu itkan derecesinden düşürmüştür. Mizan adlı eserimizde onun acaip ve münker rivayetlerine örnekler verdik." demişlerdir.[131]

El Cûzecânî ve es Sa'dî; "hadiste vâhî (çok zayıf) idi. Onda orta yoldan sapma vardır. Onun rivayetiyle huccet getirilemez." Dediler.[132]

Ahmed Muhammed Şakir; "Ali Bin Zeyd Bin Cüdan güvenilirdir. Onun hakkında tenkitte bulunanlar delilsiz hareket etmektedirler" der.

Lakin Merhum Ahmed Şakir'in bu sözü su götürür. Zira Ali Bin Zeyd, şialık ile itham edildiğinden ve ömrünün sonlarında ihtilata uğradığından terk edilmiştir.

KABR-İ ŞERİF İLE TEVESSÜL

VE İSTİSKA -2

Ebul Cevza Evs Bin Abdullah radiyallahu anh'den; "Medine halkı şiddetli bir kıtlığa maruz kalmıştı. Onlar Aişe radiyallahu anha'ya gelerek durumdan yakındılar. Bunun üzerine Aişe radiyallahu anha;

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrine bakın, ondan semaya doğru bir delik açın. Onunla sema arasında bir engel bulunmasın!" dedi. Onlar da hemen dediğini yaptılar. Bunun üzerine bize öyle bol yağmur yağdı ki, otlar yeşerdi, develer yağdan çatlarcasına semizleşti. Bundan dolayı o yıla; "çatlama yılı" denildi." [133]

Elbani, bu rivayetin zayıf olduğuna üç sebep öne sürüyor;

"1- ravilerden Said Bin Zeyd'de zayıflık vardır. İbni Hacer Takrib'de onun hakkında; "Saduktur, vehimleri vardır" derken, Zehebi Mizan'da; "Yahya Bin Said onun hakkında zayıf dedi, Sa'di; "huccet değildir, hadisini zayıf sayarlar", Nesai; "O kavi değildir", Ahmed; "onda beis yok" dediler. Yahya Bin Said Onu makbul görmezdi" der. [134]

2- Bu mevkuf bir haberdir. Aişe radiyallahu anha'nın sözüdür. Şayet sahih olsaydı bile huccet olamazdı. Zira onun bazı sahabilerin - hata ve isabetin imkân dâhilinde olduğu - ictihadi görüşlerinden olması muhtemeldir. O görüşler bizi bağlamaz, biz onlarla amel etmek mecburiyetinde değiliz.

3- Arim diye bilinen Ebul Nu'man Muhammed Bin el Fadl, güvenilir bir ravi olsa da, ömrünün sonunda ihtilata uğramıştır. Bu haberi Darimi'nin ihtilat öncesi mi, sonrası mı Arîmden dinlediği bilinmemektedir." [135]

Said Bin Zeyd, Yahya Bin Said, Ebu Hatem, Nesai, İbni Main, Ahmed bin Şuayb, Cuzecani, Bezzar ve Darekutni tarafından farklı terimler ile zayıf olduğu söylenmiştir. Ebu Hatem, es Sa'dî ve Cuzecani; "Hadisiyle huccet getirilmez" der.

Ancak, O'nu Buhari, İcli, Ebu Cafer ed Darimi, Ahmed Bin Hanbel, Ebu Züra, İbni Hibban ve başkaları; "güvenilir", "saduk", "hafız" gibi terimler ile tevsik etmişlerdir. [136]

Said bin Zeyd'in rivayeti ile delil getirilemez. Ancak Elbani'nin çelişkisi, senedinde Said Bin Zeyd'in de bulunduğu bir hadis hakkında şunları söylemesidir; "Hadisin isnadı hasendir. Ravilerinden hepsi de güvenilirdir. Said Bin Zeyd hakkında söz söylenmiştir ama bu, onun hadisini hasen derecesinden aşağı düşürmez. İbnul Kayyım da hadisin isnadının ceyyid olduğunu söylemiştir." [137] Fakat onun kastettiği, mezkûr rivayetin başka bir tarik ile desteklenmiş olmasıysa, o başka.

Elbani'nin rivayeti ret gerekçelerinden birisi de isnadda Arim diye bilinen Ebul Numan Bin Fadl es Sedusi'nin bulunuyor olması idi. O, güvenilir bir ravi olup, ömrünün sonunda ihtilat ve tegayyüre maruz kalmıştı. İbnu Salah; Buhari ve Zühli gibi muhaddislerin,

Arim'den aldıkları rivayetlerin ihtilat öncesine ait olması gerektiğini söyler.[138]

Hafız İraki, Müslim'in, Darimi vasıtasıyla Arim'den aldığı rivayetlerin ihtilattan önce olduğunu belirtir.[139]

Zehebi, İbni Hibban'ın; "Arim, ömrünün sonunda ihtilata uğradı ve ne rivayet ettiğini bilmeyecek kadar tegayyüre maruz kaldı. Bundan dolayı da rivayetleri içinde çok sayıda münker hadis vardır..." şeklindeki sözlerini şöyle reddeder; "İbni Hibban, ravi Arim için hiçbir münker hadis gösterememiştir. Peki nerede kaldı onun iddiası?"[140]

Zehebi Ruvvatüs Sükatil Mütakellim'de der ki; "Arim güvenilirdir, hüccettir. Sonradan ihtilata uğradı ise de bunda zarar yoktur. Zira ihtilattan sonra söyledikleri bilinmiştir."[141]

Darakutni ise; "Arim'in ihtilatından sonra münker bir hadisi ortaya çıkmamıştır, o güvenilir bir ravidir" demiştir.[142]

El A'la'i de, İbni Hibban'ın, Arim hakkındaki sözlerine şöyle itiraz eder; "...bu haddi aşmak ve aşırı gitmektir! Buhari, Ahmed Bin Hanbel, Abd Bin Humeyd ve bir çok insan Arim'den hadis rivayet etmiş, Müslim onunla huccet getirmiştir. Darekutni'nin; "İhtilatından sonra Arim'in münker hadisi çıkmamıştır. O güvenilirdir" demesi, İbni Hibban'ın sözünü reddetmektedir."[143]

Sonuçta rivayet, Said Bin Zeyd sebebiyle zayıftır.

KABR-İ ŞERİF YANINDA SALATU SELAM

Ebu Hüreyre radiyallahu anh'den merfuan; "Kim kabrimin yanında bana salât getirirse, onu bana tebliğ etmek üzere bir melek gönderilir, onun dünya ve ahiret işi görülür. Ben kıyamet gününde onun için şahit ve şefaatçi olurum."[144]

Ukayli; "A'meş'ten aslı yoktur, mahfuz değildir. İsnadındaki İbni Mervanı destekleyen olmamıştır."der. Muaviye bin Mervan es Suddi yalancı bir ravidir.

İbni Hacer, Ebuş Şeyh'in Savab'ından bunu nakletti ve isnadı ceyyiddir dedi.[145] İbni Teymiye de bu hadis hakkında; "leyyin" demiştir[146]

Ebuş Şeyh'in isnadı şöyle; Abdurrahman Bin Ahmed el A'rec - Hasen Bin es Sabbah - Ebu Muaviye - A'meş - Ebu Salih - Ebu Hüreyre radiyallahu anh.

Elbani der ki; "Bu senedde el A'rec dışındaki bütün ravileri maruf ve güvenilirdir. Zahir şu ki, el A'rac; Kadı Abdurrahman Bin Ahmed et Taberi'dir. Ebuş Şeyh, ondan iki hadis

yazmış[147], cerh ve ta'dil olarak bir şey zikretmemiştir. O mechuldür. İbni Hacer Fethul Bari'de senedi ceyyiddir der. Bu kabul edilemez.”[148]

Elbani, Ebu Salih Abdurrahman Bin Ahmed el A'rec'in, Kadı Abdurrahman olduğunu zannetmekle hata etmiştir.

Ebuş Şeyh, onun tercemesini Abdurrahman Bin Ahmed ez Zuhri maddesinde verir ve Künyesinin Ebu Salih olduğunu, h.300 yılında vefat ettiğini kaydeder. Ondan dört rivayeti vardır[149]

Ebu Nuaym da Hilye'de Ebu Ahmed Muhammed Bin Ahmed Bin İbrahim tarikiyle ve Ahbaru İsbehan'da O'ndan rivayet etmiştir.[150]

Ayrıca Ebu Tahir es Silefi'nin Mu'cemus Sefer'deki rivayetine göre, el Hasen Bin Abdullah Bin Said en Nahvî de Ebu Salih'ten rivayette bulunmuştur.[151]

Sonuçta mezkûr ravi mestur (meçhulül hal) olmaktan kurtulmamıştır.

Daha sonra Elbani, İbnu Abdilhadi'den naklen; “Ebu Muaviye; - ki o; Muhammed Bin Mervan es Süddi'dir - Bu rivayette teferrüd etti” diyor. Zira bu hadisi Beyhaki, Şuabul İman'da İbni Mervan(Ebu Abdurrahman) ile A'meş'e ulaştırmıştır. Ebuş Şeyh'in isnadı ise; Ebu Muaviye ile A'meş'e ulaşır.

Ebu Muaviye; el A'meş'ten rivayette bulunanların en sağlamlarından, güvenilir, mutkin bir ravi olan Muhammed Bin Hazim ed Darir'in lakabı olup, meşhurdur.[152] Muhammed Bin Mervan'ın künyesi ise, - Beyhaki'nin iki tarikten rivayetinin birinde belirttiği gibi; - “Ebu Abdurrahman” dır.[153]

Ayrıca Hasen Bin Muhammed es Sabbah'ın, Muhammed Bin Mervan'dan rivayeti olmayıp, Ebu Muaviye ed Darir'den rivayeti vardır.[154] Dolayısıyla Ebu Abdurrahman Muhammed Bin Mervan es Süddi ile Ebu Muaviye aynı kişi değildir.

Lakin bu rivayet de, mutabaat için kullanılamaz. Zira bu rivayette sadece “Kim kabrimin yanında bana salât getirirse, onu bana tebliğ etmek üzere bir melek gönderilir.”[155] Lafzıyla zikredilmiş olup, “Dünya ve ahiret işleri görülür” kısmı sadece kezzab ravi Suddi yoluyla geldiği için münkerdir, uydurmadır.

KABRE HİTAP

Ebu Ya'la, Ebu Hureyre radiyallahu anh'den merfuan rivayet ediyor;

الصلوة يبذلها ليرى من عيسى ل ينزلن به يده القاسم أبان فس والذ

ثم يقبله فلا المال عليه ولا يعرضن الشدء ولا يذهبن ال بين ذات ولا يصلحن الخزير ولا يقتلن
لأج يبنه محمد ياف قال ق بري على قام ل ن

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki; şüphesiz İsa Bin Meryem aleyhisselam adil bir imam olarak ve adaletli hüküm ile nüzul edecek, muhakkak ki haçı kırarak, şüphesiz domuzu öldürecek, arayı bulacak, kendisine verilen malı kabul etmeyecektir. Sonra kabrime gelse ve “Ya Muhammed!” dese, ben de mutlaka ona cevap veririm.”[156] (Hâkim’in rivayetinde; “Kabrime gelecek ve selam verecek ben de selamını alacağım”) Hâkim bu hadis hakkında sahih hükmü vermiştir. Heysemi de; “ricali sahih ricalidir” dedi. Busayri, İbni Ebi Ömer’in Müsned’inden nakleder ve “ravileri güvenilir” der.[157]

Bu rivayet peygamberlerin berzah hayatı ile ilgilidir. Tevessül ve istiğase ile alakası yoktur. Nitekim rivayetin bir metninde; “Bana selam verirse cevaplarım” diye geçer. Yani buradaki hitap tevessül ve istiğase ile uzaktan yakından alakalı olmayıp, selam içindir. Selamda hitap ise caizdir.

İSTİĞASE

İbni Mes’ud radiyallahu anh’dan merfuan; “Sizden birinizin hayvanı ıssız bir yerde aniden boşanıp gittiği zaman; “Ey Allah’ın kulları! Tutunuz.” Diye nida etsin. Çünkü yeryüzünde Allah’ın hazır kulları vardır, onu sizin için tutar.”[158]

Hadisin isnadında zayıf bir ravi olan Maruf Bin Hassan es Semerkandi vardır.[159] İbni Hacer de, senedinde İbni Büreyde ile İbni Mes’ud arasında kopukluk olduğunu söylemiştir.[160]

Nevevi bu hadisi naklettikten sonra der ki; “İlimde büyük bazı hocalarımız bana bir hayvanının aniden elinden kaçıp gittiğini, bu hadisi okur okumaz Allah’ın onu yerinde durdurduğunu anlattı. Ben de bir gün bir cemaatle beraberdim. Derken cemaatten birinin hayvanı aniden kaçıp gitti. Onu yakalayamadılar. Ben de bu hadisi söyler söylemez, bundan başka bir sebep ortada yokken hayvan hemen duruverdi.”[161]

Eban Bin Salih’ten; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; “Sizden birinizin hayvanı ıssız bir arazide ürker de orada hiç kimseyi göremezse şöyle desin; “Ey Allah’ın kulları bana yardım edin!” zira o yardım olunacaktır.”[162]

Bu rivayet mu’daldır. Ancak Elbani, Eban Bin Salih’in, Mücahid tariki ile İbni Abbas radiyallahu anhuma’dan mevkuf olarak naklettiğini söylemiştir.

Utbe Bin Gazvan radiyallahu anh’dan merfuan; “Sizden biriniz ıssız bir arazide bir şeyi kaybettiğinde veya bir yardım istediğinde; “Ey Allah’ın kulları bana yardım edin!”

desin. Zira Allah'ın, bizim göremediğimiz kulları vardır.”[163]

Rivayetin sonunda Taberani ve İzahul Menasik'te İbni Hacer; “Gerçekten tecrübe edildi” demişlerdir. İbni Hacer, aşağıda gelecek olan İbni Abbas hadisini bu rivayete şahid göstermiştir. Heysemi; “Ravilerinden birinde az bir zaaf olsa da tevsik edilmiştir. Ancak Yezid Bin Ali, Utbe Bin Gazvan'a yetişmemiştir.” Der.

İbni Abbas radiyallahu anhumadan; “Allah'ın yeryüzünde hafaza melekleri dışında melekleri vardır. Onlar, düşen ağaç yapraklarını bile yazarlar. Sizden biri ıssız bir yerde yolunu kaybederse; “Ey Allah'ın kulları bana yardım edin!” diye nida etsin”[164]

Heysemi; “Ravileri güvenilirdir.” Der ve hadis uleması ittifak ile bunu hasen kabul ederler. Elbani dahi bu rivayetin hasen olduğunu kabul etmiş, ancak İbni Abbas radiyallahu anhumadan mevkuf olduğunu belirtmiştir. Beyhaki de el Adab'da, bu hadis hakkında; “İlim ehli indinde kullanılıyor ve tecrübe edilmiştir” der.

Elbani; “ibadetler tecrübelerden alınmaz” diyerek, Nevevi, Taberani, İbni Hacer ve Beyhaki gibi hadis imamlarının sözlerini tenkid eder. Daha önce mukadimede belirttiğimiz gibi, ancak Allah Azze ve Celle'den istenecek bir şeyi kullardan istemek şirktir. Bu rivayette ise, cahillerin yaptığı istiğaseye delil yoktur.

RASULULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM EFENDİMİZE İSTİAZE

Haris Bin Yezid el Bekri'den; “Medineye geldim. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdim. Mescid cemaatle doluydu. Siyah sancaklar dalgalanıyordu. Bilal, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in önünde kılıcını kuşanmış duruyordu. Dedim ki;

“Ne var, insanlar neden buraya böyle toplanmış? Dediler ki; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Amr Bin el As'ı Rabia'ya doğru gönderecek.” Dedim ki;

“Ad'ın elçisi gibi olmaktan Allah'a ve Rasulüne sığınırım.” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem sordu; “Ad'ın elçisi ne demektir?” dedi ki;

“Ad sıkıntı ve kuraklık ile karşılaştığında, Kayl'ı su getirmek için gönderdi. O da Bekr Bin Muaviye'ye gidip konakladı...”[165]

İsnadındaki Ebul Münzir Selam bin Suleyman zayıftır. İbni Main onun hakkında bir rivayette; “Bir şey değildir”, “süka değildir”, Ukayli ve başkaları; “Hadisine tabi olunmaz” Zehebi; “Hüccet değildir”, Sacî; “Vehmeder, hadiste mutkın değildir” dediler.[166] Rivayet, sahih hadislere zıt olup münkerdir.

MELEKLER İLE İSTİĞASE

Buhari'nin rivayetinde; Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, hazreti Hacer'in kıssasını anlatırken;

“Hacer, son defa Merve tepesine çıktığında bir ses işitti ve bunun üzerine;

“Ey ses sahibi! Sesini duyurdun. Eğer sen yardım edecek güçte isen bize yardım et!” deyince zemzem kuyusunun bulunduğu yerde bir melek (Cebrail) görüldü...”

buyurmuştur[167]

Bu da Gımarî adlı bir hadis inkârcısı sufi tarafından istiğase'ye delil olarak ileri sürülmüştür. Ancak burada sufilerin istiğasesine delil olabilecek bir şey yoktur! “Eğer sen yardım edecek güçte isen bize yardım et” lafzı, gaibden yardım istenmediği konusunda ayırıcı bir kelimedir.

SALİH ZATLAR İLE TEVESSÜL

Süleym Bin Amir el Habairî'den; “Muaviye Bin Ebu Süfyan radiyallahu anh zamanında halk istiska (yağmur) için dua istiyorlardı. Muaviye minbere oturunca; “Yezid Bin Esved el Curaşi nerede?” dedi. İnsanlar da ona seslendiler.

Bunu duyan Yezid Bin Esved, insanların arasından minbere doğru ilerledi. Muaviye, ona minbere çıkmasını söyledi. Yezid minbere çıktı ve Muaviye'nin ayaklarının dibine oturdu. Muaviye, oturduktan sonra şöyle dua etmeye başladı;

“Allah'ım! Biz bugün sana en hayırlımız ve en faziletlimiz ile şefaatin diliyoruz.

Allah'ım! Bugün Yezid Bin Esved ile senin şefaatin taleb ediyor, onu şefaatchi kılıyoruz.

Ey Yezid! Ellerini havaya kaldır” deyince, Yezid ellerini havaya kaldırdı. Camide bulunanlar da ellerini kaldırdılar.

Çok geçmeden batıdan bir bulut belirdi ve ardından bir rüzgar esmeye başladı. O buluttan öyle bir yağmur yağdı ki, nerede ise insanlar evlerine gidemeyecekti.”[168]

Bu ittifakla sahih bir rivayettir. Salih zatların duası ile tevessülün cevazına delildir.

Şayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatından sonra onunla tevessül caiz olsaydı, Muaviye radiyallahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile tevessül ederdi.

RAVZAYI ŞERİFİ ZİYARET

İbnus Sem'ani, Delail'de; Ebubekr Hibetullah Bin el Ferec[169] - Ebul Kasım Yusuf Bin Muhammed Bin Yusuf el Hatib[170] - Ebul Kasım Abdurrahman Bin Ömer Bin Temim el Müeddib - Ali Bin İbrahim Bin Allan - Ali Bin Muhammed Bin Ali - Ahmed Bin el Heysem et Tai - babasından - dedesinden - Seleme Bin Kuheyl - Ebu Sadık - Ali Bin Ebi Talib radiyallahu anh senedi ile rivayet ediyor;

“Biz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kabri şerifine koyduktan sonra yanımıza bir bedevi geldi. Kendisini kabre atarak toprağından başına saçmaya başladı ve şöyle dedi; “Ya Rasulullah! Sen söyledin, biz de işittik. Sen Allah'tan alıp anlattın, biz de senden öğrendik. Allah sana indirdiği ayette şöyle buyurdu;

“Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Rasul de onlar için istiğfar etseydi, Allah'ı çok fazla affedici ve esirgeyici bulurlardı.”(Nisa; 64) Ben de nefsimi zulmettim ve sana geldim. Benim için bağışlanma dile!” Bunun akabinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrinden; “Şüphesiz sen bağışlandın!” diye bir nida geldi.”[171]

Ebu Sadık, Ali Radıyallahu anh'den işitmemiş olup, mürsel olarak rivayet etmiştir.[172] Hakkında cerhte bulunanlar da vardır. Bazı muhaddisler Ali r.a.'den rivayet ettiğini söylerken, işittiğini tasrih etmemişlerdir.[173] Hadisin isnadı meçhuller zinciri olup, asla delil olamaz.

Birisi, «Allah Resûlü'nün sallallahu aleyhi ve sellem kabrine gelip benim için istiğfarda bulunmasını ve Allah katında bana şefa'at etmesini istesem bu caiz olur mu?» şeklinde bir soru yöneltse verilecek cevap «Caiz değildir.» olacaktır. Bunun üzerine «Allah şöyle buyurmuyor mu?» diyerek Şu aşağıdaki âyeti okusa:

«Nefislerine zulmettiklerinde sana gelip Allah'tan bağışlanma dileselerdi Resûl de onlar için bağışlanma dileseydi Allah'ı, tevbeleri çokça kabul eden, merhametli bulacaklardı.» (Nisâ, 4/64)

Ona, «Evet. Allah böyle söylüyor. Ancak dikkat edilirse (zulmettiklerinde) diyor. Buradaki (iz) Arapçada geçmiş zaman zarfıdır. (İz) yerine gelecek zaman bildiren (iza) zarfı kullanılsaydı, anlam (zulmederlerse) olacaktı ki bu durumda Allah Resûlü'nün sallallahu aleyhi ve sellem vefatından sonrası için de bağışlanma isteme söz konusu olabilecekti. Ancak (iz) kullanılmak suretiyle bağışlanma isteği Allah Resûlü'nün sallallahu aleyhi ve sellem yaşadığı dönem ile sınırlanmış olmaktadır.

Ayrıca Allah Resûlü'nün belirttiği gibi şu üç şey haricinde ölmüş kimsenin amel defteri kapanır. «Sadaka-i Cariye, faydanılan ilim ve kendisine duâ eden salih bir evlât. Dolayısıyla ölmüş bir kimsenin başkası için bağışlanma talebinde bulunması mümkün değildir. Kaldı ki amel defteri kapanmış olduğundan kendisi için bile bağışlanma isteyemez.

Şüpheleri gideren bazı önemli bilgiler[174]

Müslümanların kabirleri ziyaretleri iki şekilde olur: Şer'i ziyaret ve bid'at olan ziyaret. Şer'i ziyaret, cenaze namazındaki amaç, nasıl onun için dua etmek ise, kabri ziyaretteki amaç da o kabirdeki ölü için dua etmektir. Kabri başında durmak da, cenaze namazını kılmak türündendir. Yüce Allah münafıklar hakkında şöyle buyurmaktadır:

«Ve onlardan ölen birine asla namaz kılma, onun kabri başında da durma»(Tevbe 81)

Böylece yüce Allah, Peygamberini, münafıkların cenaze namazlarını kılmaktan ve kabirleri başında durmaktan sakındırmaktadır. Çünkü onlar, Allah ve Resulüne inanmamış; kâfir olarak ölmüşlerdir. Bu illetten, yani kâfir olmalarından dolayı cenaze namazlarını kılmayı da, kabirleri başında durmayı da yasaklayınca, bu, şuna işaret eder ki, bu illet ortadan kalkınca yasaklama da kalkmaktadır.

Yasaklamanın onlara tahsis edilmesi, başkalarının namazlarının kılınacağını ve kabirleri başında durulacağını gösterir. Çünkü hiç kimse hakkında kabir ziyareti meşru olmasaydı, yasaklama onlara hâs kılınmaz ve bunun nedeninin, kâfir oluşları olduğu belirtilmezdi. İşte bu nedendir ki, mü'minlerin cenaze namazlarını kılmak ve kabirleri başında durmak, mütevatir sünnettendir. Nitekim Peygamber (s.a.v.) müslüman ölümlerin cenaze namazlarını kılmış ve bunu ümmetine teşri buyurmuştur. Ümmetinden biri defnedildiğinde kabri başında durur ve :

«Onun için sebat isteyiniz. Çünkü şimdi o, sorguya çekilmektedir» buyurmuştur. (Ebû Dâvud, Cenâiz 69).

Yine Baki' mezarlığını ve Uhud'taki şehidlerini ziyaret ediyor ve ashabına, kabirleri ziyaret ettiklerinde şöyle demelerini öğretiyordu :

«Selâm size ey mümin ve müslüman diyarın ehli. İnşâallah bizler de size ulaşacağız. Allah, sizden ve bizden öncekilere ve sonrakilere merhamet etsin. Allah'tan, bize ve size afiyetler dileriz. Ecirlerinden bizi mahrum etme ve onlardan sonra bizi imtihan etme Allah'ım!» (Nesâî, Cenâiz 103; Müslim, Cenâiz 103; İbn Mâce, Cenâiz 36).

Müslim'in Sahîh'inde Ebû Hüreyre' den yapılan bir rivayete göre de Resûlüllah (s.a.v.) mezarlığa gitmiş ve şöyle buyurmuştur :

«Selâm size ey mü'minler topluluğunun diyarı, İnşâallah bizler de size ulaşacağız» (Müslim, Cenâiz 102; Ebû Dâvud, Cenâiz 79).

Bu konudaki hadîsler sahih ve malûmdur. Mü'minlerin kabirlerine yapılan şer'î ziyaretten maksat, onlar için dua etmektir.

Bu ziyaret, ortak noktaları olan kâfirlerin kabirlerini ziyaret etmekten farklıdır. Nitekim Müslim'in Sahîh'i ile Ebû Dâvud, Nesâî ve İbn Mâce'de Ebû Hüreyre'nin şöyle dediği nakledilmektedir: Resûlüllah (s.a.v.) annesinin kabrine geldi. Kabri başında ağladı. Bu yanındakileri de ağlatmıştı. Sonra şöyle buyurdu:

«Ona (anneme) mağfiret dilemem hususunda Rabbimden izin istedim, izin vermedi. Kabrini ziyaret edeyim diye izin istedim, izin verdi. Kabirleri ziyaret edin, çünkü onlar size âhireti hatırlatır» (Müslim, Cenâiz 105,, 108; Ebû Dâvud, Cenâiz 77)

Kabirdeki kâfir bile olsa, bu tür ziyaret ölümü hatırlatması bakımından yararlı ve meşrudur. Ama, ölü için dua etmek amacıyla ziyaret böyle değildir. Bu, yalnızca mü'minin kabrini ziyaret hakkında meşrudur.

Bid'at olan ziyarete gelince, ölüden ihtiyacını gidermesini istemek, ondan dua ve şefaât beklemek, ya da kabri başında dua etmenin icabete daha şayan olacağı düşüncesiyle yapılan ziyarettir. Bu düşüncelerle yapılan ziyaretlerin hepsi sonradan uydurulmuş bid'atler olup Peygamber (s.a.v.) böyle bir şeyi teşri etmemiş ve sahabe de, Peygamber (s.a.v.)'in veya bir başkasının kabrini bu şekilde ziyaret etmemişlerdir. Bu, bir tür şirk veya şirke götüren yollardandır.

Onlara dua etme, ya da onların yanında dua etme düşüncesini taşımadan, peygamberlerin ve salih kimselerin mezarları yanında namaz kılacak olursa, meselâ kabirlerini mescid edinirse, bu, haram olup yasaklanmıştır. Bunu yapan kişi, Allah'ın gazap ve lanetine uğramıştır. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

«Peygamberlerinin kabirlerini mescid edinenler için Allah'ın gazabı çetin oldu».

Yine şöyle buyurmaktadır: «Allah yahudi ve hristiyanları kahretsin. Çünkü onlar, peygamberlerinin kabirlerini mescid edindiler» (Buhârî, Salât 48, Cenâiz 69, 96; Müslim, Mesâcid 19).

Bu gibi sözleriyle Peygamber (s.a.v.), bizleri onların yaptıklarından sakındırmaktadır. Yine şöyle buyurmaktadır:

«Sizden öncekiler, kabirleri mescid ediniyorlardı. Kabirleri mescid edinmeyin. Sizi bundan sakındırıyorum, bilirsiniz» (Muvatta', Kasru's-Salât fi's-Sefer 85).

Böyle davranmak haram ve Allah'ın gazap ve lanetine sebep olunca, artık ölüye yalvaran, ya da yanında veya onunla dua eden ve bunun, duasına icabet edilmesine, isteklerine nail olmasına ve ihtiyaçlarının yerine getirilmesine sebep olacağına inananın durumu nasıldır? Hz.Nûh'un kavminde şirkin ve putlara tapma sebeplerinin ilki buydu.

İbn Abbas şöyle demektedir: «Hz. Âdem ile Nuh arasında on nesil vardı. Hepsi de islâm üzereydi. Sonra aralarındaki salih kimseleri tazim etmeleri nedeniyle şirk ortaya çıktı.» Buhari 'nin Sahîh'i ile tefsir ve peygamber kıssalarıyla ilgili kitaplarda İbn Abbas ve başkalarından nakledilen müstefiz haberlerde, «Dediler ki: 'Tanrılarınızı bırakmayın, ne Vedd'i, ne Suva'ı, ne de Yeğüs'u, Ye'uk'u ve Nesri bırakmayın» (Nuh, 23) âyetiyle ilgili olarak Şöyle denilmektedir: Âyette adı geçenler, Hz. Nuh kavminden salih kimselerdi. Öldüklerinde sık sık kabirlerinin başında toplanır oldular. Sonra da heykellerini yapıp onlara ibadet ettiler. İbn Abbas diyor ki: Daha sonra bu putlar Arap kabilelerinde de yaygınlaştı. (Buhari, tefsir babı)

Materyalist ve mülhid filozoflardan bir grup zamanla yeni bir tür şirk icat ettiler. Bunu, kabirleri ziyaret konusunda zikrettiler Nitekim İbn Sina ve «el-Kütüb el-Maznûn bihâ», adlı eserin sahibi gibi İbn Sina 'nın peşinden gidenler bunu söz konusu etmiş ve şefaate kendi metodlarına uygun bir anlam vermişlerdir. Onlar Allah'ın gökleri ve yeri altı günde yarattığını, cüz'iyâtı bildiğini kullarının seslerini duyduğunu ve dualarına icabet ettiğini kabul etmektedirler.

Onlara göre Peygamber ve salihlerin şefaati, îman ehlinin bildiği gibi, salih kişinin yaptığı bir dua olup Allah'ın da onun bu duasına icabet etmesi şeklinde değildir. Yine onlara göre, Peygamber ve salih kimselerle istiskâ yapıp onların duasına icabet sebebiyle yağmurun yağması mümkün değildir.

Aksine onlar, tabiat olaylarında etkili olan nefsânî kuvvetlerin atmosfer olayları veya tabiat kuvvetleri olduğunu ileri sürerler. Derler ki: Kişi, ölmüş olan salih birini severse, özellikle kabirini ziyaret ettiğinde ruhu ile ölen kişinin ruhu arasında bir ilişki meydana gelir. Onlara göre akl-ı faal'dan, ya da felekî nefsten ayrılan o ölmüş kimsenin ruhu, Allah'ın bilgisinin dışında - hatta ziyaretçi ruhun da farkına varmayacağı bir şekilde - şefaate dileyen ziyaretçinin ruhuna feyiz saçır. Buna örnek olarak da şunu söylerler: Güneşe karşı bir ayna tutulduğunda, ayna güneşin ışınlarını alır. Sonra o aynanın karşısına başka bir ayna tutulursa bu ikinci ayna, ışınlarını birincisinden alır. Bu aynanın karşısında da bir duvar ya da su bulunacak olsa, ışınları bunlara iletir. Onlara göre şefaate de işte böyledir. Ziyaretçi bu şekilde yararlanır. Bu söylenenler üzerinde düşünen herkes küfür türlerini açıkça görür.

İnsanın sapıtmasına sebep olarak putların yanında şeytanların bulunması, oraya gelenlere hitapları ve birtakım tasarruflarda bulunmaları şüphe götürmeyen bir vakıdır. Kabirlerin put edinilmeleri de, şirkin ilkidir. İşte bu sebeptendir ki, bazı kimselere kabirlerin yanındayken sesler gelir; onlara birileri görünür ve birtakım garip tasarruflara tanık olurlar. Böylece bu şeyleri o ölünün yaptığını sanırlar. Oysa onları yapanlar cin ve şeytanlar olabilir. Meselâ, kabrin yarıldığını, içinden ölünün çıktığını, kendileriyle konuşup kucaklaştığını görürler. Bu, diğerlerinin kabirleri yanında olabileceği gibi peygamberlerin kabirleri yanında da olur. Oysa kabirden çıkan şeytandır. Şeytan, insanın suretine girerek, kendisinin peygamber ya da falan şeyh olduğunu söyler. Halbuki o, yalancıdır.

Bu konuda o kadar çok olay vardır ki, burada hepsini zikretmek mümkün değildir. Cahil kişi, kabirden çıkıp kendisiyle kucaklaşan ya da konuşanın, o kabirde yatan kişi ya da peygamber veya salih kişi olduğunu sanır. Ama (ilim sahibi) îmanı kuvvetli mü'min, onun şeytan olduğunu bilir. Bunun şeytan olduğu şu özelliklerle bilinir:

1 - Gören kişi samimiyetle ve doğru olarak Âyete'l-Kürsî'yi okumasıyla. Böylece görünen şahıs hemen yok olur. Veya yere gömülür. En azından görünmez olur. Eğer o kişi

gerçekten salih biriye, ya da bir melek ve mü'min bir cin ise, Âyete'l-Kürsî ona zarar vermez. O, ancak şeytanlara zarar verir. Nitekim Buhari' nin Sahîh'inde anlatıldığı şekliyle cinlerden biri, Ebû Hüreyre'ye: «Yatağına girdiğinde Âyete'l-Kürsî'yi oku. O zaman Allah'tan bir koruyucu seni korur; sabaha kadar hiçbir şeytan sana yaklaşamaz» demişti. Olayı duyan Resûlullah (s.a.v.), Ebû Hüreyre'ye «O, bir yalancı olduğu halde sana doğruyu söylemiştir» demiştir. (Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'an 3; Ahmed İbn Hanbel 423)

2 - Şeytanlardan Allah'a sığınmasıyla.

3 - Bu konudaki diğer şer'î duaları okuyarak sığınmasıyla.

Şeytanlar, peygamberlerin hayatlarında karşılına çıkar ve onlara eziyyet etmek, ibadetlerini bozmak isterlerdi. Nitekim bir defasında Peygamber (s.a.v.)'e cin gelmiş ve bir ateş aleviyle onu yakmak istemişti. Bunun üzerine Cebrail, Ebu't-Tayyah' tan rivayet edilen hadîsin ihtiva ettiği meşhur sığınma duasını getirdi. Ebu't-Tayyah diyor ki: Birisi, yaşlı ve Peygamber (s.a.v.)'i görmüş olan Abdurrahman b. Hubeyş'e sordu; Şeytanlar Resûlullah (s.a.v.) 'e komplo hazırladığında Resûlullah ne yaptı? Abdurrahman dedi ki: Şeytanlar, çukur ve vadilerden çıkıp Resûlullah'a doğru akın etmeye başladılar. Resûlullah korktu; ne yapacağını şaşırılmıştı. Bunun üzerine Cebrail geldi ve ona: «Ey Muhammed, söyle» dedi. Resûlullah: «Ne söyleyeyim?» diye sordu. Cebrail: Şöyle söyle, dedi:

«Allah'ın yaratıp çoğalttığı ve kendilerine bir düzen verdiği şeylerin şerrinden, gökten inenin ve ona tırmananın şerrinden, yerden çıkanın ve ona girenin şerrinden, gece ve gündüzün fitnelerinin şerrinden, iyilikle gelen hariç ansızın gece gelenin şerrinden, ne iyi ve ne de kötünün aşamadığı Allah'ın mükemmel kelimelerine (kanunlarına) sığınıyorum, Ya Rahman!»

Buhari ve Müslim'de Ebû Hüreyre'nin şöyle bir hadîsi mevcuttur: Peygamber Efendimiz buyurdular:

«Dün gece namazımı kesip bana kötülük etmek üzere cinden bir ifrit geldi. Fakat Cenâb-ı Hak ona karşı bana güç verdi de onu defettim. Sonra onu yakalayıp sabahleyin siz kalktığınızda bakasınız diye Mescid'in bir direğine bağlamak istedim. Ama Süleyman (a. s.)'ın: 'Rabbim beni yarığa ve bana benden sonra hiç kimseye nasip olmayacak bir hükümlanlık ver'(Sa'd 35) şeklindeki ilticasını hatırlayıp bundan vazgeçtim. Böylece Cenâb-ı Hak onu hakir ve kovulmuş bir şekilde defetti» (Buhârî, Salât 75; Müslim, Mesâcid 39).

Hz. Aîşe'den şöyle rivayet olunmuştur: Hz. Peygamber (s.a.v) namaz kılıyordu. Şeytan gelip O'na musallat oldu. Hz. Peygamber Şeytan'ı yakalayıp yere çaldı ve boğazını sıktı. Resûlullah Efendimiz buyuruyorlar :

«...o kadar ki dilinin serinliğini elimin üzerinde hissettim. Süleyman (a.s.)'ın duası olmasaydı insanların görmesi için onu bağlamak da mümkündü.»

Bu hadîsi, Nesâî tahrir etmiş olup el-Hakim'in «Sahîh»inden daha güvenilir olan «Muhtar» 'ında Ebû Abdillâh el -Makdisî'nin zikrettiği gibi, isnadı İmam Buhârî'nin şartlarını hâizdir. Ebû Said el-Hudrî' den ise şunlar rivayet edilmiştir:

«Hz. Peygamber sabah namazını kılıyordu; Ebû Said de, hemen O'nun arkasındaydı. Hz. Peygamber kıraati karıştırdı. Namazını tamamlayınca buyurdular ki :

«Benimle İblis'i bir görseydiniz! Elimi uzattım ve derhal boğazını sıktım. O kadar ki, salyasının serinliğini - baş ve işaret parmaklarını göstererek - şu iki parmağımda hissettim. Şayet kardeşim Süleyman'ın duası olmasaydı, inanın onu Mescid'in

direklerinden birine bağlardım; Medine'nin çocukları da gelip onu oyuna alırlardı. Artık kim kendisi ile kible arasına hiç kimsenin girmemesine güç yetirebilirse bunu sağlasın» (İbn Hanbel 3 / 82-83).

Bu hadîsi İmâm Ahmed «Müsned» 'inde, Ebû Dâvud «Sünen» 'inde rivayet etmiştir. Müslim'in Sahih'inde Ebü'd-Derdâ'nın şöyle dediği nakledilir: «Hz. Peygamber namaz kılmak üzere kalmıştı. O'nun şöyle dediğini işittik: 'Senden Allah'a sığınırım'. Sonra üç defa da: 'Allah'ın lânetiyle lanet sana!' dedi ve sanki bir şeyi tutarmış gibi elini uzattı. Namazını bitirince biz sorduk;

“Yâ Resûlâllah! Namazda bir şeyler söylediğini işittik; bunları daha önce senden hiç duymamıştık. Elini uzattığını da gördük? Buyurdular ki:

«Allah'ın düşmanı İblis, yüzüme çarpmak için bir ateş alevi getirdi. Ben hemen üç defa: 'Senden Allah'a sığınırım' dedim ve ekledim: 'Allah'ın tüm lânetiyle seni lanetlerim'. Bunun üzerine İblis geriledi. Sonra ben onu yakalamak istedim. Kardeşimiz Süleyman'ın ilticası olmasaydı şüphesiz İblis, Medine çocuklarının oynayacağı şekilde bağlanmış olurdu» (Müslim, Mesâcid 40).

Bütün bu rivayetlerden anlaşıldığı üzere şeytanlar, eziyet vermek, ibâdetlerini ifsâd etmek için peygamberlere bile gelip musallat olduğuna ve Cenâb-ı Hak, peygamberleri te'yid ettiği dua, zikir, ibadet ve elle cihâd gibi şekillerle bu şeytanları defettiğine göre, peygamberlerden daha aşağı seviyede olan insanlar haydi haydi şeytanlarla mübtelâdır.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz ins ve cin şeytanlarını, Cenâb-ı Hakk'ın kendisini onunla desteklediği çeşitli bilgiler ve en faziletlisi namaz ve cihâd olan amellerle zelîl kılıp reddetmiştir.

Hz. Peygamber'in hadîslerinin pek çoğu namaz ve cihâdla ilgilidir. Kini peygamberlerin yolundan giderse Allah ona, peygamberlere yardım ettiği şeyle yardım eder.

Kendileri için meşru kılınmamış bir din ihdası ile, emrolundukları ortağı bulunmayan tek Allah'a ibadeti ve ümmetine teşri buyurduğu hususlarda Resulüne uymayı bırakan, peygamberler ve sâlih kişiler hakkında aşırılık ve onlarla şirk koşma bid'atını uyduranlara gelince, işte bunları şeytanlar oyuna alır. Nitekim Cenâb-ı Hak buyurur: «Gerçek şu ki Şeytan'ın inananlar ve yalnız Rablerine güvenenler üzerinde hiç bir nüfuzu yoktur. Onun nüfuzu sâdece, onu dost edinenler ve Allah'a ortak koşanlar üzerindedir» (Nahl 99-100) .

Yine Allah Teâlâ buyurmaktadır: «Kullarım üzerinde senin (ey Şeytan) bir nüfuzun olamaz. Ancak sapıklardan sana uyanlar müstesna» (Hicr 42) .

Musallat olanın şeytan olduğunu bilmenin yollarından birisi de, böyle bir şey gören kimsenin, durumu aydınlığa kavuşturması için Rabbine dua etmesidir.

Bir başka usûl, bu görünen şahsa: «Sen falancasın öyle mi?» diye sorup ona karşı büyük yeminler vermesi, Kur'ân'da mezkûr tehdit ihtiva eden âyetleri okuyup hatırlatması ve şeytanlara zarar veren buna benzer diğer yollara başvurusudur.

Yine bu türden olmak üzere birçok kişi Kabe'nin kendisini tavaf ettiğini görür; üzerinde muazzam bir şekil bulunan büyük bir arş görür, inip çıkan birtakım varlıklar müşahade eder ve bunları melekler, bu muazzam şekli de -hâşâ Cenâb-ı Hak zanneder; oysa bu Şeytan'dır. Birçok kişinin başından böyle olaylar geçmiştir. Bunlardan bir kısmını Allah Teâlâ korumuş, onlar da görünenin Şeytan olduğunu anlamışlardır.

Abdülkadir Geylânî'nin şeytana galebesi

Şeyh Abdülkadir Geylânî'nin başından geçen meşhur olayı buna örnek verebiliriz. O

şöyle demektedir: «Bir keresinde ibâdet ediyordum. Üzerinde nur bulunan büyük bir arş gördüm. Bu nur bana seslendi:

«Ey Abdülkadir! Ben senin Rabbinim, başkalarına haram kıldıklarımı sana helâl ettim.»

Cevap verdim: “Sen, kendisinden başka ilâh olmayan Allah’sın öyle mi? Defol buradan ey Allah’ın düşmanı!

Bunun üzerine bu nur darmadağın oldu ve kopkoyu bir zulmete dönüştü. Arkasından da şöyle seslendi:

“Ey Abdülkadir, benden dinindeki fıkıhın (kavrayışın), ilmin ve ulaştığın mertebeler sayesinde kurtuldun. İnan ki, ben aynı şeyle yetmiş kişiyi saptırdım.”

Abdülkadir Geylânî’ye soruldu: “Onun şeytan olduğunu nasıl bildin? Cevap verdi:

“Bana 'Başkalarına haram kıldığımı sana helâl ettim' demesinden... Çünkü biliyordum ki, Hz. Muhammed (s.a.v.)’in şeriatı nesholunmaz ve değişmez. Bir de onun 'Ben senin Rabbinim' deyip de 'Ben, zâtımdan başka ilâh olmayan Allah’ım' diyememesinden...”

Ama böyle bir olayla karşılaşanlardan bir kısmı, görünenin bizzat Allah olduğunu sanmışlar ve uyanırken Allah’ı gördüklerine inanmışlardır. Onların dayanağı müşahade ettikleri şeylerdir. Aslında bu kimseler haber verdikleri hususlarda doğru söylemekte, fakat bunun şeytan olduğunu bilmemektedirler.

Bu durum birçok câhil âbidin başına gelmiştir. Bunlardan biri kalkıp dünyada gözü ile Allah’ı gördüğünü sanır ve bunu iddia eder. Çünkü onların birçoğu Allah sandıkları bir şey görmüştür, ama aslında o Şeytan’dır.

Birçoğu da bir peygamber, sâlih bir kul ve Hızır (a.s.) sandığı birisini görür ki, aslında bu da Şeytan’dır.

Sahih bir hadîste Hz. Peygamber’in şöyle buyurduğu rivayet edilir: «Kim rüyada beni görürse, beni gerçekten görmüştür. Çünkü Şeytan benim suretime giremez»[175].

Bu, uykuda iken rüya ile ilgili bir durumdur. Çünkü uykuda görülen rüya gerçek olabildiği gibi, Şeytan’dan da olabilir. Cenâb-ı Hak, rüyada Şeytan’ın Hz. Peygamber’in şekline girmesini engellemiştir. Uyanıklık durumuna gelince, dünya gözü ile artık O’nu kimse göremez.

Kim, görülen kişinin bizzat daha önce ölen bir kimse olduğunu sanır ve bunu iddia ederse, bunu cahilliğinden dolayı yapmaktadır. Bu sebeple de böylesi bir durum ne sahabeden, ne de güzelce onların yolunda giden tâbiûndan birisinin başına gelmemiştir. İnsan aynı anda iki ayrı yerde bulunmaz

Böyle bir şey gören - ya da gördüğünü söyleyenlere inanan bâzıları, bir kişinin aynı anda iki ayrı yerde olabileceğine inanmış, böylece de apaçık mâkul bir şeye aykırı davranmıştır.

Bunlardan bir kısmı, görüntünün, görülen şeyin cism-i lâtif olduğu veya rûhâniyeti, ya da tecessüm etmiş mânası olduğu yanılgısına kapılmakta, bunun o görülen şahsın kılığına girmiş bir cin olduğunu anlayamamaktadırlar.

Görünenin melek olduğunu sananlar da vardır. Oysa melek, bir çok bakımlardan cinden ayrılmaktadır. Bir kere cin taifesi arasında kâfir, fâsık ve câhil olanları bulunduğu gibi, mü’min olup Hz. Muhammed (s.a.v.)’in yolundan gidenleri de vardır. Bunların cin ve şeytanlar olduğunu bilmeyen bir çok kişi onlara melâike gözüyle bakmaktadır.

Yıldızlara ve bunlardan başka putlara yakaranların durumu da böyledir. Böylelerinden

birisine bir ruh gelir, adam da: «İşte bu, yıldızların rûhâniyetidir» der; bir kısmı ise bunun meleklerden olduğunu sanır. Halbuki bu, müşrikleri saptıran şeytanlar ve cinlerdendir.

Şeytanlar, arzu ettikleri şirk, fısk ve isyanı irtikâb eden kimseye yardım ederler. Bâzan açığa vurması için ona gayba dâir bir takım şeyleri haber verirler. Bâzan öldürme, hastalık verme ve benzeri şekillerle onun eziyet etmek istediği kimselere eziyet ederler.

Bâzan insanları arzuladığı kimselere çekerler. Bir başka zaman insanlardan para, yiyecek, giyecek gibi şeyler çalarak onları bu kimseye gizlice getirip verirler; o adam da bunu, evliyanın kerametlerinden sanır. Halbuki getirilen mal, çalıntıdan başka bir şey değildir.

Bazen de onu havada taşıyıp uzak bir yere götürürler. Bu kabilden olmak üzere şeytanların, arefe akşamı Mekke'ye götürüp sonra geri getirdikleri kimseler vardır. Müslümanların ifâ ettiği gibi bir hac yapmayıp ihrama girmede, telbiyede bulunmadığı, Kabe'yi tavaf etmediği, Safa ile Merve arasında sa'y yapmadığı halde, bu adam da böyle bir şeyin keramet olduğuna inanır. -Malûmdur ki bu, büyük bir sapıklıktır.

Böylelerinden, şer'î bir umre tarzında olmaksızın Kabe'yi tavaf için Mekke'ye gidenler vardır ve bunlar mîkât'a (Mekke'ye dışarıdan gelenlerin ihrama girmeleri gerekli yere) geldikleri zaman ihrama girmezler. Yine malûmdur ki, ibadet amacıyla Mekke'ye yönelen kimsenin mîkâtı ancak ihramlı olarak geçmesi mümkün ve gereklidir. Kişi Mekke'ye ticaret, bir yakınıni ziyaret veya ilim tahsili için hareket etse bile aynı şekilde mîkât'ta ihrama girmek zorundadır. Bu durumda ihrama girmek acaba vâcib midir, yoksa müstehap mı? Bu hususta âlimlerin iki ayrı meşhur görüşü vardır ki bu, hacimli bir meseledir.

Şeytan'ın dostlarına yardım yollarından birisi de sihir ve keramettir ki bu hususta başka bir bölümde genişçe durulmuştur.

Putı tapan müşriklerle hıristiyanlar veya bu ümmetin bid'at ehlinde olup bu müşriklerle benzerlik gösterenler nezdinde bu meselelere dâir uzun uzun anlatılabilecek hikâyeler vardır. Yalnız durum şu ki, peygamber olsun-olmasın bir ölüye yakaran ve ondan istiğase (medet dileme) yi âdet edinen her kişide mutlaka onun dalâlete düşmesine neden olacak böyle bir hal ortaya çıkmıştır. Meselâ yokluklarında bu sâlih kullara yalvarıp onlardan istiğasede bulunanlar, aynen onların suretinde olan ya da onların suretinde olduğunu sandıkları, «Ben falancayım» deyip kendileriyle konuşan, bâzı ihtiyaçlarını da karşılayan bizzat kendileriyle konuşan ve isteklerini yerine getiren kişi olduğuna inanmışlardır. Halbuki bu ancak şeytan ve cinlerdendir. Bâzısı, bunun bir melek olduğuna iddia eder. Ama melekler, müşriklere yardım etmez; dolayısıyla bunlar ancak onları Allah'ın yolundan saptıran şeytanlardır.

Şirk konusunda, işte bu noktada bulunanların ve başlarına benzer haller gelmiş olanların bildiği, anlatılması uzun sürecek bir çok hikâye ve olay vardır.

Cahil kimseler bu hususta iki gruba ayrılır: Bir grup böyle şeylerin tamamını inkâr eder. Diğer grup ise bunların Allah'ın veli kullarının kerametleri olduğuna inanır.

Birinci grup «Bu, hâriçte hakikati olmayan ve sadece onların nefislerinde cereyan eden bir hayalden ibarettir» demektedir. Onlar bu görüşlerini topluluktan topluluğa aktardıklarında böyle bir şeyi gören ve mevcut olarak bizzat müşahade eden veya hâriçte mevcut olarak gören kimselerin haberlerine dayalı olarak âdeta bu husus

tevatür derecesine ulaşan ve durumun kendisine, doğruluğundan şüphe etmediği kimselerin haber verdiği kişilere bakacak olursak; birinci grubun bu tutumu, işte ölünün gelip konuştuğunu müşahade eden, güvenilir haberlerle bunu kabullenen bid'at ehli ve müşriklerin dâvalarında sebat ve inat etmelerinin en büyük sebeplerinden biridir. Sonra böyle bir şeyi kabul etmeyip reddedenler, daha sonra benzer bir şeyi gözleriyle gördükleri zaman, bu durumun kendi başına geldiği kimseye itaat eder, ona boyun eğer ve onun Allah'ın velî kullarından olduğuna inanıverirler; halbuki onlar bir taraftan da bilmektedirler ki, bu kişi Allah'ın farizalarını, hattâ beş vakit namazını dahi eda etmemekte, ne Allah'ın haram kıldığı şeylerden, ne rezîletlerden, ne de zulümden sakınmamakta, aksine Cenâb-ı Hakkın :

«İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar iman edip takva üzere olanlardır» (10 Yûnus 62-63) âyetinde velî kullarını kendisiyle vasıflandırdığı, insanlar içinde îman ve takvadan en uzağı durumunu arzetmektedirler. Böylece bunlar, îman ve takva bakımından insanların en aşağısında olan bu kişilerin, Allah'ın takva sahibi velî kullarına has kerametlerden olduğuna inandıkları keşifleri ve harikulade tasarrufları bulunduğunu sanırlar.

Bunlar arasında, İslâm'dan irtidât edip yüz-geri dönenler, namaz kılmayan, hattâ peygamberlere doğru-dürüst inanmayan, onlara hakaretler edip noksanlık nispet edenler için «Allah'ın müttekî velîlerinin en büyüklerinden» diye inanç besleyenler vardır.

Bunlardan bir kısmı da şaşkın, mütereddit, şüpheli, endişeli bir durumda kalmıştır; küfre doğru bir adım ilerler, sonra diğer adımını İslâm'a doğru atar-, ama çoğu zaman küfre, îmandan daha yakın durumdadır.

Bunun sebebi, aslında onların velilik şartlarına hiç de uymayan şeyleri bu hususta delil kabul etmelerindendir. Oysa kâfirler, müşrikler, sihirbazlar ve kâhinlerin yanında onlara bunun kat kat fazlasını yapan şeytanlar vardır. Nitekim Cenâb-ı Hak buyurur: «Size haber vereyim mi, şeytanlar kimler üzerine inerler? Onlar her günahkâr yalancının üzerine inerler» (26 Şuarâ 221-222).

Cenâb-ı Hakk'ın Resulü yoluyla gönderdiği emir ve nehiylerden uzaklaştıkları için bunlarda mutlaka yalan, şeriata muhalefet, günâh ve bühtan bulunacaktır. Ve bu şeytanî haller, onların sapıklığının, şirkinin, bid'at ve cehaletlerinin, küfürlerinin bir sonucu olup, bu haller dahi bu hususun işaret ve belirtileridir.

Sapık ve cahil biriye, bu hallerin, onların îmanlarının ve Allah'ın velî kulları oluşlarının bir sonucu olduğunu sanırlar. Bu zan, bu câhil kişinin Allah'ın velîleri ile Şeytan'ın dostlarını ayırdedecek sağlam bir kıstasa sahip olmayışından ve velilik konusunda delil kabul ettiği bu hallerin İslâm'a müntesip olanlardan daha ziyâde müşriklerden olsun, ehli kitaptan olsun kâfirler için geçerli olduğunu bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Delil, medlulü (işaret ettiği şeyi) gerektirir ve ona mahsustur, medlulü olmaksızın delil bulunmaz; bu haller kâfirlerde, müşriklerde ve ehl-i kitap'ta da bulunduğu ve değil velilik, imanı daha gerektirmeyip, buna mahsus olmadığına göre veliliğin delili olması mümkün değildir.

Bid'at olan dualar

İslâm alimleri ve din imamları, meşru duaları zikretmişler ve bid'at olan dualara iltifat etmemişlerdir. Buna riayet etmek lâzımdır. Bid'at olan dualar üç şekilde yapılmaktadır: Birincisi: «Ey efendim! Bana yardım et», «Sana sığınyor, senden yardım istiyorum», «Düşmanlarıma karşı bana yardım et!» gibi sözlerle (yakarışlarla), ölü ya da gaip,

Allah'tan başka bir kimseden istemek ve dua etmek. Kendisinden istenilen kişi ister peygamber, ister salih bir kimse, isterse başka biri olsun, böylesi bir dua Allah'a şirk koştur. Bu şekilde, yaratıklardan yardım isteyen kişinin hacetinin tamamını veya bir kısmını şeytan bazan yerine getirebilir ve kişinin meded beklediği zatın kılığında ona görünür; o kimse de bunu, yardım istediği (istiğasede bulunduğu) şahsın kerameti zanneder. Halbuki o, Allah'a şirk koşturduğu için kendisine musallat olan ve onu sapıklığa düşüren şeytandır. Şeytan, putların ve sar'âlıların içinden de hitap eder. Böylesi olaylar, eskiden de, günümüzde de çok meydana gelmiştir. Bu olaylardan bir tanesini biliyorum ki, anlatsam uzun sürer. Şöyle ki, bir topluluk, benden veya bir başkasından yardım istemiş (istiğase etmiş), derken bir şahıs benim veya diğer kişinin suretinde gelip onların isteklerini yerine getirmiş, onlar da bunu, benimle veya diğer kimseyle yaptıkları istiğasenin bereketi zannetmişler! Halbuki o, kendilerini saptıran ve sapıtan şeytandır. Bu şekildeki dua, eski çağlarda putlara tapma ve Allah'la beraber ortaklar edinme şeklinde yapılan şeyin (şirkin) esasıdır. Bu, neûzü billâh Allah'a şirk koştur. Bundan daha beteri, «Ey efendim! Bana mağfiret et ve benim tevbemi kabul et» diyerek Allah'tan başkasına dua etmektir ki, şirke düşmüş cahillerden bir bölümü böyle yapar.

Daha kötüsü ise, ölünün kabrine secde etmek, kabre doğru dönerek namaz kılmak ve bu namazı, kıbleye yönelerek kılmak namazdan daha efdal görmektir. Hattâ, bu kimselerin bazıları der ki: «Burası havassın kıblesidir; Kabe ise avamın!»

Bundan daha kötüsü de, ölünün kabrini ziyaret maksadıyla yolculuk yapmayı, hac türünden bir ibadet saymaları, hatta, «Kabire birkaç kez gitmek, bir hac yapmaya denktir» demeleridir. Bunların aşırıları şöyle derler: «Orayı bir kez ziyaret, Kabe'yi birkaç defa ziyaretten efdaldır». Daha buna benzer şeyler söylerler. Bu, kabir sahibini Allah'a eş tutmaktır, şirktir. Birçok kimse de ne yazık ki bu tür şirkin bir kısmına düşmektedir...

İkincisi: Meşru olmayan duaların ikincisi, peygamber ve sâlihlerden, ölmüş veya gaip (uzakta) birine: «Benim -veya bizim-için Allah'a dua et», yahut hristiyanların Hz. Meryem'e dedikleri gibi, «bizim için Allah'tan iste» gibi sözlerle dua etmeleridir ki, bunun caiz olmadığına hiçbir âlimin şüphesi yoktur ve bu ümmetin selefinden hiçbir tarafından yapılmamış bid'atlardandır. Fakat, kabir ehline selâm vermek ve onlara hitabetmek caizdir. Nitekim Peygamber (s.a.v.), ashabına, kabirleri ziyaret ettikleri zaman şöyle demelerini Öğretmişti:

«Esselâmü aleyküm, ey bu diyarın mümin ve müslüman ehli! Biz de inşâallah size ulaşacağız. Bizi ve sizi Allah bağışlasın. Allah'tan, bizim ve sizin için af ve afiyet dilerim. Allahım, onların ecirlerinden bizi mahrum etme ve onların ardından bizleri fitneye düşürme. Bizi ve onları bağışla» (Nesei, Cenâiz 103; Müslim, Cenâiz 102-104; İbn Mâce, Cenâiz 36).

...Tevesşül konusunda, yaratıkların en şerefli, onların Allah yanında en değerlisi, Âdemoğullarının efendisi, resul ve nebilerin sonuncusu, öncekilerin ve sonrakilerin en üstünü, en yüce şefaatçi, ilâhi katta en büyük mevki sahibi Hz. Peygamber (s.a.v.) hakkında Allah ve Resûl'ünce emredilen ve nehyedilen hususlar bu olunca, diğer peygamber ve sâlihlerle hiç ortak koşulamayacağı, kabirleri tapınılan birer put haline getirilemeyeceği, ne hayatlarında, ne de ölümlerinden sonra Allah'ı bırakıp kendilerine yakarlamayacağı artık iyice anlaşılabilir oldu.

Bir kimsenin, «ey efendim, bana yardım et», «beni koru», «ben sana emanetim» gibi

sözlerle, ölü veya gaip (uzakta bulunan) şeyhlerden herhangi biriyle istiğasede bulunması (yardım istemesi) caiz değildir. Bütün bunlar, Allah ve Resulünün haram kıldığı birer şirkdir. Bunların haram oluşu, İslâm dininde bilinmesi zarurî olan hususlardandır. Gaip ve ölümlerden kabirleri başında, veya başka yerlerde yardım isteyen bu kimseler, bu durumlarıyla puta tapanlar gibi oldukları için, şeytan puta tapanları sapıttığı ve yanılttığı gibi bunları da yanıltıp sapıklığa düşürür. Şeytanlar, kendisinden yardım istenen kimseler kılığında gözükmek, keşif ve keramet taktığı yapar ve onlara seslenirler. Nitekim, şeytanlar kâhinlere de hitap ederler. Bunların bir kısmı doğru çıkar. Fakat bu söylediklerinde mutlaka yalan bulunur. Hattâ yalanı doğrusundan daha fazladır. Bazan şeytanlar, onların bir kısım ihtiyaçlarını yerine getirir ve korktukları bazı şeylerden onları korurlar. O zaman o kimseler, şeyh gaipten gelerek bu işi yaptı veya Allah (c.c.) onun suretinde bir melek gönderdi ve bu işi melek yaptı sanırlar. Onlar: «Bu, şeyhin sırrı (ruhu) ve halidir» derler. Halbuki o, şeyhi ortak koşan ve kendisinden yardım isteyen kişiyi sapıtmak için şeyh suretinde gelen şeytandır. Nitekim, şeytanlar putlara girerek puta tapanlara hitap eder ve onların bir kısım isteklerini yerine getirirler. Müşrik arapların putlarında böyle şeyler olurdu. Bugün de, putperest Türk Hintli ve diğer kavimler arasında bunlar vardır. Benimle ve başka biriyle gıyabımızda istiğasede bulunan bazı cemaatlerin bu tür olaylara şahit olduklarını biliyorum. Ben veya medet istedikleri öteki şahıs, havadan gelerek onları kurtarmışız. Olayı bana anlattıklarında, bunun, bizim suretimize girmiş şeytanlar olduğu anlaşıldı, istiğasede bulundukları şeyhin kerameti sansınlar, gaip ve ölümlerden medet umma azimleri kuvvetlensin diye, işte bu şeytanlar, istiğase yapılan şeyhlerin suretinde görünürler. Müşriklerin ve puta tapanların şirk koşmalarının en büyük sebebi budur. Alâmis dedikleri şeyhlerinden yardım isteyen Hristiyan istiğasecilerin durumu da. aynıdır. Onlar da, istiğase yaptıkları Hristiyan din büyüğünün suretinde gelen şeytanı görürler ve o, bazı ihtiyaçlarını yerine getirir.

Ölmüş bulunan sâlihlerle peygamberler, şeyhler ve ehl-i beyt'le istiğase yapan bu kimseler, bu kabil bazı hâdiselerin cereyan etmesini veya bunların anlatılmasını gaye haline getirmişlerdir. Bu şeylerin, yaptıkları bu amel sebebiyle meydana gelen harikulade birer hal ve keramet olduğunu sanırlar. Bu kimselerden öyleleri vardır ki, şirk koştukları ve istiğasede bulundukları şeyhlerin kabirlerine varırlar; kendilerine havadan yiyecek, nafaka, silâh gibi istedikleri şeyler iner ve onlar da bunu, şeyhin kerameti zannederler. Halbuki bütün bunlar, şeytanların yaptıkları işlerdir. Putlara tapılmasının en büyük sebebi işte bu tür olaylardır.

Halîl İbrahim (a.s.) demiştir ki: «Rabbim! Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut. Rabbim, doğrusu onlar, insanlardan birçoğunu sapıttı» .(İbrahim 35-36)

Nuh (a.s.) da böyle demişti. Bilindiği üzere, taş, birçok insanı durup dururken değil, ancak bir nedenle sapıklığa düşürür. Puta tapan hiç kimse, putların gökleri ve yeri yarattığına inanmıyordu. Fakat bunları şefaatçiler ve aracılar ediniyorlardı. Bunun da bazı nedenleri vardır:

Bazıları putlarını peygamberler ve sâlihlerin suretinde, bazıları yıldızlar, güneş ve ay şeklinde yontmuşlar; bazıları cinler için, bazıları da melekler için putlar yapmışlardı. Kendi maksatlarına göre, mabutları melâike, enbiyâ, sâlihler, güneş ve aydı. Ama işin hakikatında şeytanlara tapıyorlardı. Kendilerine insanlar tarafından ibadet edilmesini gaye edinenler ve onları kendilerine tapmaya sevkeden hâdiseleri gösterenler şeytanlardır. Nitekim Cenâb-ı Hak şöyle buyurmuştur:

«O gün hepsini (mahşerde) toplayacak ve meleklerle soracak: 'Bunlar size mi tapıyorlardı?' Melekler: 'Seni tenzih ederiz; bizim velimiz onlar değil sensin. Onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanıyordu' diyecekler» (Sebe' 40-41) . İbadet eden (tapan) kişi, şeytanlara tapmayı helâl görmeyen biriye, (cinler) ona peygamber, sâlih ve meleklerle tapmakta olduğu duygu ve sanısını verirler. Yok eğer cinlere tapmayı haram saymayan biriye, o vakit de, kendilerinin cin olduklarını bildirirler.

Bazan, insan suretinde gözüken şeytan, kişiden, kendisine secde etmesini veya kötülük işlemesini veya ölü hayvan eti yeyip şarap içmesini veya kendilerine meyte (ölü hayvan) sunmasını (kurban etmesini) ister. Çoğu bunu bilmezler; aksine bu konuşan varlığın meleklerden veya gayb erleri (ricâlül-gayb) denilen cinlerden kimseler olduğunu zannederler. Gayb erlerinin, insanların gözlerinden gizlenen evliyâullah olduğunu sanırlar. Halbuki bunlar, insan kılığında veya daha başka şekillerde gözüken cinlerdir. Allah Teâlâ buyurmuştur ki :

«İnsanlardan birtakım kimseler, cinlerden birtakım kimselere sığınırldı da, bu onların günah ve azgınlıklarını artırırldı» (Cin 6) .

O gün bir kimse, içinde bulunan şeylerden korktuğu bir vadiye indiğinde «bu vadideki (cinlerin) kötülerinden, buranın büyüğüne sığınırım» derdi. İnsanlar bu şekilde cinlere sığınırldı. Bu ise, cinlerin günah ve tuğyanlarının artmasına sebep olurdu. Cinler, «insanoğlu bize sığınıyor» derlerdi.

Ne olduğu anlaşılmayan rukye ve cin çağırımlar da böyledir. Bu okuntular, cinlerden bazılarının isimlerini ihtiva eder. O isimler çağırılır; kendilerinden yardım istenir ve onların büyük tanıdıkları kimselerle, kendilerine karşı yemin edilir. Bu sebeple de, şeytanlar o cincilere bazı işlerde boyun eğer ve itaat ederler. Bu, sihir ve şirkin bir türüdür. Cenâb-ı Hak buyurur ki:

«Onlar, şeytanların Süleyman'ın hükümranlığı üzerine okudukları (sihire) tâbi oldular. Süleyman kâfir değildi. Ama şeytanlar, İnsanlara sihiri ve Bâbil'deki iki meleğe Hârut ve Mârufa indirilen şeyleri öğreterek kâfir oldular. Halbuki o iki melek, 'biz bir imtihanız; sakın küfre düşme' demedikçe, kimseye o şeyleri öğretmiyorlardı. Onlar, Hârut ve Mâruftan, karı-kocayı birbirinden ayıracakları şeyleri öğreniyorlardı. Gerçi onlar, Allah'ın izni olmadan, kimseye zarar veremezler. Onlar, kendilerine zarar verecek ama fayda vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı. Aslında şunu kesinlikle biliyorlardı ki, kim onları satın alır (öğrenir)se âhirette hiç nasibi olmayacaktır. Kendilerini feda ederek satın aldıkları bu şeyler ne kötü idi; bir bilselerdi!» (Bakara 102) .

Bu kimselerden birçoğu havada uçar; şeytanlar onları havada taşırlar, Mekke'ye ve başka yerlere götürürler. Böyle olmasına rağmen onlar, namazı ve Allah ve Resûlünün farz kıldığı diğer dînî esasları inkâr eden ve haramları helâl sayan zındıklardır.

Şeytanlar böyleleriyle, bu kimselerde bulunan küfür, fısk ve isyankârlıktan dolayı arkadaş olurlar. Öyle ki bunlar, Allah'a ve Resûlü'ne iman edip tevbe edince, Allah ve Resûlü'ne itaate başlayınca, şeytanlar bunları bırakırlar; bu şeytanî hal, te'sir ve haberler onlardan gider. Ben bunlardan Şam, Mısır, Hicaz ve Yemen'de çok sayıda adam tanıyorum. Cezire, Irak, Horasan ve Anadolu'da ise daha çoktur. Kitab Ehli ve müşrik kâfirlerin ülkelerinde ise pek çoktur.

Sebebi küfür, fısk ve isyan olan bu şeytanî haller, ancak bu sebepler kuvvetlendiği ölçüde meydana gelir. Dolayısıyla, iman ve tevhid akidesi kuvvetlendiği, iman ve hak ile bâtili ayırma nuru, nübüvvet ve risâletin te'sirleri güçlendiği ölçüde de zayıflar

gider. Küfür, fık ve isyan kuvvetlendikçe bu şeytanî haller de kuvvetlenir. Bir şahısta, kendisini hem imanca, hem de nifakça besleyen özellikler bulunsa, o kimsede de hem bu, hem öteki haller bulunur.

İslâm'a girmemiş Türk, Hint, Çin'li ve benzeri müşrik kavimlerin Bahsi, Tuyanî ve Buda denilen müşrik şeyh ve âlimlerinde, bu tür şeytani haller çok daha fazladır. Meselâ bunlardan biri, havaya çıkar ve onlara, bilinmeyen (gaybî) şeylerden bahseder. Çaldığı def havada yürür. İçlerinden biri onların yolundan çıktığında kafasına bir tokat yer fakat vuran görülmez. İçtikleri kap üzerlerinde dolaşır; fakat taşıyanı görmezler.

Bunlardan biri, eğleştiği yerde kendine misafir olanları ağırlar ve onlara çeşit çeşit yiyecekler getirir. Bunları ona şeytanlar, yakın bir şehirden veya daha başka kentlerden çalar getirirler. Bu tür olaylar, Türk ve benzeri müslüman olmamış müşrik veya imanı noksan kimselerde çokça görülür. Tatarlarda, bunların çok çeşitleri vardır.

İslâm'a girip de, tevhide ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ittibayı tam gerçekleştiremeyip, uzaktaki (gaip) şeyhlere yakaran (dua eden) ve onlardan yardım isteyen kimselerde ise bu tür şeytanî haller, şeytanları hoşnud ettikleri ölçüde tezahür eder. Bunlardan, bir tür cehaletle karışık din ve ibadet hayatı olanlar vardır. İşte bunların içinden bazıları, (şeytanlar tarafından) taşınarak Arafat'a götürülür; mîkata geldiğinde ihrama girmeden, Müzdelife'de gecelemeden ve ifaza tavafı yapmadan hacılarla beraber Arafat'ta vakfe yaparlar. O kimse zanneder ki, bu, kendisinin sâlih bir ameli ve evliya kerametlerinden büyük bir keramettir. Bunun, şeytanın kendisiyle oynaması olduğunu bilmez.

Böyle bir hac, müslümanların ittifakıyla caiz ve meşru değildir. Bunun bir ibadet ve evliyâullahın kerameti olduğunu sanan kimse, sapık ve cahildir.

Bunun içindir ki, peygamberlerden (a.s.) ve Sahabeden (r.a.) hiçbirisi, cinlere böyle birşeyi yaptırmamıştır. Çünkü onların derece ve seciyeleri, bu gibi hallere tenezzül etmekten yücedir.

Bu adamlardan biri, beraberinde bir grupla (şeytanların omuzunda) İskenderiye'den Arafat'a gelmiş. Meleklerin inerek hacıların isimlerini yazdıklarını görünce, «beni de yazdınız mı?» diye sormuş. Melekler: «Sen», demişler, «bu insanların haccettikleri gibi haccetmedin. Ne yoruldun, ne ihrama girdin! Dolayısıyla, insanların hacdan kazandıkları sevap sana yoktur».

Meşâyih'ten birine, bunlardan bir grup, kendileriyle birlikte havadan hacca gitmesini söyleyince, şeyh onlara şöyle demiş:

“Bununla, farz olan hac vazifesini yerine getirmiş olmazsınız. Çünkü siz, Allah ve Resûlün'nün emrettiği gibi hac yapmadınız.

İslâm Dîni, şu iki esasa dayanır:

- 1 - Ancak Allah'a ibadet etmek ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmamak,
- 2 - Cenâb-ı Hakk'a, Peygamber (s.a.v.)'in diliyle teşri kıldığı şekilde ibadet etmek.

İşte bu iki esas: «Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına şehadet ederim. Yine, Muhammed'in O'nun (kulu ve Resulü olduğuna şehadet ederim» şeklindeki sözümüzün hakikatidir.

İlâh; ibadet etme, yardım isteme, sevip sayma, korkma ve ümit etme, ululama ve hürmet etme bakımından, kalblerin kendisine sığındığı zâttır. Allah (c.c.)'a ait olan bu hakka O'ndan başka hiç kimse ortak değildir.

Binaenaleyh, Allah'tan başka hiç kimseye ibadet, dua ve itat edilmez ve O'ndan başka kimseye umut bağlanmaz.

H. Peygamber (s.a.v.), Allah Teâlâ'nın emir ve yasaklarını, helâl ve haramlarını tebliğ

eden elçisidir. Dolayısıyla, helâl O'nun (s.a.v.) helâl kıldığı, haram O'nun haram kıldığı ve din de O'nun teşri kıldığıdır. Hz. Peygamber (s.a.v.), Allah'ın (c.c.) emir ve nehiyelerini, ceza ve mükâfatını, helâl ve haramlarını, O'nun kendisine ulaşan diğer sözlerini tebliğde insanlarla Allah arasında bir aracıdır.

Duaya icabet, belâ ve musibeti kaldırma, doğru yolu gösterme, zengin ve müstağni kılma gibi hususlara gelince, Allah Teâlâ kulların sözlerini duyar, nerede olduklarını görür, fısıltı ve sırlarını bilir. O Sübhân, nimetleri indirmeye, sıkıntı, zarar ve hastalıkları gidermeye kadirdir. Bunları yaparken, kullarının durumlarını kendisine bildirecek veya onların ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olacak hiç kimseye muhtaç değildir.

Bunların meydana gelmesine sebep, yalnızca, Allah'ın bu şeyleri yaratması ve müyesser kılmasıdır. O (c.c.), sebepler sebebidir. Doğmamış, doğurmamıştır. Hiçbir dengi ve benzeri yoktur. Herkes O'na muhtaç, O hiçbir şeye muhtaç değildir; tektir.

«Göklerde ve yerde olanlar, O'ndan isterler. Her gün (her an) yeni bir iştedir O» (Rahman 29).

Göktekiler de, yerdekiler de O'ndan isterler. Birinin sözünü duyması, diğer birininkini duymasına engel değildir O Sübhân'ın Kulların ayrı ayrı olan dilleri ve sesleri O'nu yanıltmaz. İhtiyaçların çeşitliliğine ve dillerin farklılığına rağmen O (c.c.), birbirine karışmış bütün sesleri işitir, isteyenlerin ısrarla istemeleri O'nu sıkırmaz; aksine duada ısrarı sever.

Sahabe (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)'den dinî hükümleri sorduklarında O (c.c.), Resulüne cevap vermesini emretmiştir. Nitekim buyurmuştur:

«Sana hilâllerden soruyorlar. De ki: 'Onlar, insanlar ve hac için vakitlerdir'» (Bakara 189).

«Neyi infak edeceklerini sana soruyorlar. De ki: Fazla olanı» (Bakara 219) .

«Sana, haram ayda savaşı soruyorlar. De ki: Onda savaş büyük bir günahdır» (Bakara 217).

Ve daha nice sorular...Hz. Peygamber'e Allah'ı sormuşlardı. Cevaben O (c.c.) buyurdu ki:

«Kullarım, sana beni sorduklarında: Ben muhakkak ki yakınım; bana dua ettiğinde, dua edenin duasına icabet ederim» (Bakara 186).

Görülüyor ki, Cenâb-ı Hak burada: «De ki» demiyor; doğrudan; «Ben yakınım, dua edenin duasına icabet ederim» buyuruyor.

Dua ve zikrederlerken seslerini yükseltmişlerdi de, Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştu:

«Ey insanlar! Kendinize gelin! Çünkü siz bir sağırı veya uzaktaki birini çağırıyor, ancak, herşeyi işiten ve çok yakın bulunan birine dua ediyorsunuz. Sizin kendisine dua ettiğiniz, size bineğinizin boynundan daha yakındır» (Buhârî, Cihad 131, Deavât 51, Tevhid 9; Ebû Dâvud, Vitr 26; İbn Hanbel IV, 394. 402, 418).

Resûlullah (s.a.v.) buyurmuştur ki: «Sizden biriniz namaza kalktığında, yüzü tarafına (kıbleye karşı) tükürmesin. Çünkü yüzü cihetinde Allah vardır. Sağ tarafına da tükürmesin; çünkü sağında da melek vardır. Tükürecekse, sol tarafına ya da ayakları altına tükürsün» (Buhârî, Salât 33, 38; Müslim, Zühd 74; Muvatta', Kible. 4; Hanbel II, 32, 66)

O Sübhân, göklerin üstünde, Arş'ının üzerinde, yaratıklarından ayrıdır. Ne yaratıklarında O'nun zâtından birşey vardır; ne de zâtında, yaratıklarından birşey! O Sübhân, ne Arş'a,

ne de diğer yaratıklara muhtaç değildir.. O'nun, yaratıklarından hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Aksine, kudretiyle, Arş'ı da, Arş'ı taşıyan (melekleri) de ayakta tutan O'dur. Allah Teâlâ, âlemi, tabakalar halinde kılmıştır. Âlemin üstünü altına muhtaç etmemiştir. Binâenaleyh sema havaya, hava da yeryüzüne muhtaç değildir. En Yüce (Aliyyülâlâ) olan O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi (sahibi) dir. Bizzat kendisi, bunu şöyle anlatmıştır;

«Onlar Allah'ı hakkıyla bilemediler. Hâlbuki kıyamet günü yer toptan O'nun avucundadır ve gökler de sağ elinde dürüldür. Onların koştukları ortaklardan münezzehtir» (Zümer 67).

Taşınma veya buna benzer bir başka şeye, zerre kadar muhtaç olmaktan yüce, müstağni ve büyüktür. Kendisinden başka herşeyin O'na muhtaç olduğu, O'nunsa hiçbir şeye muhtaç olmadığı, hiçbir eşi ve dengi bulunmayan, doğmamış ve doğurmamış bir tek ve samed'dir.

KABİRLER ÜZERİNE BİNA SÜNNETE MUHALİFTİR

Cabir Bin Abdullah radiyallahu anh'den; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, mezarlar üzerine bina yapılmasını yasaklamıştır.”[176]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ali Bin Ebu Talib radiyallahu anh'ı Yemen'e hiçbir put bırakmadan hepsini yok etmek ve yüksek olan her kabri yerle bir etmek için göndermişti.[177]

“Allah'ın laneti yahudiler ve hristiyanlar üzerine olsun. Çünkü onlar Peygamberlerinin mezarlarını mescid edinmişlerdir.”[178]

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah'ım! Benim mezarımı tapınılan bir put olmasına meydan verme”[179] diye dua etmiştir.

İbni Abbas radiyallahu anhuma dedi ki; “Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem, mezarları ziyaret eden kadınları, oraların üzerine mescid inşa edenleri ve kandil yakanları lanetlemiştir.”[180]

Kabirler üzerine mermer ve benzeri şeyler yapıp da kişilerin birbirlerine karşı iftihar etmeleri, (süslemeleri) övünüp böbürlenmeleri mekruhtur. Çünkü bunlar, ölülerine tazim etmek için cahiliyyedekilerin mantık dışı işlerindendir.[181]

Kabre ancak bilinmesi için işaret konulabilir. Nitekim hasen bir rivayette Enes radiyallahu anh der ki; “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Osman Bin Ma'zun radiyallahu anh'ın kabrine alamet olması için büyük bir taş dikti.”[182]

Peygamberler ve salih zatların kabirlerinin türbe yapılmasında, orada yatan zata

faydası yoktur, kubbe yapılması mekruh ve bid'at görülmüştür. Sünnet olan, ancak tanınabilmesi için büyükçe bir taş dahi olsa bir alamet koymak, toprağını deve hörgücü gibi yerden bir karış yüksek yapmaktır.[183] Kabir taşına sadece mevtanın ismi yazılabilir.

Uymak için Allah ve Rasulü'nün yolundan daha güzel bir yol yoktur. Firuzabadi der ki; “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında kabirleri yükseltmezler, üzerine kiremitten, alçı taşından, taştan ve başka şeylerden türbe olarak bina inşa etmezler, kabirlerin üzerine ne bir örtü, ne bir kubbe bina etmezlerdi. Bunların hepsi çirkin ve bid'attir.”[184]

KABR-İ ŞERİFİ ZİYARETİN FAZİLETİ

Ebul Kasım el Cürcani, Tarihu Cürcan'da rivayet ediyor;

حدثنا السعدي محمد بن الله ع بد حدثنا ال صاب وذي الله ع بد أبي الواعظ عمار بن يحيى حدثنا ع بد بن سالم عن واسع بن محمد عن معمر أخ برنأ الرزاق ع بد حدثنا بمكة الجرجاني ع ثمان بن سعيد سعدى حدثني ي قول ف بورال ك تاب في محمد بن الله ع بد الدن يا أبي بن وروى أبي يه عن عمر بن الله يزيد بن سليمان المثنى أبو وأخ برنأ في ديك أبي بن إسماعيل بن محمد حدثنا الجرجاني ع ثمان بن كنت محمد بن باب الأمدية زارني من قال وسلم عليه الله صلى الله رسول أن ملاك بن أنس عن الكعبى القيلة يوم وشهدا شديعا له

Yahya Bin Ammar el Vaiz Ebu Abdullah es Sabuni - Abdullah Bin Muhammed es Sa'di - Said Bin Osman el Cürcani - Abdurrezzak - Ma'mer - Muhammed Bin Vasi - Salim Bin Abdullah Bin Ömer - babası İbni Ömer radiyallahu anh senedi ile ve İbni Ebid Dünya Kitabul Kubur'da; Said Bin Osman el Cürcani - Muhammed Bin İsmail Bin Ebi Füdeyk - Ebul Müsenna Süleyman Bin Yezid el Ka'bi - Enes Bin Malik radiyallahu anh'den merfuan senedi ile rivayet ediyorlar;

“Kim sırf beni ziyaret için Medine'ye gelirse, ben de onun için kıyamet gününde şahid ve şefaathçi olurum.”[185]

Birinci isnadın Abdurrezzak'a kadar ravileri meçhuldür. İkinci isnaddaki Süleyman Bin Yezid el Ka'bi hakkında Ebu Hatem; “münker, kavi değil” demiş[186], İbni Hibban onu tevsik etmiştir.[187] Tirmizi onun hadisini hasen görmüştür.[188] Bu hadis hakkında İmam Suyuti ve Zehebi hasen hükmü vermiştir.[189] Halbuki Zehebi, el Ka'bi hakkında “metruk” diyenlerdendir. Münavi, hadisin zayıf olduğunu belirtmiştir. Hafız İraki ise, İbnus Seken'in bu hadisi sahih olarak değerlendirdiğini nakleder. Ancak hadisin ne sahih olduğunu ne de hasen olduğunu söylemeye yol yoktur. Cidden zayıftır.

ي قول أدركت من بعض سمعت قال في ديك أبي بن حدثني الجرجاني ع ثمان بن سعيد وحدثني قال

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KABRİ ŞERİFİNİ ZİYARET HAYATINDA ZİYARET GİBİ MİDİR?

İbni Ömer Radıyallahu anıh'den merfuan; "Kim hacceder ve ben öldükten sonra kabrimi ziyaret ederse, beni sağ iken ziyaret etmiş gibi olur." [196]

Rivayet, Hafs Bin Ebu Davud Süleyman el Kari tariki ile gelmiştir. Heysemi der ki; "Taberani bunu Mu'cemus Sağır ve Mu'cemul Evsat'ta hakkında bilgi sahibi olamadığım Aişe Binti Yunus tarikiyle rivayet etti. Mu'cemül Kebir ve Evsat'ta benzerini Hafs Bin Ebu Davud tariki ile rivayet etti. Ahmed, onu tevsik etti, imamlardan bir cemaat ise zayıf saydı."

Suyuti; zayıf dedi. Elbani Hafs'tan sonra Leys Bin Ebi Süleym'in de zayıf olduğunu söyleyerek hadisin mevzu olduğunu söylemiştir.

Beyhaki, bu rivayette Hafs Bin Süleyman'ın teferrüd ettiğini, onun zayıf olduğunu söylemiştir. [197]

Buhari, Leys'in hadisi ile istiḥadda bulunmuş, Müslim ondan makrunen rivayet etmiş, hadis imamları tarafından Leys hakkında; "saduk" ve "güvenilir" hükmü verilmiştir. İhtilata uğradıktan sonra rivayetleri terk edilmiştir. [198] Ahmed Muhammed Şakir, Leys Bin Ebi Süleym hakkındaki cerhin kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. Hadis zayıftır. Müsnedi Ebu Hanife'de, Nafi tariki ile İbnu Ömer radıyallahu anhum'a'dan rivayet ediliyor; "Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in kabrini şu şekilde ziyaret etmek sünnettir; Kible cihetinden kabri şerife, sırtını kibleye, yüzünü kabre dönerek; "Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerine olsun ey Nebi!" Demek sünnettir." [199] Lakin bu rivayetin geçtiği yer olan Müsned, Ebu Hanife'ye ait değildir.

KABİR EHLİNİN ZİYARETÇİYİ TANIMASI

İbni Ebid Dünya Kitabul Kubur'da Aişe radıyallahu anha'dan merfuan rivayet ediyor; "Kim bir dostunun kabrini ziyaret edip ona selam vererek yanında otursa, o kabirden selamını alır ve yanından kalkıncaya kadar ona arkadaşlık eder" [200]

Hafız İraki ve Münavi derler ki; "İsnadındaki Abdullah Bin Sem'an'ın haline vakıf olamadım.

Zübeydi, Abdullah Bin Seman'ın güvenilir olduğunu söyler. [201] Şu var ki bu, eğer Abdullah Bin Ziyad Bin Sem'an ise, o metruktur. Sadece Buhari onun hakkında sükût etmiş [202], Kitabul İtk'ta bir hadisini yazmış [203], İbni Adiy de; "salih hadisleri vardır" demiştir. [204]

Aişe radiyallahu anha'dan gelen rivayetin isnadında; Yahya Bin Yeman vardır. Elbani onun hakkında zayıf demiştir.

Yahya Bin Yeman Müslim ricalindendir. Zehebi onun hakkında; el Muğni'de; "Meşhur saduk", Men Tekelleme Fih'te; "Salihul hadis" ve Tezkiratul Huffaz'da; "Hafız, saduk, Buhari seviyesinde muhaddisler onun hadisini yazdı", İbnu Ebi Hatem; "mahallus sıdk", Veki; "Arkadaşlarımız içinde hadisleri en iyi ezberleyenidir", Yahya Bin Main, bir seferinde; "leyse bihi be's", bir seferinde; "güvenilir", İbni Hibban, el-İcli, İbnu Şahin ve Osman Bin Ebi Şeybe; "güvenilir, saduk" demişler, İbnül Medini de onun saduk olduğunu söylemiştir.[205]

İbni Abdilberr'in el İstizkar'da geçen rivayetindeki isnad ve hadis şudur;

قال الأول رب يع في وثلاث مائة تسعين سنة عليه مني قراءة محمد بن عبد الله ع بد أب وأخ برنا وثلاث وأرب ع بين اثنتين سنة شوال في بمصر داره في المسد تمللي الريان بنت فاطمة علينا أملت الأوزاعي عن بكر بن بشر حدثنا قال الشافعي صاحب المؤذن سليمان بن الربيع حدثنا قالت مئة كان المؤمن أخيه بكر بن مر أحد من ما الله رسول قال قال عباس بن عمر بن عبد الله عن عطاء عن السلام عليه ورد عرفه إلا عليه سلم الدنيافي يعرفه

"Herhangi bir kimse hayattayken tanıdığı mü'min kardeşinin mezarının yanından geçerken, eğer ona selam verirse, o da onu tanır ve verdiği selamı alır"[206]

Münavi, İraki'den naklen Abdülhak el İşbili'nin el Akibe'de sahih olduğuna hükmettiğini[207] söyler. Lakin elimizdeki el Akibe nüshalarında böyle bir hüküm yoktur. Şevkani de, Ebu Hüreyre ve İbni Abbas radiyallahu anhum hadislerinin sahih olduğunu söyler. İbni Teymiye'nin de görüşü sahih olduğu yönündedir.

Ancak, bu isnadda Ebu Abdullah Ubeyd bin Muhammed ve Fatıma bintur Reyhan meçhuldür.

Beyhaki, İbni Ebid Dünya - Muhammed Bin Kudame el Cevheri - Maan Bin İsa el Kazzaz - Hişam Bin Sa'd - Zeyd Bin Eslem - Ebu Hüreyre senedi ile; "Kişi tanıdığı birinin kabrine uğrayıp selam verirse, o da onu tanır ve selamını alır. Eğer tanımazsa yine selamını cevaplar." [208]

İsnaddaki Muhammed Bin Kudame el Cevheri hakkında Ebu Davud zayıf demiştir.[209] Darekutni onu güvenilir saymış[210], İbnu Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil'de cerhetmeden zikretmiş[211], İbni Hibban, onu es Sükat'ta zikretmiş[212], İmam Ahmed, onun rivayetini kabul etmiş[213],

Hatib'in rivayetinde isnad; Abdurrahman Bin Zeyd Bin Eslem - Zeyd Bin Eslem - Ata Bin Yesar - Ebu Hüreyre şeklindedir. Saydavi'nin rivayetinde ise Abdurrahman Bin Zeyd - Zeyd Bin Eslem - Ebu Hüreyre radiyallahu anh şeklindedir. Abdurrahman Bin Zeyd zayıftır.

AMELLER KABİR EHLİNE SUNULUR MU?

İmam Ahmed; Abdurrezzak - Süfyan - Enes Radiyallahu anh'den işiten birisi - merfuan tariki ile rivayet ediyor; "Şüphesiz amelleriniz akrabalarınızdan ve aşiretlerinizden olan ölümlere arz edilir. Eğer hayırlı ise müjdeleşirler, hayırlı değilse şöyle derler; "Allahım! Bizi hidayet ettiğin gibi onları da hidayet etmedikçe onları öldürme!"[214]

Bu rivayette ismi belirtilmeyen bir ravi vardır. Ancak Ebu Davud et Tayalisi, Müsnedinde; es Salt Bin Dinar - el Hasen - Cabir Bin Abdullah radiyallahu anh senedi ile merfuan şu rivayeti verir; "Şüphesiz amelleriniz akrabalarınızdan ve aşiretlerinizden olanlara kabirlerinde sunulur. Eğer hayırlı ise onunla müjdeleşirler, hayırlı değilse derler ki; "Allahım! Onlara senin taatin ile amel etmeyi ilham eyle!"[215]

Bu rivayette Salt Bin Dinar zayıftır. Zehebi, Ebu Züra ve Ebu Hatem onun leyyin olduğunu söylediler.[216]

Bu manada Taberani el Evsat'ta; Mesleme Bin Ali - Zeyd İbni Vakıd ve Hişam Bin el-Gâz - Mekhul - Abdurrahman Bin Selame - Ebu Rühm - Ebu Eyyub el Ensari radiyallahu anh - merfuan senedi ile rivayet ediyor;

"Müminin ruhu kabzedildiğinde Allah'ın rahmet ehlinde olan kulları onu, tıpkı dünyada bir müjdeciyi karşıladıkları gibi karşılarlar. Derler ki; "Arkadaşınızı bırakın da rahatlasın zira o şiddetli bir üzüntüdedir." Sonra "Falan ve filan ne yaptı? Evlendi mi?" diye sorarlar.

Eğer ondan önce ölmüş birini sorarlarsa der ki; "O benden önce ölmüştür" bunun üzerine derler ki; "Şüphesiz bizler Allah'tan geldik ve dönücüleriz. O cehennem çukurlarının anası olan haviye'ye götürülmüştür. O ne kötü bir ana ve ne kötü bir terbiyecidir."

Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Şüphesiz amelleriniz ahiret ehlinde olan akrabalarınıza ve aşiretlerinize sunulur. Hayırlı ise ferahlanır ve müjdelenirler ve derler ki; "Allahım! Bu senin fazlın ve rahmetindir. Ona nimetini tamamla ve bu hal üzere öldür." Onlara kötü ameli arzolandığında derler ki; "Allahım! Ona senin razı olduğun ve sana yaklaştıracak Salih ameli ilham eyle!"[217]

Bu rivayette Mesleme Bin Ali zayıftır. Mecruhin'de İbni Hibban ve el Kamil'de İbni Adiy bunu; Selam et Temimi(zayıf bir ravidir) - Sevr Bin Yezid - Halid Bin Ma'dan - Ebu Rühm - Ebu Eyyub - Merfuan isnadı ile de rivayet etmişlerdir.

Taberani bunu Kebir'de; Amr Bin İshak Bin İbrahim Bin A'la Bin Zibrik el Humusi - Muhammed Bin İsmail Bin İyaş - İsmail Bin İyaş - Damdam Bin Zür'a - Şüreyh Bin Ubeyd - Abdurrahman Bin Bil'icma - Ebu Rühm - Ebu Eyyub - merfuan senedi ile rivayet

etmiştir.[218]

Ayrıca İbni Ebid Dünya, Kitabul Menamat'ta; Muhammed Bin Huseyn - Muhammed Bin İshak - Abdullah Bin Mübarek - Sevr Bin Yezid - Ebu Rühm - Ebu Eyyub radiyallahu anh'ten mevkuf isnadı ile rivayet etmiştir.[219] Iraki bunun isnadının ceyyid olduğunu söyler.

Hakiym et Tirmizi, Nevadirul Usul'de; Abdülgafur Bin Abdulaziz - babası - dedesi - merfuan tariki ile rivayet ediyor; "Ameller pazartesi ve Perşembe günleri Allah'a arz edilir. Cuma günü de peygamberlere, anne ve babalara arz edilir. Onun hasenatı ile sevinirler, yüzlerinin aklıgı artar ve parlar. Allah'tan korkun ve ölülerinize eza vermeyin!"[220]

Bu hadis hakkında Suyuti, Camiüs Sağır'de; "hasen" hükmü verirken, Münavi sükût etmiş, Elbani uydurma olduğunu belirtmiştir.

İbni Ebid Dünya, Kitabul Menamat'ta; el Kasım Bin Haşim ve Muhammed Bin Rızkullah - Yahya Bin Salih el Vahazi - Ebu İsmail es Sükuni - Malik Bin Ed da' - Numan Bin Beşir - merfuan senedi ile; "Kabirlerdeki kardeşleriniz için Allah'tan sakının. Zira amelleriniz onlara arz edilir."[221]

Hakim "sahih" demiştir. Buhari, el Kuna'da bunu Ebu İsmail es Sukuni'den bahsederken verir ve rivayet hakkında sükût eder. Malik Bin Ed Da' hakkında Ebu Hatem; "mechul" demiş, İbni Hibban onu es Sükat'ta zikretmiştir. Zehebi ve İbni Hacer de tevsik edildiğini belirttiler.[222] Ancak onu sadece İbni Hibban tevsik etmiş olup, onun tevsikine itibar edilmez.

Yine İbni Ebid Dünya; Abdullah Bin Şebib - Ebu Bekr Bin Şeybetül Hazami (ya da el Harrani) - Fuleyh (ya da Fuleyc) Bin İsmail - Muhammed Bin Cafer Bin Ebi Kesir - Zeyd Bin Eslem - Ebu Salih ve el Mukberi - Ebu Hüreyre radiyallahu anh - merfuan senedi ile rivayet ediyor; "Amellerinizin kötülüğü ile ölülerinizi utandırmayın. Zira amelleriniz kabir ehli dostlarınıza arz edilmektedir."[223]

Bu hadisin isnadı hakkında Hafız Iraki "zayıftır." Dedi.

Bezzar, Ebu Hüreyre radiyallahu anh'den merfuan rivayet ediyor; "...mü'minin ruhu semaya yükselir ve ona diğer müminlerin ruhları gelip dünya ehlinde tanıdıklarının haberlerini sorarlar. "falan dünyada kaldı" derse sevinirler, "falan öldü" derse; "bizim yanımıza gelmedi" derler."[224]

Bu konudaki zayıf rivayetler buraya alamayacağımız kadar çoktur. İbni Kayyım der ki; "Ruhlar iki kısımdır; nimet gören ruhlar ve azap gören ruhlar. Azap görenler, görüşüp

ziyaretleşemezler. Nimet görenler ise serbesttirler, görüşüp ziyaretleşirler. Dünyadaki eski hatıralarını birbirlerine anlatırlar. Her ruh aynı meslekte olan arkadaşı ile bulunur. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in ruhu ise Refik-i A'la'da bulunur. Allah Teala buyuruyor; "Kim Allah'a ve Rasulüne itaat ederse, onlar, Allah'ın nimetlendirdiği peygamberler, sıddıklar, şehidler ve Salihlerle beraber olur. Onlar arkadaş olarak ne iyidirler."(Nisa,69)

Bu beraberlik, dünyada, berzahta ve ahirette sabittir. İnsan bu üç diyarda sevdiği ile beraber olur."[225]

İSTİDRAD

Bazı kitaplarda tevessüle delil gösterilen; "İşlerinizde sıkıştığınız zaman kabir ehlinde yardım isteyiniz"[226] sözü hakkında İbni Teymiye "batıl" demiş, İbni Kemal Paşa ise sahih hadis(!) demiştir. Bu hadisi bulabildiğimiz en erken kaynak (Münavi'nin işareti ile) Deylemi'nin Firdevs'idir. Ancak biz bu hadisin ne metnini ne de isnadını Deylemi'nin eserinin elimizdeki nüshalarında bulamadık. Zaten Deylemi, rivayetlerini isnadsız olarak sevk eder. İbni Kemal Paşa'nın neye dayanarak sahih dediği meçhuldür. Hadis ilmi uzmanlarından da değildir. Daha kötüsü, Acluni'nin bu iğrenç yalana sessiz kalmasıdır. Yardım istenecek merci kabirler değil, Allah Azze ve Celle'dir. Hadisin siyakında cidden tevhide muhalefet vardır! Zahid el Kevseri gibilerin bu sözü hadis diyerek tevessüle delil göstermesi esef vericidir!

KABİRLERDE ÖLÜLERE KUR'AN OKUMAK

مَوْتُكُمْ عَلَى يَسْرٍ سَوْرَةَ إِقْرَأُوا

Ma'kıl Bin Yesar radiyallahu anh'dan merfuan; "Ölülerinize Yasin suresini okuyun"[227] Hakim ve İbni Hibban sahih derken, Münziri, İbni Mülakkin, San'ani, Şevkani gibi muhaddisler bunu ikrar etmiştir. Ne var ki isnad olarak illetten hali değildir. Tesahül sahibi olarak bilinen muhaddisler indinde hadis sahih kabul edilmiştir. İbni Katan ise ıdtırab ve vakf ile illetlendirir, Darekutni de, zayıf olduğunu söyler.

Ezkar şarihi İbni Allan Es Sıddıki, başkaları indinde geçersiz bir kaideye dayanarak sahih olduğuna hükmeder.[228]

Hadisin zayıf sayılma nedeni, isnadında Ebu Osman (en Nehdi değildir!) adlı mechul bir ravinin geçmesidir. İbnu Mülakkin, Hakim ve İbni Hibban'ın tashihini kabul ederek der ki; "Hakim; "Yahya Bin Said ve başkaları bunu mevkuf olarak rivayet etti" derken, İbni Mübarek'in rivayeti merfudur. Güvenilir ravinin ziyadesi ise makbuldür.[229]

İbni Ömer Radiyallahu anhuma'dan merfuan; "Sizden biri öldüğü zaman onu bekletmeyin, kabrine derhal götürün. Başının yanında Bakara suresinin başını, ayaklarının yanında sonunu okuyunuz."[230]

Aslında ölümlere Kur'an kıraati hakkında epey hadis vardır ve bunların hiçbirisi delil olacak nitelikte değildir. Şimdi bu zayıf ve uydurma hadislerden bir kaçını nakledelim;
“Mezarlığa giren kimse Yasin suresini okuyup sevabını ölümlere hediye ederse Allah Azze ve Celle ona kolaylık verir, okuyana da ölümler sayısınca sevab verilir.”[231]
Uydurmadır.

“Kim Cuma günü anne ve babasının veya onlardan birinin kabrini ziyaret eder ve orada Yasin okursa günahları bağışlanır.”[232] Uydurmadır.

Ali Kerremallahu vecheh'den; “Kabristana uğrayan kimse onbir adet ihlâs suresini okuyup sevabını ölümlere hediye ederse ölümler sayısınca sevap verilir.”[233]

“Her hangi bir ölünün(ölmek üzere olanın) başucunda Yasin okunursa Allah ona kolaylık verir.”[234]

“Kim kabirlere gider ve orada Fatiha, İhlas ve Tekasür surelerini okursa şöyle dua etsin; “Ya Rabbi! Bunun sevabını bu kabristanda yatan mü'minlere hibe ettim.” Oradaki ölümler Allah katında ona şefaathçi olurlar.”[235]

“Yasin'i okuyunuz. Onda on bereket vardır; aç okusa doyar, çıplak okusa giyinir, bekâr okusa evlenir, korkan okusa emin olur, mahzun okusa ferahlar, misafir okusa yardım görür, kayıp bulunur, hasta okusa şifa bulur, ölü üzerine okunsa azabı hafifler ve susayan okusa suya kavuşur.”[236] Uydurmadır.

Enes Radıyallahu anhdan merfuan; “Mü'min sevabını kabir ehline göndermek üzere Ayetel Kürsi okursa, Allah mü'min kabrine maşrıktan mağrube kadar kırk nur koyar ve onu genişletir. Ve okuyana altmış nebinin sevabını verir. Bütün ölümlerin derecesince yükseltir, ölümler sayısınca sevab yazılır.”[237]

“Ölüye Yasin suresi okunduğu zaman azabı hafifletilir veya kaldırılır.”[238]

“Kim her gün mushafa bakarak yüz ayet okusa ve kabirdekilere hediye etse yedi kabre (Kur'an) şefaath eder ve müşrik dahi olsalar ana babasının azabı hafifletilir.”[239]

Hulasa: Kur'an okuma sevabının ölümlere ulaşacağı söylenmiştir. Ancak kabirlere gidip okuma bidattır. Seleften bu nakledilmemiştir.

Elbani r.a. der ki; Kabirlerde ölümlere Kur'an okumak meşru olsaydı, Rasûlullah (s.a) bunu yapar ve bunu ashabına öğretirdi. Özellikle Aişe (r.anha) -ki o insanlar arasında en

çok sevdiği kimselerdendir- kabirleri ziyaret ettiğinde neler söyleyeceğini sormuş, ona kabirlere nasıl selam verip, nasıl dua edeceğini öğretmiş, fatiha'yı ya da Kur'ân-ı Kerim'den başka herhangi bir bölümü okumasını öğretmemiştir. Eğer Kur'ân okumak meşru bir iş olsaydı, bunu ondan gizlemezdi. Üstelik ihtiyaç duyulan zamanda Peygamberin gerekli beyanı yapmayıp, ertelemesi usûl ilminde tesbit edildiği üzere caiz değildir. Bu bile caiz değilken gizlemek nasıl sözkonusu olabilir. Eğer Peygamber (s.a) onlara bu kabilden bir şeyler öğretmiş olsaydı, bize elbetteki nakledilecekti. Bu hususun sabit bir senedle bize nakledilmemiş olması böyle bir işin meydana gelmemiş olduğunun delilidir.

(Kabir ziyareti sırasında) Kur'ân okumanın meşru olmadığını güçlendiren delillerden birisi de Peygamber (s.a)'ın şu buyruğudur:

"Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Şüphesiz şeytan içinde Bakara suresinin okunduğu evden kaçır."[240]

Peygamber (s.a) kabirlerin şer'an Kur'ân okunacak yer olmadıklarına işaret etmektedir. Bundan dolayı evlerde Kur'ân okunmasını teşvik etmiş ve Kur'ân'ın okunmadığı kabirlere dönüştürülmelerini yasaklamıştır. Nitekim diğer hadis-i şerif kabirlerin aynı şekilde namaz kılınacak yer olmadığına da işaret etmiş bulunmaktadır. Bu hadis de şöyledir:

"Evlerinizde namaz kılınız, evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz."[241]

İşte bundan dolayı Ebu Hanife, Malik ve benzeri selefin cumhurunun benimsediği görüş kabirlerin yanında Kur'ân'ın okunmasının mekruh olduğu şeklindedir. Aynı zamanda bu İmam Ahmed'in de görüşüdür. Ebu Davud, Mesail (s. 158)'de şunları söylemektedir:

"Ahmed'e kabir yanında Kur'ân okunmasına dair soru sorulduğunu ve buna hayır diye cevap verdiğini dinledim."

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye, İktidau's-Sıratil-Mustakim Muhalefete Ashabi'l-Cahiyim (s. 182)'de şunları söylemektedir: Bizatihi Şafiî'den bu meselede herhangi bir söz söylediği bilinmemektedir. Çünkü bu ona göre bir bid'atti. Malik ise şöyle demiştir: "Ben bu işi bir kimsenin yaptığını bilmiyorum. Böylelikle ashabın ve tabiînin bu işi yapmadıkları öğrenilmiş olmaktadır."

el-İhtiyaratu'l-İlmiyye (s. 53)'de şunları söylemektedir: "Ölüye ölümünden sonra Kur'ân okumak ölümü yakın kimse için Kur'ân okumanın aksine bir bid'attir. Ölmek üzere olan kimse için Yasin suresini okumak müstehabtır."

Derim ki ancak Yasin'in okunmasına dair hadis-i şerif daha önceden geçtiği üzere zayıftır. Müstehablık şer'î bir hükümdür. Şer'î bir hüküm ise bizatihi İbn Teymiye'nin bazı eserlerinde ve başka yerlerdeki ifadelerinden öğrenildiği üzere zayıf hadislerle şer'î hüküm tesbit edilemez.

İbnu'l-Kayyim'in Kitabu'r-Ruh (s. 13)'de geçen şu ifadelerine gelince: "el-Hallal dedi ki: Bir de bana el-Hasen b. Ahmed el-Verrak haber verdi: Bize Ali b. Musa el-Haddad -çok doğru sözlü birisi idi- anlattı dedi ki: Ahmed b. Hambel ile Muhammed b. Kudame el-Cevheri ile birlikte bir cenazede idim. Ölü defnedilince gözleri görmeyen bir adam kabrin yanı başında oturup Kur'ân okumaya başladı. Ahmed ona: Ey adam kabrin yanında böyle okumak bir bid'attir dedi. Kabristandan çıkınca Muhammed b. Kudame, Ahmed b. Hambel'e sordu: Ey Ebu Abdullah sen Mübeşşir el-Halebi hakkında ne dersin?

Ahmed b. Hambel o sikadır dedi. Peki ondan bir şey yazdın mı diye sordu. Ahmed evet dedi. Muhammed bu sefer dedi ki: Bana Mübeşşir Abdu'r-Rahman b. Alâ b. el-Leclac'dan (aslında el-Hallac'dır fakat yanlışdır) o babasından rivayet ettiğine göre babası şunu vasiyet etmiş. Defnedileceği vakit başı ucunda Bakara suresinin baştarafı ile sonunun okunmasını vasiyet etmiş ve şöyle demiş: Ben İbn Ömer'i bunu vasiyet ederken dinledim. Bu sefer Ahmed ona: O halde geri dön ve adama oku de."

Bu ifadelere birkaç türlü cevap verilebilir:

1. Bu olayın Ahmed'in başından geçtiği hususu tartışılır. Çünkü el-Hallal'ın hocası olan el-Hasen b. Ahmed el-Verrak'ın şu anda bende bulunan rical kitaplarında biyografisini tesbit edemedim. Aynı şekilde onun hocası Ali b. Musa el-Haddad'ı da tanımıyorum. Her ne kadar bu senedde onun çok doğru sözlü olduğundan bahsediliyor ise de bu böyledir. Çünkü görüldüğü kadarıyla bu sözü söyleyen burada sözünü ettiğimiz el-Verrak'dır. Onun da durumunun ne olduğunu görmüş bulunuyoruz.

2. Eğer bu İmam Ahmed'den sabit ise Ebu Davud'un ondan rivayet ettiği husustan daha da özel bir durum ifade eder. Onan gelen bu iki rivayeti birarada ele alıp değerlendirdiğimiz takdirde şu sonuca ulaşırız. Onun görüşüne göre defin hali dışında kabrin yanında Kur'ân okumak mekruhtur.

3. Bu rivayetin bu senedi İbn Ömer'e kadar sahih bir sened değildir. Bunun Ahmed'den sabit olduğunu farzetsek bile bu böyledir. Çünkü Abdu'r-Rahman b. el-Alâ b. el-Leclac meşhur raviler arasında sayılmaktadır. Nitekim ez-Zehebi'nin onun biyografisine dair el-Mizan'da verdiği bilgiler bunu hissettirmektedir: "Ondan sadece burda anılan mübeşşir rivayette bulunmuştur." Onun rivayet ettiği yoldan İbn Asakir (XIII, 399/2) rivayet etmiş bulunmaktadır. İbn Hibban'ın bunun sika olduğunu söylemesine gelince, bu da itibar edilmeyen hususlardandır. Çünkü İbn Hibban'ın sika olarak değerlendirmekteki müsamahakârlığı meşhurdur. Bundan dolayı Hafız İbn Hacer, et-Takrib'de biyografisini verdiği sırada bunun hakkında: "Makbuldür" demiş ve sika olarak nitelendirilmesine değinmemiştir. Makbul oluşundan kastı da mutabaat halinde böyledir. Yoksa mukaddimede ifade ettiği üzere bu hadisi gevşek olan birisidir.

Sözünü ettiğimiz hususu destekleyen noktalardan birisi de şudur. Tirmizi bir hadisi hasen olarak değerlendirmekte müsamahakâr davranmakla birlikte onun bir başka hadisini rivayet ettiğinde (II, 128) ve Tirmizi ondan başka bir hadis daha zikretmemektedir. Hakkında susmuş ve hasen olduğunu belirtmemiştir.

4. Bu rivayetin İbn Ömer'den gelen senedi sabit olsa bile bu mevkuf bir hadistir. O Peygamber (s.a)'a nisbet ederek ref etmemiştir. Dolayısıyla hiçbir şekilde bunda delil yoktur.

Yine bu eserin (bu rivayetin) bir benzeri yine İbnu'l-Kayyim'in (s. 14) zikrettiği şu rivayettir: "el-Hallal, eş-Şabi'den şöyle dediğini nakletmektedir: Ensarın bir ölüsü olduğu vakit onun kabrine gider gelir ve Kur'ân okurlardı."

Biz bu rivayetin özellikle bu lafızla eş-Şabi'den sabit olduğundan yana şüphe etmekteyiz. Ben Suyuti'nin bunu Şerhu's-Sudur (s. 15)'de şu lafızla zikrettiğini gördüm: "Ensar ölenin yanında Bakara suresini okurlardı." Daha sonra şunları söylemektedir: "Bu hadisi İbn Ebi Şeybe ve el-Mervezi rivayet etmiştir." Suyutî bunu "ölüm hastalığında insanın ne söyleyeceği ve yanında ne okunacağına dair bir bab" başlığı altında kaydetmektedir.

Daha sonra bu rivayeti İbn Ebi Şeybe'nin, el-Musannef (IV, 74)'inde gördüm. O da bu hadisin yer aldığı bölüme şu şekilde başlık açmıştır:

"Hastanın ölümüne yaklaşması halinde neler söyleneceğine dair bir bab" Böylelikle onun senesinde Mücalid İbn Said olduğu ortaya çıkmaktadır. Hafız et-Takrib adlı eserinde şöyle demektedir: "Pek kuvvetli bir ravi değildir. Ömrünün sonlarında da hali değişmiştir."

Böylelikle şu ortaya çıkmaktadır. Bu rivayet kabrin yanında daha doğrusu ölümün yaklaştığı sırada Kur'ân okumak hakkında değildir. Ayrıca üstelik senedi itibariyle de zayıftır.

"Kabristanın yanından geçen ve kulhuvallahu ahad suresine onbir defa okuyup, sonra da bunun ecrini ölümlere bağışlayan kimseye ölümler sayısınca mükafat verilir." şeklinde rivayet edilen hadise gelince:

Bu batıl ve uydurma bir hadistir. Bunu Ebu Muhammed el-Hallal, el-Kıraati ale'l-Kubur (k. 201/2)'de Deylemi "Abdullah b. Ahmed b. Amir'in babasından, onun Ali er-Rıza'dan, onun babalarından rivayete dair bir nusha"da zikretmiştir. Bu ise batıl ve uydurma bir nüshadır. Burada sözü geçen Abdullah'ın uydurması ya da onun babasının uydurmasıdır. Nitekim ez-Zehebi el-Mizan'da böyle demiş, Hafız İbn Hacer'de el-Lisan adlı eserinde ona uymuştur. Daha sonra Suyutî, Zeylu'l-Ahadiysi'l-Mevdua adlı eserinde aynı şeyleri tekrarlamış ve onun bu hadisini zikretmiş, arkasından İbn Arrak Tenzihu's-Şeria el-Merfua fi'l-Ahadiysi's-Şeria ve'l-Mevdua adlı eserinde de aynı şeyleri söylemiştir.

Daha sonra Suyuti bunu unutarak aynı hadisi Şerhu's-Sudur (s. 130)'da Ebu Muhammed es-Semerkandi'nin rivayetiyle "Fedailu kulhuvallahu ahad" bahsinde zikretmiş ve hakkında bir şey söylememiştir. Evet daha önceden bunun zayıf olduğuna işaret etmiştir fakat bu yeterli değildir. Hadis onun da itirafıyla uydurmadır. O halde sadece onun zayıf olduğunu belirtmekle yetinmek yeterli olmaz. Onun hakkında susmanın caiz olmadığı gibi. Nitekim Şeyh İsmail el-Acluni Keşfu'l-Hafa (II, 382)'de de böyle yapmıştır. O hadisi Rafii, Tarih'inde diye nisbet etmiş ve hakkında söz söylememiştir. Halbuki o bu anılan kitabını "insanların dilinde hadis diye meşhur olan" sözlerin gerçek durumunu açıklamak için ortaya koymuştur. Diğer taraftan mütehasıs kimselerin hadis hakkında susmaları bunu bilmeyen kimselere hadisin delil olmaya elverişli olduğu ya da -dedikleri gibi- fezail-i a'mal'de onunla amel edilebileceği vehmini verebilir. İşte bu hadis dolayısıyla meydana gelen de budur. Ben Hanefilerden birisinin bu hadisi kabirlerin yanında Kur'ân okumanın lehine delil olarak gösterdiğini gördüm. Sözü geçen bu zat Şeyh et-Tahtavi'dir. O bunu Meraki'l-Felah üzerine yazdığı Haşiy'e'sinde (s.117) belirtmektedir. Hadisi ayrıca Darakudni'ye de nisbet etmiştir. Bir yanıma olduğunu zannediyorum. Çünkü ondan başka birisinin hadisi ona nisbet ettiğini görmedim. Diğer taraftan bu ilimle meşgul olanların da bildiği üzere mutlak olarak bir hadis Darakudni'ye nisbet edildiği takdirde onun es-Sünen kitabı kastedilir. Ben bu hadisi orada göremedim. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

NETİCE

Bir şeyi reddetmek en kolay yoldur. Ancak, bizlere, meseleyi ciddi bir şekilde araştırmak düşer. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adına yalan uydurmak, en büyük günahlardan olduğu gibi, O'nun bir hadisi şerifini de, körü körüne reddetmek, aynı şekilde veballi bir iştir.

Bütün bunların bilincinde olarak, zat ile tevessül ve istiğase için öne sürülen delillerin geçerli olmadığını, akide konusunda sahih bile olsa mütevatir hadisten başkasını kabul etmeyen kimselerin, tevhid gibi en önemli olan meselede asılsız ve zayıf bir takım hadislere dayandıklarını tesbit etmiş bulunuyoruz. Tevessül hakkındaki sahih

rivayetlerin, hakikatte dua ile tevessüle delil olduğunu, bunun dışındakilerin de uydurma ve zayıf rivayetlerden ibaret bulunduğunu gördük.

Bu meseledeki, şüpheler izale olduktan sonra, konu ile yakın alakası olan meselelere değinmek ihtiyacı da hissettik. Kabir ehlinin berzah hayatı hakkında nakledilenlerin bir kısmını inceledik, ölümlere kabirlerde Kur'an okumanın sahih bir aslı olmadığını, kabirler üzerine bina, türbe gibi şeyler yapmanın caiz olmadığını gördük.

Allah Azze ve Celle bize, hakkı hak bilip ona tâbi olmayı, batılı batıl bilip ondan uzaklaşmayı nasip eylesin. Elhamdülillahi rabbil âlemin ve sallallahu ala Muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ve sellim.

Çubuk/Ankara 04.04.2003

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.. 2

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş. 12

ZAT İLE TEVESSÜL VE İSTİĞASE. 13

İLE İLGİLİ HADİSLER. 13

GÖZLERİ GÖRMEYEN SAHABENİN TEVESSÜLÜ. 17

OSMAN RADİYALLAHU ANH DÖNEMİNDEKİ KISSA. 21

ABBAS RADİYALLAHU ANH İLE TEVESSÜL. 27

“HAYATIM SİZİN İÇİN HAYIRLIDIR..” HADİSİ 31

TEVESSÜL DUALARI 33

ÖNCEKİ PEYGAMBERLER İLE TEVESSÜL. 43

KABR-İ ŞERİF İLE TEVESSÜL VE İSTİSKA. 48

ÂDEM ALEYHİSSELAM'IN TEVESSÜLÜ. 52

İMAM MALİK'İN KAVLİ HAKKINDA. 58

DAVUD ALEYHİSSELAM'IN TEVESSÜLÜ. 73

KABR-İ ŞERİF İLE TEVESSÜL. 76

VE İSTİSKA -2. 76

KABR-İ ŞERİF YANINDA SALATU SELAM.. 80

KABRE HİTAP. 83

İSTİĞASE. 84

RASULULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM EFENDİMİZE İSTİAZE 87

MELEKLER İLE İSTİĞASE. 88

SALİH ZATLAR İLE TEVESSÜL. 89

RAVZAYI ŞERİFİ ZİYARET. 90

Şüpheleri gideren bazı önemli bilgiler. 92

KABİRLER ÜZERİNE BİNA SÜNNETE MUHALİFTİR. 119

KABR-İ ŞERİFİ ZİYARETİN FAZİLETİ 121

RAVZA'YI ZİYARET ŞEFAAT VESİLESİ MİDİR?. 124

PEYGAMBER EFENDİMİZİN KABRİ ŞERİFİNİ ZİYARET HAYATINDA ZİYARET GİBİ MİDİR? 126

KABİR EHLİNİN ZİYARETÇİYİ TANIMASI 128

AMELLER KABİR EHLİNE SUNULUR MU?. 131

İSTİDRAD. 135

KABİRLERDE ÖLÜLERE KUR'AN OKUMAK. 136

NETİCE. 147

İÇİNDEKİLER. 148

- [1] Mucemül Vesit(s.1016) İbni Mende Tevhid(s.12) Maturidi Tevhid(s.7)
[2] Bkz.; Mucemül Vesit(s.1032) Sıhahı Cevheri(5/184) İbnül Esir Nihaye(5/185) Razi Muhtarus Sıhah(s.721) İbni Manzur Lisanul Arab(11/724) ibni Teymiye Kaidetül Celile(s.48) Cürcani Tarifat(s.171) Sehavi Kavlıl Bedi(s.183) Asım Efendi Kamus(4/137) Elbani Tevessül(s.17)
[3] bkz. Sübki Şifaus Sekam(s.147)
[4] Kazvini Telhisul Miftah(s.18) Taftazani Muhtasarul Meani(s.45) Mahmud el-Antaki Alaka(s.4)
[5] Zekeriya Güler Vesile ve Tevessül Hadislerinin Kaynak Değeri- (Tasavvuf Dergisi Ocak 2003 sayısı, s.50)
[6] Buhari(tefsir 2/22)
[7] Mecmauz Zevaid(10/159) Ahmed(5/317) İbni Sad(1/387) İbni Kesir Tefsiri(3/174) İbni Kesir Camiul Mesanid(7/140)
[8] «Resulü de verir» ifadesinden anlaşılması gereken şey, «ganimet'tir.» (Nesefî Tefsiri, 1/131)
[9] Ebu Davud(4084) Rudani Cem'ül Fevaid(7700) İraki el Muğni An Hamlil Esfar(1/420) Taberani Mucemül Kebir(7/63) Beyhaki(10/236) Münziri Tergib(3/311)
[10] İsmail Çetin Tevessül(s.29) bkz.: Aliyyul Kari Mirkatul Mefatih(4/1918)
[11] Ahmed(4/65,5/64,377) Beyhaki Şuabul İman(5/142) El İsabe(7/52) İbni Kesir Tefsir(3/371) İbni Kesir Camiül Mesanid(2/508) Mecmauz Zevaid(8/72) İbni Ebi Asım el Ahadu vel Mesani(2/393)
[12] Buhârî, Enbiyâ, 48; Dârimi, Rikâk 68
-

- [13] Dârimi, İsti'zan 63; İbn Mâce, Keffârât 13; İbn Hanbel V, 72, 393
- [14] Ahmed(1/214, 224, 283, 347)
- [15] Tirmizi(3578) Buhari Tarihu Kebir(6/209) Sahihu İbni Huzeyme(2/225) İlelu İbni Ebi Hatem(2/190) Taberani(9/30) Taberani Sağır(1/306) Nesai Sünenül Kübra(6/168-169) Beyhaki Delail(6/166) Ahmed(4/138) Abd Bin Humeyd(1/147) Münziri Tergib(1/273) Hakim(1/700,707) Zehebi Telhis(1/313,519) İsmaili Mucemus Sahabe(2/258) Nevevi El Ezkar(s264) Fethur Rabbani(4/264, 303, 315, 7/253) Feyzul Kadir(2/134) Zürkani Şerhul Mevahib(8/162) Mübarekfüri Tuhfetul Ahvezi(4/182) Şevkani Neylul Evtar(4/8) Cem'ül Fevaid(9484) İbni Mace(1385) İbni Kesir Şemail(s597) Kadı İyad Şifa(s321) Nesai Amelül Yevme vel Leyle(658-660) Reddu Muhkemil Metin(s148) Mişkatul Mesabih ve Mirkatul Mefatih(2495) ElKaşif An Hakaikus Sünen(5/209) Kenzul Ummal(16816, 3640) Nebhani Huccetullah(2/1098) Elbani Tevessül(s.100) İbni Sünni(s.202) Mecmauz Zevaid(2/279) Fethul Kebir(2476) İbni Teymiye Kaidetul Celile(s.334) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.162) Şevahidul Hak(s135) Ebu Abdullah Mağribi Mevahibul Celil(3/265) Muhammed Bin Alevi elMaliki Fi Sebilil Hedyi ver Reşad(s.135) ElHuseyni elBeyan vetTa'rif(1/141) Mizzi Tehzibul Kemal(19/359)
- [16] Elbani Tevessül(s.80, Terceme s.106)
- [17] Elbani Tevessül(s.83, Terceme s.110)
- [18] Bkz.: Elbani Tevessül(s.69)
- [19] Elbani Tevessül(s.45) Ayrıca bu konuda bakınız; Alusi Ruhul Maani(6/128)
- [20] Müslim(Birr;130, Cennet;48) Münziri Tergib(4/152) Zübeydi İthafu Sadetil Muttakin(9/676) Aliyyul Muttaki elHindi Kenzul Ummal(5953) Hatibul Bağdadi Tarihu Bağdat(3/203) Tahavi Şerhu Müşkilül Asar(1/292,293) Heysemi Mecmauz Zevaid(10/264) Deylemi el-Firdevs(3245)
- [21] Ahmed er Rıfai El Burhanul Müeyyed(s.102-103, tercemesi s.162-163)
- [22] Taberani(9/30) Taberani Sağır(1/306 no;508) Tergib(1/273) Beyhaki Delail(6/168) Mecmauz Zevaid(2/279) Gımarı Misbah(s.21) İbni Sünni Amelül Yevm(s.202) Muhammed Nasib er Rıfai Tevessül(s.237) Gımarı İrgamul Mübtedi(s.11) Muhammed Bin Alevi el
-

Maliki Fi Sebilil Hedyi Ver Reşad(s.135)

[23] Taberani MucemüsSağır(1/306)

[24] İbni Hacer Tehzibut Tehzib(6/66) İbni Hacer Tabakatul Müdellisin(s.22) Nesai ve Sâcî onun hadis ahzında mutesañil olduğunu belirtmişlerdir.

[25] EbulVelid el Baci Tadil ve Tecrih(3/1159) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(4/359 no;1572)

[26] İbni Hibban Sükat(8/310 no;13614) Zehebi Mizanul İtidal(3/362 no;3663) Mizzi Tehzibul Kemal(12/360 no;2690)

[27] Hakim Müstedrek(1/526)

[28] Zehebi Kaşif(1/479 no;2235) Zehebi Mizan(3/361) bkz. İbni Adiy(4/30 no;891)

[29] İbni Adiy Kamil(4/30) Mizanul İtidal(3/362)

[30] Hakim Tesmiye(s.137) Tehzibul Kemal(12/360) Tadil ve Tecrih(371159)

[31] bkz.: Kitabu Esami Men Rava Anhum Buhari(s.77) Takrib(1/263)

[32] Hedyus Sari(Fethul Bari Mukaddimesi s.409)

[33] Elbani Tevessül(s.121-124)

[34] İlelu İbni Ebi Hatem(2/190)

[35] Gımarı İrgamul Mübtedi(s.17) Misbahuz Zücade(s.30)

[36] Buhari(istiska,3) Hakim(2/32,3/334) FethulBari(2/413) İbni Huzeyme(2/337)

Kenzul Ummal(9/5) Kurtubi(6/159) Ayni Umdetul Kari(3/437) Kirmani Şerhu

Buhari(5/103) Kastalani İrşadus Sari(2/228) Neylul Evtar(4/32) İbni Abdilberr

İstıab(2/815) Temhid(23/434) İbni Hibban(7/111) Zübeyr Bin Bekkar Ensab(2/166)

Taberani(84) Taberani Evsat(3/49) Mizzi Tehzib(14/228) Begavi Şerhus Sünne(1165) İbni

Kesir Şemail(s193) İbni Hacer Buluğul Meram(540) İbni Kudame elMuğni(16/295) Cem'ül Fevaid(2085) İbni Sa'd(3/321) Nebhani ŞevahidülHak(s.137) İbni Mülakkin Bedrul Münir(639) İbni Hacer TelhisulHabir(2/101) İbni Teymiye Kaidetul Celile(s.140) Mevahibul Celil(3/265) Hattabi elGunye(1/8) Tuhfetul Ahvezi(10/27) Zehebi Siyer(2/91,93) Sehavi Tuhfetul Lutfiye(2/14) Ahmed Bin Hanbel Fadailus Sahabe(2/932) [37] bkz.: İbni Teymiye Kaidetul Celile(s.49,64) Elbani Tevessül(s.93) Hattabi elGunyetu Anil Kelam Ve Ehlihi(1/52)

[38] İbni Kuteybe Te'vilul Muhtelef(s.253 tercemesi; s.386)

[39] İbni Abdilberr Temhid(23/434) İbni Abdilberr el İstiab(2/815)

[40] Ahmed(1/7) Bezzar(1/128,185) Mervezi Müsnedi EbuBekr(s.91, no;39) İbni Ebi Şeybe(5/279) Mecmauz Zevaid(8/272) Mizanul İtidal(5/158) beyit Ebu Talib'e aittir bkz.: Ahmed(2/93) İbni Mace(1272) Ramehurmuzi Emsal(s.47) İbni Asakir Tarihu Dımeşk(3/356,66/315) İbni Abdilberr Temhid(22/65) el İsabe(7/235)

[41] Ahmed(2/93) İbni Mace(1272) Fethul Bari(2/494)

[42] Bezzar(5/308) İbni Sad(2/149) Deylemi(686, 2701) Müsned-i Haris Bin Ebi Usame(Buğyetul Bahis-2/884 no;953) İbni Adiy el Kamil(2/124,3/76) Muhlis Fevaid(2/212) Cüz'ü Abdülkadir Bin Muhammed el Kuraşi(2/2) Cürbazkani Arus(2/139) Mecmauz Zevaid(9/24) Feyzul Kadir(2/479,3/401) Cemül Fevaid(2449) Cem'ül Cevami(1928) Acluni Keşful Hafa(1176) Mevahibü Ledüniye(1/518) Iraki Muğni(3810) Zehebi Mizan(2/439) Lisanul Mizan(2/456) Camius Sağir(3771) Iraki Tarhut Tesrib(3/297) Nebhani Şevahid(s.161) Ramuzul Ehadis(3457) Busayri İthaf(7173) Metalibu Aliye(3853) Zübeydi İthaf(9/176) Elbani Daife(975) Zaiful Cami(2746) Munavi Kunuzül Hakayık(3307) Zürkani Şerhul Muvatta(1/97) Fadlu Salatı Alen Nebi(s.39)

[43] Bkz.: Zehebi Men Tekelleme Fih(1/124 no;220) Zehebi elMuğni(3793) İbnu Şahin Tarihu Esmas Sükat(1/167 no;978) İbni Cevzi Duafa(2/147 no;2151) İbni Adiy(5/344 no;1500) Takribut Tehzib(1/361 no;4160) Ricalu Müslim(1/447) Hakim Tesmiye(s.177) Zehebi elKaşif(1/662 no;3435) Tehzibül Kemal(18/271 no;3510) Ahmed Kitabu Bahrud Dem(s.276 no;639) Tehzibül Esma(1/286) Buhari Duafais Sağir(1/78 no;239)

[44] Hatib Camiul Ahlak(2/261) Zehebi Mizan(6/535 no; 8851) İbni Hacer Lisanul Mizan(6/147, no; 8690) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/341) Fettehi Tezkira(57) Sıbt İbnül Acemi Keşful Hasis(1/262) Suyuti Lealiul Masnua(2/299)

- [45] bkz.: İbni Cevzi Duafa(3440) Mizan(6/535) Lisan(6/147) İbni Adiy(6/348) Ukayli Duafa(4/166) Hatib Tarihu Bağdat(13/38) Tekmiletul İkmal(3/369) Keşful Hasis(1/262)
- [46] Taberani Dua(1/397) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/258 terc.:1/340)
- [47] bkz.: Zehebi Mizan(6/549) ElMuğni Fid Duafa(6506)
- [48] Suyuti Lealiül Masnua(2/299) İbni Cevzi Mevduat(3/174) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/341)
- [49] Bkz.: İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(6/116) İbni Cevzi Duafa(2/211 no;2474) Zehebi Mizan(5/249) Lisanul Mizan(2/405) İbni Adiy Kamil(5/24) Nesai Duafa(1/113) Takribut Tehzib(1/414) Zehebi Kaşif(2/63)
- [50] İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/259 terc.:1/341)
- [51] Cem'ül Feva'id(9423) Ebu Talib Mekki Kut-ul Kulub(1/34) Nebhani Şevahidul Hak(s.275) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/253 terc.:1/334) Gazali İhya(1/317) Iraki Muğni(1049) Zübeydi İthaf(5/67)
- [52] bkz.: Cuzecani Ahvalur Rical(1/68) İbni Hacer Lisanul Mizan(4/86) Zehebi elMuğni(2/409) İbnül Cevzi Duafa(2/153) Ebul Vefa etTrablusi Keşful Hasis(462) İbni Hibban Mecruhin(2/133) İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(5/374)
- [53] Suyuti Lealiül Masnua(2/299-300) Zübeydi İthaf(5/66) Iraki elMuğni(1/317)
- [54] zayıftır. Ebu Nuaym Hilye(8/56) Suyuti Leali(2/297) İbni Arrak Tenzihuş Şeria(2/320) İbnül Cevzi Mevdua(3/175) İbnül Kayyım elMenar(s.45) Ebu Abdullah Zer'i Nakdul Menkul(s.34) Keşful Hafa(2/555)
- [55] Deylemi(1282) İbni Hacer Tesdidül Kavs(1/189 no;1290) Kenzul Ummal(3425) Nebhani Şevahidul Hak(s.272)
- [56] Bu Ebu Abdullah Abdulhamid Bin İsam el Cürcani ise güvenilirdir. Bkz.: Tarihu Cürcan(s.251) Cerh ve Ta'dil(6/16) İbni Hibban Sükat(8/402) fakat doğrusu bunun Abdullah bin Adiy el Curcani olduğudur.
-

[57] İbrahim Bin Edhem ittifakla güvenilirdir.

[58] Bu Musa Bin Yezid Emluki ise; tabiindendir. Ebu Ümame radiyallahu anh'e yetiştir. Ondan sadece Muaviye bin Salih rivayette bulunmuştur. Bkz.: Buhari Tarih(7/297) Cerh ve Tadil(8/168) El Esami vel Kuna Libni Hanbel(s.97) İbni Hibban Sükat(5/405)

[59] Eğer bu İdris es San'ani ise; Tabiindendir. güvenilirdir. Ömer Radiyallahu anh'den rivayeti vardır. O değilse, kimdir bilmiyorum. Bkz.: Buhari Tarih(2/36) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(2/265) İbni Hibban Sükat(4/51) İbni Hacer Tehzib(1/171) hakikatte bu İdris değil, Ebu Nuaym'ın rivayetinde geçtiği gibi; Uveys olmalıdır.

[60] Hilyetul Evliya(8/55-57) bkz.: Rafii Tedvin Fi Ahbari Kazvin(1/98)

[61] Hilye(10/380)

[62] Mizanul İtidal(3/348) Lisanul Mizan(3/151) Bkz.:ibni Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil(4/373 no;4623)

[63] Zehebi el Mugni(1/300)

[64] Ahmed(3/21) Tergib(1/315,2/304) Iraki elMuğni(1/279 no;1100)İbni Ebi Şeybe(6/25) Misbahuz Zücade(1/98) Busayri İthaf(1106) Gazali İhya(1/326) Mişkat(3460) Mirkatul Mefatih(7/20) İbni Mace(778) Taberani(8/264) İbni Sünni Amelül Yevm(no;83) Mecmauz Zevaid(5/236) Alusi Neşrul Mehasinu Galiye(2/103) Müsnedi Ali Bin Ca'd(1/299) Zehebi Mizan(4/127) İbni Ebu Hatem İlel(2/184) Elbani Daife(24)

[65] Zehebi Siyer(7/342) Buhari Tarih(7/122) Cerh Ve Ta'dil(7/75) Marifetus Sükat(2/208) İbni Hibban Sükat(7/316) Tarihu Esmas Sükat(1/185) İbni Adiy Kamil(6/19) Şevkani Fevaid(s.353)

[66] Marifetu Esmas Sükat(2/140) Tarihu Esmas Sükat(1/172) Nesai Duafa(s.85) Buhari Tarih(7/8) Buhari Tarihu Sağır(1/267) Cerh ve Tadil(6/382) Zehebi Muğni(4139) Mizan(5/100) İbni Hacer Tehzib(1/393) Mizzi Tehzibül Kemal(20/148) İbni Adiy Kamil(5/369)

[67] sahih değildir. İbni İshak Ahbaru Mekke(1/140-142) İbni Hallikan Vefayatul

A'yan(1/247) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/343)
[68] Ebu Nuaym Hilve(2/176)
[69] İmam Yafii ed Durrun Nazim(s.76)
[70] Taberani(24/351) Taberani Evsat(191) Mecmauz Zevaid(9/257) Ebu Nuaym Hilve(3/121) Hakim(3/116) Nebhani Huccetullah(2/1097) Şevahidul Hak(s.153) İbni Cevzi İlel(1/270) İbni Abdilberr İstiab(4/1891) Muhibbut Taberi Riyadun Nadra(2/202) İbni Esir Usdül Gabe(7/217) Şeblenci Nurul Ebsar(s.85) Kenzul Ummal(5/279) İsmail Çetin Mesaf(174) Elbani Daife(1/32)
[71] Heysemi Mecma(9/257)
[72] İbni Adiy Kamil(3/146, no;667) Zehebi elMuğni(2139) İbni Cevzi Duafa(1243) İlelül Mütenahiye(1/270)
[73] İbni Hibban Sükat(8/244 no; 13240)
[74] Zehebi Mizan(3/87 no;2804)
[75] İbni Hacer Lisanul Mizan(2/540 no;3433)
[76] Elbani Tevessül(s.144)
[77] bkz.: Zehebi Mizan(2/253, 3/45, 1/274) Leknevi erRaf' vetTekmil(177-179,203-204,208) Tehanevi Kavaid(180-6) Ali Özek Hadis Ricali(s.132) Kevseri Fıkhu Ehli Irak(s.77)
[78] İbni Kesir Bidaye(2/41 tercemesi;2/70) Tarihu Taberi(2/505) Sa'lebi Arais(s.258) Kettani Teratibul İdariye(2/67) Siyretul Halebiye(1/35) Bkz.: İbni Kuteybe Maarif(s.41) İbni Ebi Şeybe(7/4)
[79] Siyreti İbni İshak(1/44) İbni Kesir Bidaye(2/40) İbni Kayyım İğasetül Lehfan(1/209, tercemesi; 1/514) Hidayetul Hıyara(1/84) Fevaid(2/21) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur(s.33) Dekaiikut Tefsir(2/151) Reddu Alel Bekri(1/92, 528) İktiza(s.339) Mecmuul Fetava(15/154, 17/463, 27/121,171) Fetaval Kübra(4/364) Cevabus Sahih(5/281)

- [80] ed Dubbi Kitabud Dua(s.236) İbni Kesir Bidaye(2/344 tercemesi;2/530) Dümeysi Hayatul Hayevan(s.33) Kenzul Ummal(4997) Bursevi Tuhfetül Aliye(s.241) Bursevi Şerhu Nuhbetil Fiker(v.202/a)
- [81] bkz.: Buhari Tarih(1/271) Cerh ve Ta'dil(2/83) İbni Adiy(1/233-235,3/92) Mizan(1/135)
- [82] Cerh ve Ta'dil(3/408) el Mugni Fid Duafa(1987) Men Tekelleme Fih(s76) Siyeri A'lamin Nubela(6/106)
- [83] bkz.: Cerh ve Tadil(2/450) İbnul Cevzi Duafa(1/158)
- [84] İbni Ebi Şeybe(6/356) Fethul Bari(2/397,495) El İsabe(3/484) İbni Abdilberr İstiab(3/1149) Kastalani Mevahib(2/365) Kenz(4/289) Halili İrşad(1/313-314) Şerhu Süneni İbni Mace(Suyuti-Abdulgani-FahrulHasen Dehlevi şerhi s.99) İbni Kesir Bidaye(7/149-151) Tarihut Taberi(3/192) Münziri Tergib(2/41) Şevahidul Hak(s.137) Hayatus Sahabe(4/470) Futuhatur Rabbaniye(5/35) Mecma(3/125) Zürkani Şerhul Mevahib(8/80) Beyhaki Delail(7/47) İbni Asakir(53/294)
- [85] Fethul Bari(2/412)
- [86] İbni Sad Tabakat(5/12)
- [87] İbni Hibban Sükat(5/384 no;5312)
- [88] Buhari Tarihu Kebir(7/304)
- [89] İbni Hacer El İsabe(6/274)
- [90] İbni Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil(8/213, no;944) Bkz. Mizzi Tehzibul Kemal(22/624)
- [91] Tergib(2/29)
- [92] İbni Raceb elHanbeli Şerhu İlel(1/82)
-

- [93] Hatib el Kifaye Fi İlmir Rivaye(s.89) İbnu Salah Ulumül Hadis(s.113) Talat Koçyiğit Hadis Terimleri Sözlüğü(s.260)
- [94] İbni Kuteybe Maarif(s.129)
- [95] Ebu Ya'la elHalili elİrşad Fi Marifeti Ulemail Hadis(1/313-316)
- [96] Buhari Tarihu Kebir(7/304)
- [97] Hakim(1/672) Tarihut Taberi(1/160) Taberani Evsat(6/313, no;6502) Taberani Sağir(2/182 no;684) Beyhaki Delail(5/488) Kastalani Mevahib(1/28) Suyuti Hasais(1/21) İbni Cevzi Vefa(no;4) Zürkani Şerhul Mevahib(1/62) Mecmauz Zevaid(8/253) Hafaci Nesimur Rıyaz(3/444) Suyuti Dürrü Mensur(1/142) İbni Kesir Bidaye(1/81,2/322) Kadı İyaz Şifa(s.174) Suyuti Menahilus Safa(s.30) Aliyyul Kari Şerhu Şifa(2/51) Sebilu Hedyir Reşad(1/103) Kevseri Muhikkut Tekavvul(s.14) Acurri Şeriat(no; 906,913) Nebhani Huccetullah(1/314) Cem'ül Fevaid(8373) İbni Allan esSıddıki Futuhatur Rabbaniye(5/36) Suyuti el Havi(işareten;2/174) Alusi Neşrul Mehasin(s.109) Tusi Tıbyan(1/169) İbni Asakir(7/437) İbni Kesir Şemail(s.574) Sübki Şifaus Sekam(s.120) Muğnil Muhtac(1/512) Mahmud Said Memduh Raf'ul Minara(s.249)
- [98] İbni Adiy Kamil(4/273) Bkz.: Heysemi Mecma(8/192) Feydul Kadir(2/477)
- [99] Zehebi Mizan(4/199) İbni Hacer Lisan(3/359) Zehebi, Telhisul Müstedrek'te Hakim'in bu rivayetine batıl değil, zayıf hükmü vermiştir!
- [100] Taberani Sağir(2/182) Evsat(6/313)
- [101] MecmauzZevaid(8/253)
- [102] Zehebi elMuktena(1/163 no;1279)
- [103] İbni Hibban Sükat(8/47 no;12190)
- [104] bkz. Tehzibut Tehzib(1/28) Tehzibul Kemal(1/318)
- [105] İbni Kesir Bidaye(11/409)
-

- [106] İbni Teymiye Mecmuul Fetava(2/151)
- [107] İbni Hacer Tehzibut Tehzib(6/161) İbni Adiy Kamil(4/273) Tehzibul Kemal(17/118)
- [108] Ebu Cafer Muhammed Bin Amr Bin Utbe; Ebu Züra; mechul dedi. Zehebi itiraz ederek; “Bilakis o meşhurdur ve hadiste salihdir” der. Bkz.: Cerh ve Tadil(8/32) İbni Cevzi Duafa(3/88) Buhari Tarih(1/193) Zehebi Mizan(6/285) Lisanul Mizan(5/327)
- [109] Muhammed Bin Sinan el Avki; Buhari ricalinden ve güvenilirdir. Bkz.: Ricalu Sahihil Buhari(2/652) Hakim Tesmiye(s.218) Men Reva Anhum Buhari(1/178) Zehebi Kaşif(2/176) Buhari Tarih(1/109) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(7/279) İbni Hibban Sükat(9/79) Takrib(1/482) Tehzibül Kemal(25/320) Ebul Velid el Baci Tadil ve Tecrih(2/680)
- [110] İbrahim Bin Tahman; Buhari ve Müslim ricalinden olup güvenilirdir. Bkz.: Zehebi Siyeri Alamin Nübela(7/379) Men Tekelleme Fih(1/31) Mizan(1/158) Buhari Tarih(1/294) Cerh ve Tadil(2/107) Tabakatul Huffaz(1/96) Meşahiru Ulemail Emsar(s.199) İbni Hibban Sükat(6/27) İbni Şahin Sükat(s.32) Tehzib(1/112) Takrib(1/90) Tehzibul Kemal(2/108) Zehebi Kaşif(1/214) Elbani Sahiha(2/480)
- [111] Yezid Bin Meysera; tabiindendir, güvenilirdir. Bkz.: Buhari Tarih(8/355) Cerh ve Tadil(9/288) İclic Marifetüs Sükat(2/367) İbni Hibban Sükat(7/627) İbni Hacer Tacilul Menfaa(s.454)
- [112] Abdullah Bin Şakik’tir. Güvenilirdir.
- [113] Meyseretul Fecr; sahabidir. Bkz. Buhari Tarih(7/374) elİstıab(4/1488) elİsabe(6/239) Cerh ve Tadil(8/252) Sükat(3/388) Huseyni İkmal(s.428)
- [114] İbni Teymiye Tevhidi Rububiyet(147-151) Mecmuul Fetava(2/151, tercemesi; 2/172) İbni Cevzi elVefa(1/33 no;4) Siyretül Halebiye(1/355) Bunu Muhtasar olarak; Tirmizi(3609) Ahmed(5/59) Beyhaki Delail(1/85,2/129) Hakim(2/608) Hilve(9/53) Mecma(8/223) Dürri Mensur(5/184) Keşful Hafa(2/187) Menahilüs Safa(s.28) Hasais(1/13)
- [115] İbni Teymiye Mecmuul Fetava(terceme;2/173)
-

- [116] İbni Ebid Dünya elİşraf Fi Menazilül Eşraf(s.110-114) İbni Asakir(7/386)
- [117] Ebuş Şeyh Azame(5/1596-1597)
- [118] Deylemi(3/151 no;4409) İbni Hacer Züherul Firdevs(2/360) Suyuti Dürrül Mensur(1/147)
- [119] Suyuti Dürrül Mensur(1/146)
- [120] Acurri Şeriat(s.343 no;906)
- [121] Buhari Tarihu Kebir(6/220) Buhari Tarihu Sagir(2/204) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(6/149) Lisanul Mizan(7/81) İbni Cevzi Duafa(2260) İbni Adiy(5/175) Zehebi Kaşif(2/6) Ukayli Duafa(3/198) Zehebi Muğni(4015) Mizan(5/44) Tehzibul Kemal(26/82)
- [122] İbni Hacer Tehzibut Tehzib(7/105) Mizzi Tehzibul Kemal(19/363)
- [123] Kadı İyaz Şifa(s.427) Mevahibu Ledüniye(2/477) Nebhani Huccetullah(2/1100) Kevseri Makalat(s.463) Hafaci Nesimur Rıyaz(3/443-444) Ahmed Zafer el Osmani et Tehanevi İlaus Sünen(10/506) Kevserul Meani(11/136) İbni Allan es Sıddıki Futuhatur Rabbaniye(5/36) Aliyyül Kari Şerhu Şifa(2/51)
- [124] İsmail Bin Mahfuz Çetin Mesaful Ulemail Etkiya(s.180)
- [125] Bkz.: Elbani Daife(s.42) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/309)
- [126] İbni Hibban Sükat(9/45,68 no;15099,15228) Tarihu Esmas Sükat(1/212 no; 1286) Zehebi Mizan(6/126 no;7548) Zehebi Kaşif(2/166 no;4811) Takribut Tehzib(1/475 no;5835) Ricalu Müslim(2/174) Hakim Tesmiye(s.223 no;1554) Tehzibül Kemal(25/110) elBaci Ta'dil ve Tecrih(2/630 no; 479) İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(7/231 no;1272)
- [127] bkz.: Makalatı Kevseri(s.391)
- [128] Bezzar(4/133 no;1307) Kurtubi(9/159) Heysemi Mecmauz Zevaid(8/202) Zürkani Şerhul Mevahib(1/97) İbni Asakir Tarihu Dımeşk(6/222) Harisi Muhasibi erRiaye(s.451)
-

Elbani Daife(335) İbni Kesir(4/17) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(tercemesi;1/424)
[129] Müsned-i Bezzar(4/134)
[130] Bkz.: Tirmizi(109,545)
[131] Zehebi Men Tekelleme Fih(1/140) Ricalu Müslim(2/56) Zehebi Siyeri A'lamin
Nübela(5/206-7) Suyuti Tabakatul Huffaz(1/65) Zehebi ElMuğni(4265) Lisanul
Mizan(7/311) Buhari Tarihul Kebir(6/275) İbni Adiy Kamil(5/196-197) Takribul
Tehzib(1/401) Zehebi el Kaşif(2/40) Mizzi Tehzibül Kemal(20/438) İbnul Cevzi
Duafa(2/193) Ukayli Duafa(3/230)
[132] Ahvalur Rical(s.114 no 185) İbni Adiy Kamil(5/196-197)
[133] İbni Cevzi elVefa(1534) Darimi(1/56) Suyuti Hasais(2/280) Nebhani
Hucetullah(s.1090) Zürkani Şerhul Mevahib(8/801) Zübeydi Tacul Arus(13/388) İbni
Esir Nihaye(3/409) Behcetül Mehafil(2/129) Aliyyul Kari Mirkat(10/290) Mişkatul
Mesabih(5950) Mevahibul Leduniye(2/365) Cem'ül Fevaid(2086) Şevahidul Hak(s.160)
İbni Teymiye Ziyaretil Kubur(s.32) İbni Merzuk Beraatul Eşari(s.357) Gımarî İrgam(s.24)
İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.187) Elbani Tevessül(s.178)
[134] Burada şunu belirtelim ki; Saduk tabiri, İbnu Salah'a göre 2. mertebede, İbni
Hacer'in tasnifine göre 4.mertebede, "Vehimleri vardır" tabiri ise; İbnu Salah'a göre 3.
mertebede, İbnu Hacer'e göre 5. mertebede ta'dil lafızlarındandır! Bu ifade raviyi
güvenilir'likten düşürmez.(bkz.; İbnu Salah Ulumil Hadis(s.110) Tedribur Ravi(s.332)
Talat Koçyiğit Hadis Terimleri Sözlüğü(s.408) Abdullah Aydınli Hadis Istılahları(s.88,
132) Mücteba Uğur Hadis Terimleri Sözlüğü(s.199, 333)
"Beis yoktur" terimi; ta'dil lafızlarındandır. İbni Ebi Hatem'in tertibine göre
2.mertebe, Zehebi'ye göre 3. mertebe, İbni Hacer'e göre 4. mertebeye delalet eder.
(Tedribur Ravi(s.234) Talat Koçyiğit A.g.e.(s.244) Yahya Bin Main, bu terimi; "süka=
güvenilir" manasında kullanır. Nitekim kendisi der ki; "Benim, hakkında "beis yoktur"
dediğim kimse güvenilirdir." (İbni Main Tarih(1/112, 4/376) İbni Sad Tabakat(2/10,
5/148)
[135] Elbani Tevessül(s.140-141, Tercemesi s.178-179)
[136] Mizzi Tehzibul Kemal(10/441 no;2276) Baci Tadil ve Tecrih(3/1078) Hakim
Tesmiye(1/122 no;552) Zehebi Men Tekelleme Fih(1/85 no;128) Buhari Tarih(3/472
no;1576) Buhari Tarihu Sağır(2/166) Takrib(1/236 no;2312) elKaşif(1/436 no;1889)
Cuzecani Ahvalir Rical(1/114 no;183) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(4/21 no;87) Ahmed

Bin Hanbel Kitabı Bahrud Dem(1/172) Ahmed Bin Hanbel Sualatı Ebu Davud(s.338) İclı Marifetus Sükat(1/399 no;590) Zehebi elMuğni(1/260 no;2394) İbni Cevzi Duafa(1/319 no;1395) Mizan(3/203 no;3188) Lisanul Mizan(7/229 no;3098) İbni Adiy Kamil(3/377 no;806) Nesai Duafa(1/53 no;275) Ukayli Duafa(2/105) Yahya Bin Main Tarih(2/199,) Osman edDarimi Tarihu İbni Main(4/184 no;3851) Tehzibut Tehzib(2/304)

[137] Elbani İrvaul Galil(5/338)

[138] İbnu Salah Ulumil Hadis(s.356) Tehzib(9/358)

[139] İraki Takyid(s.462)

[140] Zehebi Mizan(6/298) Leknevi erRa'fu vetTekmil(s.279)

[141] Zehebi Ruvvatus Sükatıl Mütekellim(1/162)

[142] Zehebi Mizan(6/298) Tehzibut Tehzib(9/358) Kitabul Muhtelitin(1/117) Zehebi Tezkiratul Huffaz(1/301) Ebu Abdullah esSalihi Tabakat(2/35)

[143] elAlai Kitabul Muhtelitin(1/117)

[144] Kadı İyaz Şifa(2/63 tercemesi; s.487) Suyuti Menahilus Safa(s.70) Dürrül Mensur(1/570) Camiüs Sağır(8812) Feyzul Kadir(6/170) İbni Suyuti Şerhu Süneni Nesai(4/110) Mizanul İtidal(6/328) Leknevi er Raf'u vet Tekmil(s.151) İbni Cevzi el Vefa(1554) Zübeydi İthaf(3/289) İbni Adiy Kamil(6/351) Beyhaki Şuabul İman(1583,4156) Tefsiru İbni Kesir(3/516) Ebuş Şeyh Kitabus Salati Alen Nebi İbni Kayyım Cilaul Efham(s.46,54) Elbani Daife(203) İbni Şem'un Emali(2/193) Hatib Tarihu Bağdat(3/291) İbni Asakir(56/302) Suyuti Lealiul Masnua(1/146) Beyhaki Hayatul Enbiya(s.104 no;18) Mişkat(934) Tergib(1665) Ukayli Duafa(4/136) İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.425) Nevafihul Atira(2210) Suyuti Hasais(2/489, tercemesi; 2/550) Mevahibü Ledüniye(2/184) Azimabadi Avnul Mabud(6/21-22)

[145] Fethul Bari(6/488)

[146] İbni Teymiye Fetaval Kübra(4/361)

[147] Ebuş Şeyh Tabakatul Muhaddisiyne Bi Esbehan(3/541 bkz.;3/13)

- [148] Elbani Daife(1/240)
- [149] Ebu Şeyh Tabakatul Muhaddisiyn (3/13, 122, 541)
- [150] Ebu Nuaym Hilyetul Evliya(6/373) Ahbaru İsbehan(1/292, 2/113)
- [151] Ebu Tahir es Silefi Mucemus Sefer(s.377 no;1271)
- [152] bkz.: Buhari Tarih(1/74) Suyuti Tabakatul Huffaz(1/128-129) İbni Ebi Hatem Cerh ve Tadil(7/246-247) İbni Hibban Meşahirul Ulema(1/172) Sükat(7/441) Lisanul Mizan(7/356) Takribut Tehzib(1/475) Ricalu Müslim(2/176) Zehebi Kaşif(2/167) Zikru Esmait Tabiin(1/322) Kuna vel Esmā(1/759) Tabakatul Müdellisin(1/36)
- [153] Bkz.; Beyhaki Hayatul Enbiya(s.104) Şuabul İman(no;1583)
- [154] Bkz. Mizzi Tehzibul Kemal(6/311) İbni Asakir Tarihu Dımeşk(42/273, 55/255)
- [155] Fethul Bari(6/488) Teymiye Mecmuul Fetava(s.319) İbni Teymiye Fetaval Kübra(4/361) Sehavi Kavlul Bedi(s.116) Ebu Bekr El Hısnı Def'u Şebah(s.96)
- [156] Ebu Ya'la(11/462) Hakim(2/651) Heysemi Maksadu Ali(1240) Mecmauz Zevaid(8/211) İbni Hacer Metalibu Aliye(3853, 4574) Suyuti el Havi(2/179) Busayri İthaf(7170, 7295) İbni Asakir(47/496) Ali Bin Burhaneddin Halebi Siyretül Halebiye(2/432) Avnul Mabud(11/310)
- [157] Busayri İthafu Sadetil Mehera(9/89)
- [158] İbni Teymiye Kelimit Tayyib(s.98 no:77) Taberani(10/217) Ebu Ya'la(9/177) Deylemi(1311) Mecmauz Zevaid(10/132) İbni Kayyım Vabilus Sayyib(s.185) İbni Hacer Metalibu Aliye(3375) Cem'ül Fevaid(9407) İbni Sünni Amelül Yevme vel Leyle(s.240 no;502) Heysemi Maksadu Ali(1665) Nevevi Ezkar(s.324) Seyyid Muhammed Alevi elMaliki Mefahim(s.82) Feyzul Kadir(1/307) Kenzul Ummal(17496) Fethul Kebir(808) Busayri İthaf(6906,6195) Camiüs Sağır(501) Tesdidül Kavs(1317) Ramuzül Ehadis(459) Dümeyri Hayatul Hayevan(s.205) İbni Müflih Hanbeli Adabuş Şer'iyye(1/429) Şevahidul Hak(179) Elbani Daife(655) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) Ataullah İskenderi Miftahul Felah(s.217) Süleyman Bin Abdullah Teysiru Azizil Hamid(s.210) Elbani Zaiful Cami(404) Daife(655)
-

- [159] bkz.: İbni Adiy Kamil(6/235) Mizanul İtidal(4/143) Lisanul Mizan(6/61) Mecmauz Zevaid(10/132) Elbani Daife(2/108)
- [160] İbni Allan esSıddıki Futuhatur Rabbaniye(5/150)
- [161] ElEzkar(s.201 terc.:s.324) Sehavi elİbtihac(s.37) Dümeyri Hayatul Hayevan(s.205)
- [162] İbni Ebi Şeybe(6/103) Elbani Daife(2/109)
- [163] Taberani(17/117) Mecmauz Zevaid(10/132) Cem'ül Fevaid(9405) Fethul Kebir(739) Ramuzül Ehadis(394) Levamiul Ukul(1/215) Kenzul Ummal(17498) Sehavi İbtihac(s.38) ŞevahidulHak(s.180) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.227) Feyzul Kadir(1/307) Camius Sağır(501)
- [164] Mecmauz Zevaid(10/132) İbni Ebi Şeybe(6/91) Beyhaki Şuabul İman(1/183,no;167,6/128 no;7697) Cem'ül Fevaid(9406) İbni Allan esSıddıki Futuhatur Rabbaniye(5/152) Şevkani Tuhfetuz Zakirin(s.202) Sehavi İbtihac(s.38) Elbani Daife(2/112) Mahmud Said Memduh Raful Minara(s.228) Feyzul Kadir(1/307) İsmail Bin Mahfuz Mesaf(s.227)
- [165] Ahmed(3/482) Taberi Tefsiri(8/221) Tarihu Taberi(1/134) Taberani(3/254) İbni Kesir Tefsir(2/227, 4/162) Fethul Bari(8/579) Hatibul Bağdadi Taliyut Telhis(1/66)
- [166] Cerh ve Tadil(4/259) Zehebi el Mugni(1/270) Mizan(3/255) Ukayli Duafa(2/160) Tehzibut Tehzib(4/249) Tehzibul Kemal(12/289)
- [167] Buhari(3/1228) Beyhaki Sünen(5/98) Beyhaki Delail(1/323) Kurtubi(9/369) Abdurrazzak(5/107) Fethul Bari(6/402) Kazvini Tedvin(1/103) Tefsiru İbni Kesir(1/177) İbni Kesir Bidaye(1/155) Tarihu Taberi(1/131) Salebi Arais(s.82) Ahmed(1/253) Nesai Fadailus Sahabe(s.84)
- [168] Lalkai Keramatil Evliya(s.191) İbni Sad Tabakat(7/444) İbni Asakir(18/151) İbni Hacer elİsabe(6/697) İbni Cevzi Sıfatus Safve(4/202) Hayatus Sahabe(4/472) Zehebi Siyeri A'lamin Nübela(4/137) İbni Kesir Bidaye(8/324) İbni Kudame elMuğni(16/295) İbni Mülakkin Bedrül Münir(1/152 no;873 Muhtasarı Bedrul Münir no;640) İbni Hacer Telhisul Habir(2/101) İbni Teymiye Mecmuul Fetava(1/394) Elbani Tevessül(s.60)
-

- [169] güvenilir bir ravidir. bkz. Es Sem'ani Et Tahbir Fil Mu'cemil Kebir(2/364)
- [170] bkz.: Hatibul Bağdadi Tarihu Bağdat(14/327)
- [171] Tefsiru Kurtubi(5/265-266) Tefsiru Nesefi(1/340) Suyuti elHavi Lil Fetavi(2/315) Suyuti Tenvirul Halek(s.31) Nebhani Hucetullah(2/1061) Şevahidul Hak(s.161) Fütuhatur Rabbaniye(5/39)
- [172] Bkz.: Zehebi elMuğni(7533) Mizan(7/382) Lisan(7/469) İbni Ebu Hatem Cerh ve Tadil(8/199 no;875) Tehzibut Tehzib(12/143) Takrib(1/649) Zehebi Kaşif(2/435) Tehzibul Kemal(33/412)
- [173] Zehebi ElMuktena Fi Serdil Kuna(1/311 no; 3104) İbni Hibban Sükat(5/41 no; 3753) Hatibul Bağdadi Tarihu Bağdat(14/363)
- [174] Şeyhul İslam İbni Teymiyye'nin Mecmuul Fetava 1. cildinden.
- [175] (Buhârî, İlm 38, Edeb 109)
- [176] Müslim(cenaiz,32 no;970) Ebu Davud(3226) Nesai(4/86) İbni Mace(1562-1563) Hakim(1/370) Zadul Mead(1/499)
- [177] Müslim(969) Tirmizi(1049) Ebu Davud(3218) Nesai(4/88) Hakim(1/369) Tayalisi(155) Ahmed(741, 1064)
- [178] Buhari(salat,55) Müslim(Mesacid,3) Ahmed(5/184)
- [179] Malik Muvatta(1/172) Ahmed(2/246)
- [180] Ahmed(1/229,287,324,337) Ebu Davud(3236) Tirmizi(320,1056) Nesai(4/94) İbni Mace(1574-76) İbni Hibban(789) Hakim(1/376) Beyhaki(4/78)
- [181] İmam Şa'rani Muhtasarı Tezkiretül Kurtubi(s.89) Tezkiratul Kurtubi(s.100)
- [182] İbni Mace(1561) Ebu Davud(3206) Beyhaki(3/212) Neylul Evtar(4/132) Keşşaful
-

Kına(2/139) İbni Kudame Muğni(2/191) Mühezzeb(1/136) İbnu Hacer Telhisul Habir(2/133) İbni Mulakkin Hulasatu BedrilMünir(s.272) Zadul Mead(1/499)
[183] Bkz. Neylül Evtar(4/82-83) Şa'rani Mizanul Kübra(1/359)
[184] Firuzabadi Sifrus Saade(s.130)
[185] EbulKasım Cürcani Tarihu Cürcan(1/220,433) İbni Cevzi elVefa(1531) Münziri Tergib(2/224) Suyuti Lealiül Masnua(2/109) İbnu Arak Tenzihuş Şeria(2/176) Fettehi Tezkira(75) Beyhaki Şuabul İman(3/490) İbni Hacer TelhisulHabir(2/267) Neylul Evtar(5/179) Keşful Hafa(2/329) Kenz(12371,42584) Mecmauz Zevaid(4/2) Nevafihul Atira(2165) Dürrül Mensur(1/237) Fevidu Mecmua(77) Zübeydi İthaf(4/416) Düreri Müntesira(159) Camiüs Sağir(8716) İhya(4/475) İraki elMuğni(819,4434) Elbani Daiful Cami(5608) Daife(4598)
[186] İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(4/149) Zehebi Muğni(2632)
[187] İbni Hibban Sükat(6/395) bkz.: Zehebi Kaşif(2/456)
[188] İbni Hacer elAskalani Lisanul Mizan(7/481)
[189] bkz. Suyuti Menahilus Safa(s.71)
[190] EbulKasım Cürcani Tarihu Cürcan(1/220) Suyuti Dürr ül Mensur(1/570) Ebu Abdullah elMağribi Mevahibül Celil(3/400) Kastalani Mevahibu Ledüniye(2/479) Nebhani Hucetullah(2/1100) İbni Cevzi elVefa(1533) Kadı İyaz Şifa(s.475) Hafaci Nesimur Rıyaz(3/563)
[191] Darekutni(2/278 no;194) Beyhaki Şuab(3/490) İbni Mulakkin Muhtasarı Bedrul Münir(2/27 no;1352) Şevkani Neylul Evtar(5/179) Dolabi elKuna velEsmā(2/64) Zübeydi İthaf(4/417) Düreri Müntesira(157) İbni Cevzi elVefa(1530) Hakiym Tirmizi Nevadir(2/67) Zehebi Mizan(6/567) İbni Adiy(6/351) Mecmauz Zevaid(4/2) Kunuzül Hakayık(7485) Ukayli Duafa(4/170) İbni Kudame Muğni(3/297-98) Feyzul Kadir(6/140) Camiüs Sağir(8715) İhya(4/475) İraki elMuğni(4433) Kadı İyaz Şifa(s.474) Menahilu Safa(s.71) Daiful Cami(5607)
[192] Lisanul Mizan(6/134)

- [193] Beyhaki(5/245) Tayalisi(1/12) Beyhaki Şuab(3/488) Mizanul İtidal(1/177) Lisanul Mizan(1/91) Keşful Hafa(2/239) Camiüs Sağır(8716)
- [194] Taberani(12/291) Mecma(4/2) Dürrül Mensur(1/237) Ebu Nuaym Tarihu İsbehan(2/219) Kenz(34928) Lisanul Mizan(6/29) Mizan(6/415) Iraki elMuğni(1/208 no;819) İbni Mülakkin Tuhfetul Muhtac(2/190) İbni Hacer Telhisul Habir(2/267)
- [195] Mizan(6/415) Lisan(6/29) Tehzibut Tehzib(10/118) Takrib(1/529) El Muğni fid Duafa(2/655)
- [196] Beyhaki(5/246) Darekutni(2/278 no; 192-193) Beyhaki Şuab(3/488) Zehebi Mizan(5/422) Lisanul Mizan(4/435) Ukayli Duafa(3/457) Keşful Hafa(2/329) İbni Hacer Telhis(2/266) Neylul Evtar(5/178) Taberani(12/406) Zübeydi İthaf(4/416) Mecmauz Zevaid(4/2) Dürrül Mensur(1/237) İbni Cevzi elVefa(1529) Tuhfetul Ahvezi(10/243) İbni Hacer elHeytemi Cevheril Munazzam(s.7) Taberani Evsat(1/94,3/351) Feyzul Kadir(6/116) İbni Adiy(2/382) İbni İshak Ahbaru Mekke(1/436) Elbani Daife(47) İbnu Kudame elMuğni(3/297) Iraki elMuğni(817) İhya(1/259) Kadı İyaz Şifa(s.474) Menahilu Safa(s.71) Camiüs Sağır(8628) Daiful Cami(5553) el İrvaul Halil(1128)
- [197] Beyhaki Sünenül Kübra(5/246) Şuabul İman(3/489)
- [198] Bkz.:Zehebi Siyer(6/180) Buhari Tarih(7/246) Tarihu Esmas Sükat(1/196) Mizanul İtidal(5/509) Takribut Tehzib(1/464) Ricalu Müslim(2/160) Zehebi elKaşif(2/151) Tehzibül Kemal(24/279) Hakim Tesmiye(s.213) İbnu Ezdan Zikru İhtilaful Ulema ve Nukadil Hadis(s.94)
- [199] Müsnedi Ebu Hanife(no;257) bkz.: Kadı İyaz Şifa(s.476)
- [200] Deylemi(6055) Züherül Firdevs(4/13) Beyhaki Şuab(7/17) Siyeri A'lamin Nübela(12/590) Suyuti el Havi(2/205) İbni Kesir Tefsiri(3/439) Haşiyetu İbn Kayyım(11/93) Camiüs Sağır(8062) Feyzul Kadir(5/487) Mizanul İtidal(4/284) Hatib Tarih(6/137) İbni Hibban Mecruhin(2/58) İbnul Kayserani Tezkira(699) İbni Asakir(7/292) Nevafihul Atira(1801) Ramuzül Ehadis(4722) Gazali İhya(4/475) Iraki elMuğni(4435) Zübeydi İthaf(1/365,5/158) Kenzul Ummal(36512) Suyuti Şerhus Sudur(s.88 tercemesi; s.333) Fevaidur Razi(s.63) Lisanul Mizan(3/350) İbni Cevzi İlelül Mutenahiye(2/911) İbni Kayyım er Ruh(s.12) Daiful Cami(5208)
- [201] Zübeydi İthafu Sadetil Muttakin(1/365)
-

- [202] Buhari Tarihul Kebir(5/111)
- [203] bkz: EbulVelid elBaci Tadil ve Tecrih(2/821)
- [204] Hafız Mizzi Tehzibul Kemal(14/532)
- [205] Bkz. Zehebi Muğni(7075) Men Tekelleme fih(1/199) İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(9/199) Marifetus Sükat(2/360) Tarihu Esmas Sükat(1/262) Mizanul İtidal(7/230) Kitabul Muhtelitin(s.131) Takrib(1/598) Ricalu Müslim(2/353) Zehebi Kaşif(2/379) Tezkiratul Huffaz(1/209) Tehzibul Kemal(32/56) İbni Hibban Sükat(9/255) Tarihus Sükat(477)
- [206] İbni Abdilberr elİstizkar(1/234) Abdulhak İşbili el Akibet(s.211) Feyzul Kadir(5/487) Camiüs Sağır(8062) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur(s.11) Suyuti el Havi(2/205) Şerhus Sudur(s.333)
- [207] Abdukhak İşbili el Akibet(s.211) Feyzul Kadir(5/487) Iraki elMuğni(4435) Bkz. Suyuti el Havi(2/205) İbni Kayyım er Ruh(s.20)
- [208] Beyhaki Şuab(7/17 no;9296) İbni Kesir(3/439) Avnul Ma'bud(3/261) Neylül Evtar(3/305) Saydavi Mucemiş Şuyuh(s.351) İbni Kayyım er Ruh(s.12) Suyuti el Havi(2/205) Şerhus Sudur(s.333)
- [209] Zehebi Muğni(5918)
- [210] İbni Hacer Lisanul Mizan(7/418) bkz.:Takrib(1/503)
- [211] İbnu Ebi Hatem Cerh ve Tadil(8/66)
- [212] İbni Hibban Sükat(9/111)
- [213] Maksadul Erşed(2/488)
- [214] Ahmed(3/164) Suyuti elHavi(2/206) İbni Kesir(2/388) Abdullah Bin Ahmed esSünne(2/612) Mecmauz Zevaid(2/328) Hakiym etTirmizi Nevadir(2/260) Keşful
-

Hafa(2/481)

[215] Tayalisi(1/248) İbni Kesir(2/388) Suyuti el Havi(2/206)

[216] Mizzi Tehzibul Kemal(13/224) Ahmed Bahrud Dem(s.214) Ahmed İlel(1/326) Ahvalur Rical(s.122) Buhari Tarihu Sağır(2/134) Tarihu Esmas Sükat(s.119) Zehebi elMuğni(1/310) İbni Cevzi Duafa(2/57) Mizanul İtidal(3/436) Ukayli Duafa(2/209) Tehzibut Tehzib(4/381) elKaşif(1/504)

[217] Taberani Evsat(1/53) Müsnedi Şamiyyin(2/383) Taberani Kebir(4/129) Mecmauz Zevaid(2/327) Suyuti elHavi(2/206) Iraki elMuğni(4456) Gazali İhya(4/482) İbni Hibban Mecruhin(1/339) İbni Adiy Kamil(3/301) İbni Cevzi İlel(2/910)

[218] Taberani Kebir(4/130)

[219] Suyuti elHavi(2/206) Şerhus Sudur(s.428) Iraki elMuğni(2/1234)

[220] Hakiym etTirmizi(2/260) Suyuti elHavi(2/206) Şerhus Sudur(s.429) Nevafihul Atira(538) Camiüs Sağır(3316) Feyzül Kadir(3/251) Keşful Hafa(1/365) Elbani Zaiful Cami(2446) Daife(1480)

[221] Hakim(4/342) Beyhaki Şuab(7/261) Hakiym Tirmizi(2/259) Deylemi(526) Buhari elKuna(s.8 no;47) İbni Ebu Hatem Cerh ve Ta'dil(9/336) Buhari Tarih(9/8) Dürrül Mensur(3/238) Zübeydi İthaf(10/385) Lealiül Masnua(1/67) Suyuti Şerhus Sudur(s.429) Suyuti elHavi LilFetavi(2/207) Iraki elMuğni(4453) Gazali İhya(4/481)

[222] Mizanul İtidal(6/3) Lisanul Mizan(5/3) Cerh ve Tadil(8/203) Zehebi elMuğni(5133) İbni Hibban esSükat(5/388)

[223] Suyuti Şerhus Sudur(s.430) ElHavi(2/207) Deylemi(7357) Züherül Firdevs(4/185) İhya(4/481) Keşful Hafa(2/481) Iraki elMuğni(4454) İbnül Cevzi el Hadaik(3/494) Iraki, İbni Ebid Dünya ve el Mehamili'ye isnad edip zayıf olduğunu söylemiştir.

[224] Suyuti elHavi(2/210) Mecmauz Zevaid(3/52) Abdullah Bin Ahmed(2/608,609) İbni Kesir Tefsir(2/535)

[225] İbni Kayyım ErRuh(s.27) Suyuti Şerhus Sudur(s.336)

- [226] İbni Kemal Paşa Erbain(s.62 no;3,18) Acluni Keşful Hafa(1/75 no;213) Levamiul Ukul(1/215) Münavi Kunuzül Hakayık(no;337 Deylemi'ye nisbet etmiştir.) Sadreddin Konevi Erbain(s.110 no;39) Aliyyul Kari Şerhu Müsnedi Ebu Hanife(s.227) Dacvi Basair(s.130) Leknevi Fetava(s.141)
- [227] Ebu Davud(3121) Ahmed(5/26,27) İbni Ebi Şeybe(2/445) Nesai Amelül Yevm VelLeyl(1074) İbni Mace(1448) Hakim(1/565) İbni Hibban(7/269) Mevariduz Zaman(720) Ru'yani(2/323) Taberi(1/100) Nesai Kübra(6/265) Tayalisi(1/126) Mişkat(1622) Taberani(20/219,220,230) Buhari Kuna(s.57) Asarus Sünen(6/117) Beyhaki(3/383) Beyhaki Sagir(1035) Şuabul İman(9232) Ebu Ubeyd Fezailu Kur'an(65) Kurtubi(4/298,15/1) İbni Ebi Hatem Cerh ve Ta'dil(9/408) Mizanul İtidal(7/398) Alai Camiüt Tahsil(1/313) Telhisul Habir(2/104) Neylul Evtar(4/52) Feyzul Kadir(2/67) Camius Sagir(1344) İbni Mülakkin Tuhfetul Muhtac(1/581) Cem'ül Fevaid(2391) İbni Mülakkin Bedrül Münir(645) Busayri İthaf(6502) Mecmauz Zevaid(6/311) İbni Kesir(1/34, 3/564) Kenz(2690-91) Fethul Kebir(2243) Alusi(22/208) Tergib(2/246) Sübülüs Selam(2/90) Tuhfetul Ahvezi(3/276) Tehzibul Kemal(35/78) Nevevi Tehzibul Esmâ(2/409) İbni Hacer Tehzib(12/370) Muhammed Alevi El Maliki Tahkikul A'mal(s.25) Ahmed elKürdi Tuhfetut Tahsil(1/369) Keşful Hafa(1/183)
- [228] Fütuhatur Rabbaniye(4/119)
- [229] İbni Mülakkin Hulasatu Bedrül Münir(1/254 no;878)
- [230] Deylemi(1115) Beyhaki(4/56) Beyhaki Şuab(9294) Cem'ül Fevaid(2628) İbni Hacer Askalani Fetava(s24) Kenz(42390) Zübeydi İthaf(10/370) Mecmuauz Zevaid(3/44) İbni Teymiye Fetava(24/317) İbni Teymiye Ziyaretil Kubur(s102) Hayatus Sahabe(4/1641) Saati Fethur Rabbani(4/194) Nevevi Ezkar(s230) Şa'rani Tezkire(s85) Ramuzül Ehadis(63/3) Şerhus Sudur(s437) İbni Müflih Furu(2/304) Şa'rani Hukukil Uhuvvet(s89) İbni Kayyim Ruh(s18)Taberani(19/220) İbni Müflih Maksadul Erşed(2/488) İbni Hacer EdDiraye(1/341) Telhisu Habir(2/130) Nasbur Raye(2/302) Tarihu İbni Maiyn(4/449) Neylul Evtar(4/127) İbni Kudame Muğni(2/224)
- [231] Kurtubi(15/3) Şerhus Sudur(s436) İbni Abidin(2/242) Gümüşhanevi Levamiul Ukul(1/416) Mirkatul Mefatih(1717) ElKaşif An Hakaikus Sünen(3/389) Nimetül İslam(s.499) Kurtubi Tezkira(s90) Şa'rani Hukukil Uhuvvet(176) Şernbilali Nurul İzah(s98 terc.s.118) İbni Müflih Mübdi(2/280) Buhuti Ravdul Merbu(1/353) Buhuti Keşşaful Kına(2/147) Bahrur Raık(2/210)
- [232] Taberani Sağir(2/160) Taberani Evsat(1/84) İbni Ebid Dünya Mekarimu

Ahlak(1/83) Hakiym Tirmizi Nevadir(1/126) Ebuş Şeyh İbni Hayyan Tabakat(3/331) Rafii El Kazvini Tedvin(3/37)Mizanul İtidal(5/316) İbni Adiy Kamil(5/151) Zübeydi İthaf(10/363) Ebu Nuaym Ahbaru İsbahan(1/250) Camius Sağir(8717) Umdetul Kari(1/874) Fethul Bari(1/276) Kenz(42596) Levamiul Ukul(4/431) Feyzul Kadir(6/141) Iraki Tahricu İhya(4/418) Suyuti Leali(2/365) Makdisi Sünen(92/2) İbni Ebi Hatem İlel(2/209) Deylemi(5537) Elmalılı(6/396) Nevafihul Atira(2167) Tezkiratul Mevdua(3/239) Mecmauz Zevaid(3/59) İbni Kudame Muğni(2/224) Şerhu İbni Mace(s104) Dimyati İlanetut Talibin(2/142) Haşiyetu Büceyrimi(1/497) Hevaşiyuş Şirvani(3/200) Neveviyul Cavi Nihayetuz Zeyn(1/164) Haşiyetut Tahtavi(1/411) Zaiful Cami(5606) Daife(50)

[233] Hallal Min Fezaili Suretu İhlas(s.102) Keşful Hafa(2/252) Şa'rani Tezkira(s86) Hukukil Uhuvvet(174) Kurtubi Tezkira(s85) Merakıl Felah(99) Berika(3/45) Nimetil İslam(s499) Şerhus Sudur(s436) Umdetul Kari(4/76) Kenz(42596) İbnül Cevzi Bustanul Vaizin(s.224) Mevahibul Celil(2/227) İbni Abidin(2/596) Mubarekful Tuhfetul Ahvezi(3/275)

[234] Dürri Mensur(7/38) Kenz(42186) Elmalılı(6/396) Deylemi(6099) Metalibu Aliye(689) Busıyri İthaf(2156) Telhisu Habir(2/104) Sübülüs Selam(502) Şerhus Sudur(s64) Sübki Menhel(8/258) Kurtubi(4/298, 15/1) Züherül Firdevs(4/19) Şerhu Süneni İbni Mace(Suyuti, Abdulgani, FahrulHasen Dehlevi- s.104) Keşful Hafa(2/524) Ebu Zür'atür Razi Sualatu Berzai(s.691) Neylul Evtar(4/52) Fethul Aziz Zeylinde Telhis(5/110) zayıftır.

[235] Tuhfetul Ahvezi(3/275) Kenz(42596) Şerhus Sudur(s.437) Zencani'nin Fevaid'inden. Muhammed Alevi ElMaliki Tahkikul Amal(s.60)

[236] Busayri İthaf(6505) Metalibu Aliye(1173) Heysemi Buğyetul Bahis(468) Beyhaki Şuab(2467) Haris Müsned(1/526) Keşful Hafa(2/527) İbni Kudame Muğni(2/225) Ramuzül Ehadis(79/4) Hadis zayıftır. Gümüşhanevi senedinde bulunan uydurucu ravi Mes'ud Bin Elyesa'ya dikkat çekmiştir. (Bkz.: İbni Cevzi Duafa(3300) Zehebi Muğni(6196) Ancak Beyhaki bunu Şuabul İman'da Ebu Kılabe'den rivayet etmiştir ve bu isnadda Mes'ud Bin Elyesa yoktur.

[237] Kurtubi Tezkira(s85) isnadı verilmemiştir.

[238] İbn Hacer El İsabe(5/324) Ahmed(4/105) Tahkimi Sadat(3/412) Seyyid Muhammed Alevi Tahkikul Amal(s24) Telhisul Habir(2/104) Sübülüs Selam(2/91)

[239] İbni Müflih Adabuş Şer'iyye(2/299) İbni Ebi Davud'un Mesahif'inden nakletmiştir.

Kenz(2408) Ramuzül Ehadis(438/3) Senesinde İbni İyaş vardır.

[240] Hadisi Müslim (II, 188), Tirmizi (IV, 42) -sahih olduğunu belirterek-, Nesai, Fedailu'l-Kur'ân (76), Beyhaki, Şuabu'l-İman (II, 2381), Ahmed (II, 284, 337, 378, 388)'de Ebu Hureyre'den gelen bir hadis olarak rivayet etmişlerdir.

[241] Hadisi Müslim (II, 187) ve başkaları İbn Ömer'den rivayet etmişlerdir. Buhari'de de buna yakın ifadelerle yer almış olup, Buhari bu hadisin yer aldığı bölüme şu başlığı vermiştir: "Kabirler arasında namaz kılmanın mekruh oluşuna dair bir bab." Bununla İbn Ömer hadisinin kabirlerde namaz kılmanın mekruh olduğunu ifade ettiğine işaret etmiş olmaktadır. Aynı şekilde Ebu Hureyre'nin hadisi de kabirler arasında Kur'ân-ı Kerim okumanın mekruh olduğunu ifade etmektedir.